

Keski-Suomen maakuntakaava

SEUTUKAAVAN SUOJELUALUEIDEN NYKYTILAN INVENTOINTI

Reima Vällivaara

Kansikuva: Petäjaveden Karhunahdas, kohde 86
Valokuvat Reima Vällivaara

1. JOHDANTO

Maakuntakaavan tehtävänä on valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten alueidenkäyttökysymysten ratkaiseminen. Aluevarauksia kaavassa osoitetaan vain siltä osin kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen. Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavalle asettamat tehtävät edellyttävät seutukaavojen kattavaa uudelleen arviointia ja uudistamista mm. niin, että ne vastaavat maakuntakaavoituksen sisällölle asetettuja vaatimuksia.

Keski-Suomen seutukaavoissa esitetty suojelualueiden verkosto perustuu valtakunnallisten tutkimusten lisäksi moniin alueellisiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Seutukaavoissa on osoitettu ainakin valtakunnalliset ja maakunnallisesti arvokkaat suojelukohteet, mutta myös tärkeimpiä seudullisesti ja eräitä paikallisesti merkittäviä kohteita on osoitettu huomioon otettavaksi yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa.

Ympäristöministeriön vahvistamassa (2.8.1999 ja 4.3.2005) Keski-Suomen seutukaavan 5. vaihekaavassa on yhteensä 462 luonnon- tai maisemansuojelullisesti merkittävää aluevarausta. Varsinaisia luonnonsuojelualueita (SL-maankäyttöluokka) on 369 kpl ja suojelualueita (S-maankäyttöluokka) on 36 kpl. Näiden lisäksi seutukaavassa on 24 kpl maa-ainesten otolta suojeltavaa harjualueita (S/ha-maankäyttöluokka), 10 kpl arvokasta maisema-alueita (am-maankäyttöluokka) ja 23 kpl arvokkaita vesi- tai vesistöaluetta (av-maankäyttöluokka).

Keski-Suomen maakuntakaavatyön käynnistyttyä päätettiin selvittää seutukaavan suojelualuevarausten nykytila ja toteutuneisuus. Inventointityön tärkeimpänä tavoitteena oli selvittää seutukaavassa maakunnallisesti, seudullisesti ja paikallisesti arvokkaiksi luokiteltujen kohteiden nykytila. Tarkoituksena oli tarkistaa kohteiden elinympäristö- ja lajistotietoja kohteiden luonnonsuojelullisen arvon päivittämiseksi. Valtakunnallisten kohteiden, varsinkin Natura 2000 –verkostoon kuuluvien alueiden osalta luontotietojen katsottiin pääsääntöisesti olevan ajan tasalla. Toisaalta joidenkin Natura-alueiden ja valtakunnallisten suojeluohjelmakohteiden rajaukset poikkeavat kyseisten kohteiden seutukaavarajauksista - merkittävimmät rajauspoikkeavuudet tarkastettiin maastossa maakuntakaavatyötä varten.

Tässä raportissa esitellään Keski-Suomen seutukaavan 5. vaihekaavaan sisältyneet suojelualuevaraukset, joiden nykytila tarkastettiin maastossa maakuntakaavaa varten. Lisäksi raportissa esitellään lyhyesti ne Natura 2000 –verkostoon tai valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuulumattomat seutukaavakohteet, joiden nykytila ja luonnonsuojelulliset arvot tunnettiin riittävän hyvin ilman maastokäyntiä. Työn ohjausryhmänä toimi maakuntakaavan luonnonsuojeluryhmä (liite 1), joka käytti työn tuloksia hyödyksi valmistellessaan omaa esitystään maakuntakaavassa esitettävästä suojelualueverkostosta.

2. MENETELMÄT

Työn esivalmistelut ja maastotöiden ohjelmointi tehtiin talvella 2002-2003. Valmisteluja jatkettiin ensimmäisen maastokauden jälkeen kevättalvella 2004. Seutukaavaa varten tehtyjen selvitysten ja tutkimusten sekä muiden olemassa olevien tietojen pohjalta kohteista

valmisteltiin kuntakohtaiset Excel-tiedostot. Tiedostoissa kohteista esitetään nimi, sijainti-kunta, peruskartan numero, seutukaavan maankäyttöluokka, mahdollinen valtakunnallinen suojeluohjelma, kuvaus, pinta-ala, 5.vaihekaavan mukainen arvo, omistus, toteuttaja, mahdolliset suositukset / määräykset ja toteutuma. Omistustiedot ovat 5. vaihekaavan mukaisia ja ne on luokiteltu: valtio / yksityinen / kunta / yhtiö / seurakunta / muu. Kohteiden toteutuneisuus selvitettiin Keski-Suomen ympäristökeskukselta ja Metsähallitukselta saatujen rauhoituspääätös-, osto- ja maanvaihtotietojen pohjalta.

Kohteet sijoitettiin kartalle, jonka perusteella suunniteltiin päivittäiset maastoreitit. Maastoa varten kohteista valmisteltiin paperitiedostot, joihin sisältyivät aikaisemmat kohdetiedot, peruskarttaote ja kartta seutukaavarajauksesta.

Maastotyöt tehtiin kahdessa jaksossa 25.6.-11.9.2003 ja 17.5.-4.10.2004. Kohteet, joiden nykytila tunnettiin ja joiden tietojen katsottiin olevan ajan tasalla, jätettiin tarkastamatta maastossa. Lintuvedet ja muut linnustollisesti merkittävät kohteet tarkastettiin touko-kesäkuussa 2004. Kohteet käveltiin läpi tai ympäri sillä tarkkuudella, että kohteesta saatiin hyvä yleiskuva ja mahdolliset kohteen tilassa tapahtuneet muutokset voitiin havaita. Kohteiden tilan lisäksi tarkastelun näkökulmina olivat kohteiden edustavuus sekä luontotyyppi-en ja eliölajien uhanalaisuus. Merkittävät elinympäristöt ja lajisto sekä muut luonto- ja maisema-arvot merkittiin muistiinpanoihin. Tarkkoja lajisto- ja kasvillisuuskarttoituksia ei tehty, mutta seutukaavassa paikallisesti tai seudullisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet tarkastettiin ja inventoitiin keskimääräistä tarkemmin. Lisäksi kohteilta kirjattiin ylös mahdollisia hoitotarpeita ja otettiin valokuvia, joita säilytetään Keski-Suomen liiton kuva-arkistossa.

Maakuntakaavan luonnonsuojeluryhmän kokouksessaan 21.8.2003 hyväksymä työsuunnitelma on liitteenä 2.

Seutukaavassa esitetty suojelukohteiden arvoluokka pohjautuu vaihekaavoja varten tehtyihin selvityksiin ja tutkimuksiin. Useimmat selvitykset ovat koskeneet tiettyä elinympäristöä (esim. soita, lehtoja) ja kohteiden arvoa on tarkasteltu ko. elinympäristön näkökulmasta. Vanhoissa selvityksissä ja tutkimuksissa käytetyt menetelmät ja perusteet arvoluokituksille ovat pääsääntöisesti yhä päteviä. Vanhat arvoluokat ovat olleet pohjana tässä työssä.

Viime vuosikymmenien aikana uhanalaisuuden painoarvo on kasvanut luonnonsuojelussa. Eliöiden uhanalaisuutta ja uhanalaisuusluokkia on arvioitu valtakunnallisesti, alueellisesti ja maakunnallisesti. Myös elinympäristöjen uhanalaisuutta on arvioitu. Uhanalaisuuden lisäksi uusien elinympäristötyyppien (esim. pienvedet, kallioalueet) selvitykset ja tutkimukset ovat tuoneet uutta tietoa luonnon monimuotoisuudesta ja suojelubiologiasta, mikä voi vaikuttaa kohteiden vanhoihin arvoluokkiin.

Tässä inventoinnissa suojelukohteiden arvoa tarkistettaessa käytettiin kriteereinä mm.

- lajiston ja luontotyyppien monipuolisuutta
- uhanalaisten tai harvinaisten eliölajien ja luontotyyppien esiintymistä
- alueen luonnontilaisuutta tai ennallistamiskelpoisuutta
- eliömaantieteellistä edustavuutta
- alueen sijaintia ja merkitystä osana maakunnallista ekologista verkostoa

Kohteiden arvoluokitus ei perustu suoraan laskennalliseen pisteytykseen, mutta rehevillä kohteilla luokituksen tukena käytettiin liitteessä 3 esitettyä pisteytysmenetelmää. Lajien

valtakunnallinen uhanalaisluokka perustuu teokseen Rassi ym. (2001) ja maakunnallinen luokka Jyväskylän yliopiston, Keski-Suomen ympäristökeskuksen ja Keski-Suomen liiton tekemään maakunnan uhanalaiset putkilokasvit -taulukoon (7.4.2005).

3. TULOKSET

Maastossa tarkastettiin 128 kohdetta, joiden sijainti on esitetty kartassa 1. Kohteet esitellään kunnittain. Kohteen nimen ja sijaintikunnan alla mainitaan seutukaavan maankäyttöluokka ja numero, seutukaavarajauksen pinta-ala sekä peruskarttalehden numero. Kuvauksessa on esitetty tärkeimmät tiedot, joihin kohteen suojelullinen arvo perustuu. Osa tiedoista perustuu vanhoihin kirjallisuustietoihin. Kuvauksessa joidenkin kasvien perässä su-luissa oleva numero viittaa lajin runsauteen kohteella (asteikolla 1-5; 1 = niukka, 5 = hyvin runsas). Kuvauksen jälkeen kursivoilla on suositus, jossa otetaan kantaa kohteen luonnon-suojelulliseen nykyarvoon ja esitetään tarvittaessa hoitotoimia ja rajaukseen liittyviä huomioita. Kohteiden karttarajaukset ovat Keski-Suomen liiton toimistolla. Kirjallisuus -kohdassa mainitaan kohdetta koskevat lähteet. Viimeisenä on mainittu päivämäärä tai -määrät milloin kohde on tarkastettu maastossa ja maastotarkastuksen tekijät (käytetyt lyhenteet: MS = Martti Salminen, OR = Olli Ristaniemi, RV = Reima Väливаara). Maastopäivissä on saatettu mainita myös Keski-Suomen liiton aikaisempia käyntejä ko. kohteella.

1. Suolikosken lehto, Hankasalmi

5. VK: SL 077620, 0,7 ha

3223 04

Lehto sijaitsee Suolivedellä Suolikosken länsirannalla ja jää valtatie 9:ltä Säkinmäelle menevän tien molemmille puolille. Tien kaakkoispuolella kosken rannalla on yhtenäinen lehtipuualue, jonka laidalla kasvaa isoja koivuja ja lähempänä koskea valtapuuna on harmaaleppä. Kosken rannalla kasvaa lisäksi joitakin tervaleppiä. Pensaskerroksessa on runsaasti punaherukkaa (4), kohtalaisesti tuomea (3) ja niukasti koiranheittä (1). Lehdossa on jonkin verran laho- ja maapuuta (leppää ja koivua). Punaherukan lisäksi harmaalepikon valtalajeja ovat hiirenporras (5) ja vadelma (4). Kenttäkerroksessa, joka ei ole kovin edustava, kasvaa lisäksi mm. sudenmarjaa, metsämansikkaa, hiirenporrasta (5), tesmaa (2), nurmitädykettä, pikkutalvikkia, ojakellukkaa ja korpi-imarretta. Noin 70 m päässä rannasta alkaa havupuuvaltainen kangasmaa.

Tien luoteispuolella lehtomaisuus on vähäisempää ja lehtomainen ranta-alue on hyvin ka-pea (10 – 50 m). Ranta-alue on pääosin kuusi-koivusekapuustoista OMT-kangasta. Pensastossa on vähän punaherukkaa.

Kohteen kulttuuriarvoa nostavat hyvin säilyneet myllyrakennus ja uittoränni. Koski ranta-puustoineen on maisemallisesti ehyt ja luonnontilaisen kaltainen.

Suositus: Suolikoski on lajistoltaan ja kasvillisuudeltaan melko vaatimaton lehtokohde. Koski rantoineen ja puusto ovat kuitenkin säilyneet luonnontilaisena. Kohteen arvoa nostaa myllyrakennus ja uittoränni. Suolikoski on paikallisesti arvokas lehtokohde.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Anon. 1982 a
Eisto ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:
4.9.2003 RV

2. Ohenloilo, Hankasalmi
5. VK: SL 077619, 1 ha
3223 02

Hankasalmi-Konnevesi –tien varressa, Ohenmäen itäpuolella sijaitseva Ohenloilo on kuusivaltaista kosteaa ja tuoretta saniaislehtoa. Lehdon itäreunalla, tien varressa, on kostea painanne. Pääosin lehto on kallionaluslehtoa, jonka vähäiseen pensaskerrokseen kuuluu niukasti lehtokuusamaa (1), näsiä (2) ja pihlajaa. Kenttäkerros on monilajinen ja edustava. Vaateliaaseen lajistoon kuuluvat runsaina kasvavat isoalvejuuri (5), kotkansiipi (4) ja velholehti (4). Lisäksi lehdossa kasvavat mm. tesma (2), lehtokorte (3), mustakonnanmarja (3), kevätlinnunherne, hiirenporras ja lehtomatara (2). Lehdosta on ilmoitettu myös kaihervokki, jota ei kesän 2003 melko lyhyellä maastotarkastuksella löydetty.

Lehtoalue on rauhoitettu. Aikaisemmin lehto on jatkunut pidemmälle etelään, mutta alue on avohakattu. Lehtoalue sisältyy valtakunnalliseen kallioalueeseen Ohenmäki-Kaiturinvuori.

*Suositus: Ohenloilo on maakunnallisesti arvokas kuusivaltainen lehto, joka on osa valtakunnallista kallioaluetta. Rauhoitusalueen raja-
us on lehtolajiston kannalta riittävä, eteläosa on avohakattu eikä ole nykyisin suojelullisesti merkittävä.*

Kirjallisuus:
Eisto ja Raatikainen 1989
Husa ja Kontula 1997

Maastokäynnit:
4.9.2003 RV

3. Läyniönlampi, Hankasalmi
5 VK: SL 077617, 17 ha
3214 05

Läyniönlampi on pieni, suorantainen, turvetuotantoalueiden keskellä oleva lampi, jolla on linnustoarvoja. Rannat ovat pääosin suursaraista avosuota, osin rämettä. Rannoilla on jonkin verran ruovikkoa. Lammen koillispäässä kulkee voimalinja. Lammella pesii muutamman kymmenen parin naurulokkiyhdyksunta ja laulujoutsenpari. Lammen linnustoon kuuluvat lisäksi ainakin telkkä, tavi, pajusirkku, ruokokerttunen, taivaanvuohi, metsäviklo ja valkoviklo.

Suositus: Läyniönlampi on pieni lintuvesi, jolla on seudullista merkitystä. Suojeluarvot tulisi ottaa huomioon turvetuotannossa ja rakentamisessa.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
18.5.2004 RV, MS

4. Koukosenlammen laskupuro, Hankasalmi

5. VK: SL 077621, 22 ha
3214 09

Maakunnan rajalla, Vanajan eteläpään länsirannalla sijaitseva Koukosenlammen laskupuro on suolla hitaasti soljuva, uomaltaan mutkitteluva puro. Puron länsipuoli Koukosen rantaan saakka on suurimmaksi osaksi isovarpu- ja sararämettä. Puron varrella on vetistä suursaranevaa (kuva 1) ja itäpuolella Vanajan rannalla on kapea, mäntyä kasvava kanerva- ja poronjäkälytyypin kannas.

Maisemallisesti puro ympäröivine suoalueineen ja mäntykannaksineen on kaunis, ehyt, erämainen ja rauhallinen kokonaisuus. Voimakkaimmin alueen luonnontilaa ovat muuttaneet puron puolenvälin tienoille kannakselle rakennetut kaksi loma-asuntoa. Loma-asuntojen kohdilla puron ranta-alueella on jonkin verran kaivettu ja puron yli on rakennettu silta. Myös kannaksen eteläpäässä on kaksi loma-asuntoa. Lammen pohjoispäästä on kaivettu suurehko oja kannaksen poikki Vanajaan.

Luhtainen puronvarsineva, varsinkin puron itäpuoli, on keskiravinteista suursaranevaa, jonka leveys vaihtelee muutamasta metristä vajaaseen sataan metriin. Saranevan merkittävin kasvilaji on alueellisesti uhanalainen ruskopiirtoheinä, jota kasvaa ainakin puron itäpuolella.

Suositus: Koukosenlammen laskupurolla ympäröivine soineen ja mäntykannaksineen on luonnonsuojelullisesti ja maisemallisesti maakunnallista merkitystä. Kohteella on myös pienvesiarvoja. Tärkeintä on puron ja lammenrantasuon luonnontilan säilyminen. Maisemallisten arvojen puolesta myös Vanajan rannan mäntykannas on merkittävä.

Kirjallisuus:
Lammi 1993

Maastokäynnit:
19.8.2004 RV

5. Valklamminsuo, Joutsa

5. VK: SL 172618, 60 ha
3122 12

Valklamminsuo sijaitsee Joutsan kirkonkylän pohjoisreunalla Kangasniemen tien länsipuolella. Kohteeseen kuuluvat kolmen lammen (Valklampi, Pieni Valklampi ja Pieni Koiralampi) ja niitä ympäröivän suon kokonaisuus. Kohteen itäreunalla on hieno harjuselänne, jonka puusto on varsinkin Pieni Valklammin kohdalla näyttävää.

Lampien ympärillä suo on suurimmaksi osaksi isovarpurämettä ja keskiosaltaan suo on lähinnä pientä mäntyä kasvavaa rahkarämettä. Putkilokasvistoon kuuluvat mm. suokukka, tupasvilla, vaivero, suopursu, isokarpalo. Pienen Koiralammen koillisrannalla on koivuvaltainen räme- / kangasturvemetsikkö. Suolla on selviä jälkiä vanhasta turpeenostosta ja yhden romahtaneen ladon jäänteet. Pieni Koiralampi on matala ja kasvittunut (mm. järvi-ruoko, ulpukka, ratamosarpio ja jouhisara). Pienen Koiralammen ja Pienen Valklammen välinen oja on lähes täysin umpeutunut.

Suon läpi kulkee pitkospuut ja luontopolku. Polku kiertää myös suota ympäröivällä harjulla ja kankaalla ja polun varrella Valklammen länsirannalla on nuotiopaikka. Kohteen koillisosassa on toiminnassa oleva ampumarata ja Pieni Valklammen eteläpäässä on rakennus.

Suositus: Maisemallisesti hieno suo- ja lampikokonaisuus, joka on säilynyt luonnontilaisena. Seudullisesti arvokkaan kohteen virkistyskäyttö- ja matkailuarvoa nostaa alueella kiertävä luontopolku.

Kirjallisuus:

Anon. 1975

Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:

27.8.2003 RV

6. Salmenniemi, Joutsa

5. VK: SL 172624, 2 ha

3122 09

Joutsan Pappisissa Salmenniemen kärjessä sijaitseva lehtokohde, joka on kärsinyt metsänhakuista, tie- ja loma-asuntorakentamisesta. Nykyisin paras lehtoalue jää niemenkärjen uudelle loma-asunnolle rakennetun tien ja rannan väliselle kapealle kaistaleelle. Lisäksi niemen lounaisrannalla uuden ja vanhan loma-asunnon välissä on edustavaa tuoretta lehtoa. Niemen itäranta on kärsinyt hakuista.

Niemen kärjessä ja itärannan puolella lehto on ryteikköistä rantalehtoa, jossa kasvaa runsaasti tuomea, leppää ja raitaa. Lehmusta kasvaa tien ja rannan välissä kaksi pientä runkopuuta. Lisäksi lehmusta kasvaa tien yläpuolella pikkujyrkänteiden alla runkopuina ja vesoina. Lehtopensaista lehtokuusama on runsas (4). Lisäksi alueella kasvaa näsiää (2) ja punaherukkaa. Kenttäkerroksen vaateliaaseen lajistoon kuuluvat mustakonnanmarja (3), suokeltto (2), koiranvehnä (3), lehtokorte (2) ja kurjenkello (2). Alueelta on vanha tieto maakunnallisesti uhanalaisesta humalasta, jota ei ole enää viime vuosikymmeninä löydetty alueelta. Ilmeisesti laji on hävinnyt.

Uuden loma-asunnon länsipuolella kasvillisuus jatkuu vanhalle loma-asunnolle saakka valoisana tuoreena lehtona, jossa kasvaa isoja haapoja ja koivuja. Pensaskerroksessa on runsaasti lehtokuusamaa (4) ja herukkaa (4) sekä jonkin verran metsäruusua (1) ja koiranheittä (1). Edustavaan kenttäkerrokseen kuuluvat mm. lehtopähkämö (2), lehto-orvokki (3), koiranvehnä, peurankello, syyläjuuri (2), kivikkoalvejuuri, valkolehdokki ja kevätlinnunherne.

Uuden tien yläpuolella kasvaa tiheä, nuori kuusikko, jonka seassa kasvaa mm. lehmusta, lehtokuusamaa ja lehto-orvokkia. Tien varrella kasvaa mm. nurmikaunokkia ja pölkkyruohoa (kesällä 2003 noin 60 kukkavartta). Nurmikaunokkia kasvaa myös vanhan loma-asunnon läheltä. Niemen itätyvellä on usean hehtaarin laajuinen hieno vanha koivikko, jonka puustossa on lahopuuta. Todennäköisesti nykyinen niemenkärjen lehto ja tyven koi-vulehto ovat jäänteitä suuremmasta, hyvin edustavasta lehtoalueesta.

Suositus: Salmenniemen kärjen lehto on pirstoutumisesta huolimatta lajistoltaan ja kasvis-toltaan maakunnallisesti edustavaa tuoretta lehtoa. Tyven, säilynyt koivikko on valtakun-nallisesti arvokas kohde.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Anon. 1982 a
Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:
27.8.2003 RV

7. Harjunmäen-Kaakkomäen kangas, Joutsa

5 VK: SL 172622, 18 ha
3122 09

Puttolassa sijaitseva Harjunmäen-Kakkomeän harjualue on Keski-Suomen maakunnan ainoa valtakunnallisesti uhanalaisen kangasvuokon kasvupaikka. Kohde on osa leveää muodostumajaksoa, joka käsittää paikoin kumpujonoksi katkeilevan selänteen, harjukuop-pien ja –hautojen erottamia sivukumpuja ja rinnakkaisharjanteita. Lisäksi alueella on eriko-koisia harjudeltoja. Alueella harjoitetaan metsätaloutta, soranottoa, moottoriurheilua ja jossain määrin retkeilyä. Kangasvuokkoa on esiintynyt viime vuosikymmenien aikana lai-kuittaisesti usean neliökilometrin alueella. Esiintymät ovat keskittyneet lähelle paikallistietä ja polkujen varsille. Laji on kärsinyt alueen kasvillisuuden ja varsinkin pohjakerroksen sul-keutumisesta. Kangasvuokkojen kokonaismäärä vaihteli vuosina 2003-2006 alueella 235 yksilöstä 256 yksilöön. Kukkuvia yksilöitä oli 23-34.

Suositus: Alueelle tulisi laatia käyttö- ja hoitosuunnitelma, jolla varmistettaisiin kangas-vuokon huomioon ottaminen eri maankäyttömuodoissa. Nykyisten esiintymien tuhoutumi-nen tulisi estää ja lajin tulevaisuus tulisi turvata lajin kasvupaikka- ja lisääntymisvaatimuk-set (puuston riittävä avoimuus ja maanpinnan kevyt rikkominen) huomioon ottavilla metsä-hoitotoimenpiteillä. Nykyisin kangasvuokon kannalta merkittävin alue sijaitsee selvästi seu-tukaavavarauksen eteläpuolella. Maakunnallisesti arvokas harjukohde, jolla on lajistonsuo-jelullisesti myös valtakunnallista merkitystä.

Kirjallisuus:
Anon. 1981
Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989
Ustinov 1990
Laitinen 2006

Maastokäynnit:

18.5.2004 RV, MS

8. Kärppäkiven lehto, Jyväskylä

5. VK: SL 179623, 0,8 ha

3212 04

Kärppäkivi on Säynätsalon Muuratsalossa, lähteestä alkunsa saavan rinnepuron varrella sijaitseva saniaisvaltainen lehto. Monilajisessa lehtipuustossa on ainakin 20 pientä runko-puulehmusta. Lehmuksia on myös suojelurajauksen ulkopuolella. Pensaskerrokseen kuuluvat näsiä (2), koiranheisi (2), punaherukka ja terttuselja. Vaateliaaseen kenttäkerrokseen kuuluvat kotkansiipi (1), mustakonnanmarja (2), tesma (3) ja kevätlinnuherne sekä aikaisemmissa tiedoissa mainitut lehto- ja kaiheorvokki. Lehdon kallioilla kasvaa mm. haisukurjenpolvea (2) ja kalliokioloa (1). Kallioilta on lisäksi vanhat tiedot pussikämmekästä ja isomaksaruohosta.

Lehdosta on rauhoitettu 0.15 ha vuonna 1982. Kesällä 2003 lehdon puro oli vedetön.

*Suositus: Lehtolajiston, varsinkin lehmuksen suojelemiseksi pienialaisen lehdon rauhoitus-
rajausta tulisi laajentaa. Lehto ja rauhoitusalueen ulkopuoleinen osa voivat täyttää luon-
nonsuojelulaissa tarkoitetun jalopuumetsikön kriteerit. Lehtokohteena Kärppäkivi on paikal-
lisesti arvokas.*

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Välivaara 1989

Maastokäynnit:

11.9.2003 RV

9. Sarvivuoren lehto, Jyväskylä

5. VK: SL 179622, 5 ha

3212 04

Sarvivuoren kallionalus- ja puronvarsilehto sijaitsee Päijänteen länsirannalla Sarvivuoren kaakkoislaidalla. Kohteen yläosa on lähdepuron varrella olevaa kuusikkoa, jossa kasvaa isoalvejuurta (4), lehtokortetta (2), tesmaa (3), mesiangervoa (4), hiirenporrasta, purolitukkaa (2) ja näsiä (2) sekä hyvin runsaasti lehtotähtimöä (5). Alempana puronvarrella kalliorinteen juurella on kosteampaa lehtipuuvältaista lehtoa ja lehtokorpea, osaksi myös lehtomaista kangasta. Maa- ja lahoppuuta on jonkin verran. Alaosan lajistossa kasvaa mm. kevätlinnunhernettä, suokelttoa (3), mustakonnanmarja (1) ja mustaherukkaa (1). Lehdosta on rauhoitettu 2,6 ha vuonna 1987.

Suojelualueen pohjoispuolella, purovarren alaosassa, alue muuttuu kuivemmaksi ja louhikkoisemmaksi. Kasvillisuus on suurimmaksi osaksi lehtomaista kangasta, jossa on lehtolaikkuja. Lajistoon kuuluvat mm. haisukurjenpolvi (1), näsiä ja kevätlinnunherne. Alaosan kalliorinteen alusta on lehtolajiston kannalta melko vaatimaton. Lehtoalue sisältyy valtakunnalliseen kallioalueeseen Sarvivuori-Haapavuori.

Suositus: Sarvivuori on puustoltaan monikerroksellinen ja luonnontilaisen kaltainen lehto. Myös purouoma on säilynyt luonnontilaisena. Lajisto ei ole erityisen harvinaista, mutta kasvillisuus, pinta-ala ja elinympäristöjen moni-ilmeisyys ja näyttävyys huomioon ottaen kohde on seudullisesti merkittävä. Lisäksi kohteen arvoa nostaa sen sijoittuminen valtakunnalliselle kallioalueelle. Nykyinen suojelualue kattaa lehdon arvokkaimman osan.

Kirjallisuus:
Husa ja Kontula 1997

Maastokäynnit:
11.9.2003 RV

10. Kuolemankuopat, Jyväskylä
5 VK: SL 179621, 4,4 ha
3212 05

Kuolemankuopat on Seppälänkankaalla sijaitseva, taajamarakenteen puristukseen jäänyt, jääkaudenaikainen suppa-alue. Kuolemankuopat on Keski-Suomen reunamuodostuman osa. Reunamuodostumaan liittyy luoteesta matalahko harjuselänne, jonka jatkeena on noin 20 m syvä ja 100-150 m kokoinen harjukuoppa. Harjuselänteen kasvillisuus on puolukka- ja jäkälätyypin kangasta. Supissa on tiheä nuori sekapuusto ja kasvillisuus on tuoreempaa kangasta. Alueella on hyvä polkuverkosto ja alueen etelälaidalta avautuu näköala kaupungin suuntaan. Ison supan pohjalla on pohjaveden havaintoputki.

Suositus: Kuolemankuopat on pieni, hyvin säilynyt harjualue, jolla on geologisesti ja maisemallisesti paikallista merkitystä. Lisäksi alueella on merkitystä virkistyskäytön kannalta.

Kirjallisuus:
Anon. 1981

Maastokäynnit:
5.8.2004 RV

11. Syväoja, Jyväskylä
5 VK: SL 179624, 2,7 ha
3212 05

Syväoja on Laajavuoren länsipuolella oleva pienialainen suopainanne, joka rajoittuu luoteispäästään pikkutiehen. Karhuvuoren kallioisen rinteiden alapuolelle jäävän suon laitteet ovat muurain- ja metsäkortekorpea, jonka puustossa esiintyy jonkin verran pystypökölöitä. Keskustassa on avonaisia nevalaikkuja, jotka ovat keskiravinteista saranevaa. Keskustassa esiintyy myös rimpisyttä. Saroista suon valtalajeina ovat jokapaikansara ja tähtisara. Muita lajeja ovat mm. maariankämmekkä, rätvänä, kataja, rahkasara, pyöreälehtihokki, isokarpalo, järvikorte, luhtavilla, tupasvilla, jousivihvilä ja raate. Suo on rauhoitettu luonnonsuojelualueena vuonna 1987.

Suositus: Syväoja on pikkunätti neva- ja korpikohde, joka on paikallisesti arvokas.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:

5.8.2004 RV

12. Pitkäruoho, Jyväskylä

5 VK: SL 179620, 2,8 ha

3212 05

Pitkäruoho sijaitsee Jyväsjärven etelärannalla Äijälänsalmen suulla. Niemen rannat ja edusta ovat lintujen suosimaa levähdys- ja pesimäaluetta. Seutukaavarajauksen länsipuolella on lintuharrastajien ja yleisön suosima lintutorni (Lyyli). Kevätmuuton aikaan alueella nähdään monia vesi- ja lokkilintuja. Niemen rantaliete houkuttelee myös kahlaajia.

Alueella kasvaa riukuuntunutta lehtipuustoa, mm. halavaa, tuomea, harmaaleppää ja raitaa. Pensaskerrokseen kuuluu mm. punaherukka. Niemessä on laajahko luhtainen niittyalue, jolla kasvaa mm. harajuurta, käenkukkaa, ranta-alpia, helpeä, suoputkea, myrkkukeisoa, kurjenmiekkää, leveäosmankäämiä, luhtavuohennokkaa, jokapaikansaraa, ojakelukkaa, jousivihvilää ja luhtalemmikkiä.

Rantametsikön linnustoon kuuluvat ainakin satakieli ja pikkutikka. Nisäkkäistä alueella liikkuu supikoiria. Pitkäruoho on osa Kuokkalan useasta osa-alueesta koostuvaa FINIBA-alueetta, jonka pikkutikkatiheys on keskisuomalaisista huippuluokkaa.

Suositus: Pitkäruoho on arvokas ranta-, niitty- ja metsäalue, jolla on osana FINIBA-verkostoa myös valtakunnallista merkitystä.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:

5.8.2004 RV

13. Muurikaisjärven laskupuron lehto, Jyväskylän maalaiskunta

5 VK: SL 180625, 1 ha

3212 08

Leppälahdessa Muurikaisjärvestä Orajärveen laskevan puron varrella, Muurikaisjärven puoleisessa päässä, sijaitsee kivinen ja kostea saniaislehto. Lehdon puustossa on isoja koivuja, haapoja ja tervaleppiä. Lehdossa kasvaa myös useita pieniä lehmuksia sekä runsaasti tuomea ryteikköisinä pensaina ja pikkupuina. Puronsuulla seutukaavan aluerajaus levenee itäpuoleiselle rannalle, joka on lähinnä tuoretta lehtoa ja kasvaa kaunista koivikkoa. Puronsuu on luhtaista kosteikkoa.

Lehdon kenttäkerroksen vaateliimpaan lajistoon kuuluvat mustakonnanmarja (2), lehtoarho, sudenmarja, sormisara, kevätlinnunherne sekä runsaina esiintyvät lehtopalsami (4) ja maakunnallisesti harvinainen punakoiso (4). Tuomen lisäksi pensaskerrokseen kuuluvat puna- (3) ja mustaherukka (2). Puronsuun luhdalla kasvavia maakunnallisesti harvinaisia

lajeja ovat rantayrtti (1) ja jokileinikki (2). Lehdosta aikaisemmin ilmoitettua purolitukkaa ei löydetty kesällä 2003.

Etelässä lehto rajautuu puron yli kulkevaan pikkutiehen. Lehdon itäpuolella on pelto ja länsipuolella kulkee tien laidassa oleva sähkölinja.

Suositus: Muurikaisjärven laskupuron lehto on pieni, mutta kasvillisuudeltaan luonnontilaisena säilynyt, lajistollisesti seudullisesti merkittävä kohde. Alue tulisi jättää lajistoa ja luonnontilaa muuttavan toiminnan ulkopuolelle.

Kirjallisuus:
Sundell ja Saari 1986
Lammi 1993

Maastokäynnit:
26.6.2003 RV, MS

14. Palvahinojan louhikko, Jyväskylän maalaiskunta
5 VK: SL 180624, 1 ha
3212 08

Leppälahdessa Palvajärven laskupuron (Myllypuron) varrella, Jyväskylä-Kuopio –tien pohjoispuolella, sijaitsee louhikkoinen ja lehtomainen puronvarsi. Ennen puronvarren jyrkintä kohtaa ja sitä seuraavaa suurta louhikkoa oleva puron yläosa on perattu. Puron pohjoispuoli on avohakattu ja kasvaa lehtipuuvesakkoa. Puron alaosa on säilynyt luonnontilaisena ja kasvaa isoa kuusikkoa.

Vaatelias lehtolajisto on hyvin niukkaa. Louhikkoalueella kasvaa vähäisesti lehtopalsamia (2), lehtoarhoa (1), punakoisoa (1) ja haisukurjenpolvea (1). Purossa kasvaa mm. kurjenmiekkää.

Suositus: Louhikkoisella purolla on lajistollista merkitystä, mutta luontokohteena sen suojeollinen arvo jää paikalliseksi. Kohde lajistoineen tulee ottaa huomioon metsänhoitotoimenpiteissä.

Kirjallisuus:
Sundell ja Saari 1986

Maastokäynnit:
26.6.2003 RV, MS

15. Pienijoki (Kaukkaanlammen laskupuro), Jyväskylän maalaiskunta
5. VK: SL 180623, 2 ha
3212 07

Pienijoki on Oravasaassa sijaitseva puronvarsilehto, jonka loppupään yli kulkee valtatie 4 eli nelostie. Tien yläpuolella lehtoa on vain hyvin kapea-alaisesti kivikkoisen puron varrella. Lisäksi puro on perattu ojamaiseksi. Puron varrelle on kuitenkin kehittymässä hyvä,

nuori lehtipuumetsikkö. Lehtokasvillisuus ei ole näyttävää ja runsasta, mutta lajistossa on useampia harvinaisia tai vaateliaita lajeja: punakoiso, haisukurjenpolvi (2), koiranvehnä (3), mustakonnanmarja (1), puna- ja mustaherukka (1) sekä lehtopalsami (3). Lisäksi vanhoissa tiedoissa paikalta mainitaan purolitukka ja koiranheisi.

Tien alapuolella lehtomainen puronvarsi on alavampaa ja osaksi luhtaista. Alapuolella kasvaa mm. punakoisoa (2, enemmän kuin tien yläpuolella) sekä muutamia yksilöitä maakunnallisesti harvinaista jokileinikkiä.

Suositus: Kohde on lehtokasvillisuudeltaan vaatimaton, mutta lajistollisia arvoja omaava kapea-alainen puronvarsilehto. Muutamista hyvistä lajeista huolimatta arvo jää paikalliseksi. Kohde tulisi ottaa huomioon metsänhoitotöissä ja puronvarren nuoren lehtipuuvaltaisen puuston tulisi antaa kehittyä luonnontilaisena.

Kirjallisuus:
Sundell ja Saari 1986

Maastokäynnit:
22.8.2003 RV

16. Ilvesjoen lehto, Jyväskylän maalaiskunta
5 VK: SL 850627, 11 ha
3212 10

Ilvesjoen lehto on Toivakan rajan lähellä, Pieni Humalajärveen laskevan metsäpuron (Ilvesjoki) varrella sijaitsevaa saniaislehtoa. Lehtoalueella erillisiksi kivikonalaisiksi piilopuuroiksi jakautunut puro on pienten pelto- ja niittyalueiden ympäröimä. Puron pohjoispuoleinen metsäkaistale on kuusivaltaista, mutta puron eteläpuolella kasvaa haapavaltaista lehtipuumetsikköä. Lehdossa kasvaa myös muutamia runkopuulehmuksia, joista suurin kasvaa lehtoalueen kaakkoispuolella olevan pellon laidalla. Pensaskerros ei ole kovin peittävä, mutta lehtopensaista alueella tavataan näsiää, tuomea, mustaherukkaa ja lehtokuusamaa. Lehdon kenttäkerros on edustava ja siihen kuuluu monia vaateliaita lajeja: lehtopalsami (3), kaiheorvokki (3), mustakonnanmarja (2), mesiangervo, lehtomatara (4), pitkäpääsara, koiranvehnä (3), velholehti (4), lehtokorte (3), kevätlinnunherne, sormisara ja tesma (3) Saniaisista runsaimmin kasvaa kotkansiipeä (4). Lehdon merkittävimmät lajit ovat valtakunnallisesti silmälläpidettävä hajuheinä sekä alueellisesti uhanalainen humala (3), jota kasvaa noin 70 m matkalla puron molemmilla rannoilla. Paikoin humala muodostaa näyttäviä leppiin, kuusiin ja pajuihin kiipeileviä kasvustoja. Kesällä 2004 lehdosta löytyi punakylki- ja laulurastaan pesät. Rauhoitettu lehto kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan.

Lehdon alapuolella Pieni Humalajärven rannalla on iso ja näyttävä, ilmeisesti osin lähdevaikutteinen puronvarsiluhta, jolla kasvaa myös lehtolajistoa. Luhdan merkittävimpiä lajeja ovat jokileinikki, purolitukka, pitkäpääsara, lehtopalsami, kurjenmiekka, mesiangervo, korpiastikka, rentukka ja huopaohdake sekä alueellisesti uhanalainen korpinurmikka, jota kasvaa ainakin 25 neliömetrin alalla.

Suositus: Ilvesjoen lehto on säilyttänyt luonnontilaisuutensa ja suojeluarvonsa ja on valtakunnallisesti merkittävä lehtokohde. Lehdon alapuoleinen puronvarsi on luhta- ja lehtokasvistollisesti merkittävä pienvesikohde.

Kirjallisuus:

Suominen 1982

Anon. 1982 a

Sundell ja Saari 1986

Lehtojensuojelutyöryhmä 1988

Välivaara ym. 1991

Lammi 1993

Maastokäynnit:

22.6.2004 RV

17. Touruvuoret, Jyväskylän maalaiskunta

5 VK: SL 180618, 48 ha

3212 06

Touruvuorten alue sijaitsee Palokan taajaman läheisyydessä. Seutukaavan aluevaraukseen, joka pohjautuu Karhuvuoren osayleiskaavaan, kuuluvat Touruvuoret ja Pikku Touruvuori. Alue on ennen kaikkea virkistyskäytön kannalta merkittävä, mutta siihen sisältyy myös biologisesti merkittäviä osia. Jyväskylän maalaiskunta teetti alueelle luontoselvityksen kesällä 2001.

Selvityksen mukaan seutukaavan suojeluvaraus sisältää biologisesti ja virkistyskäytön kannalta vähämerkityksisiä osia, mm. laajan istutustaimikon Touruvuoren ja Pikku Touruvuoren välisellä alueella. Luontoselvityksessä määriteltiin luonnon- ja maisemansuojelullisesti arvokkaimmat alueet mahdollisen suojelualueen rajauksen määrittämiseksi sekä metsien käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimiseksi.

Alueelta ei ole löydetty uhanalaisia kasvilajeja, mutta Touruvuorilla on laajoja vanhan metsän alueita. läkkäimmiltä osin puusto on jopa 140 vuotta vanhaa. Alueen biologista arvoa heikentää kuitenkin lahoppuun vähyys, mutta metsien korkean iän takia lahoppuuta on kehittymässä alueelle. Suurin osa alueen metsistä on mustikkatyypin tuoretta kangasta. Alueen linnustoon kuuluvat mm. palokärki, teeri, pyy, pohjantikka, helmipöllö, varpushaukka, viirupöllö ja varpuspöllö.

Suositus: Seutukaavan suojelualuevaraus sisältää luonnonsuojelullisesti vähämerkityksisiä osia. Rajausta tulee muuttaa kesällä 2001 tehdyn luontoselvityksen pohjalta pienemmäksi. Luonnonmetsien kannalta Touruvuorten alue on maakunnallisesti arvokas.

Kirjallisuus:

Talvitie 2001

Maastokäynnit:

5.8.2004 RV

18. Synninlukko, Jämsä

5. VK: SL 182621, 1 ha

2233 04

Synninlukko on pieni kallioperän ruhjeen kohdalle syntynyt rotkolaakso, jossa on komeat pystysuorat, noin 10 m korkeat kallioseinämät. Rotkon reunoilla kasvaa kalliomännikköä ja rotkon kuusta kasvavalla varjoisella pohjalla on vetisiä suopainanteita, jotka voivat olla lähdeperäisiä. Osa kuusista on kaatuneita. Rotkon pohjalla kulkee polku ja ympäristössä on nähtävissä jonkin verran merkkejä maaston kulumisesta. Laakson keskiosan kalliolouhikossa kasvaa melko runsaasti valtakunnallisesti silmälläpidettävää hajuheinää. Kesällä 2003 lohkarilla kasvoi useita kukinnottomia tuppaita ja yli 200 kukintovartta. Muista rotkon lajeista mainittakoon runsaana kasvava isoalvejuuri (4), mustakonnanmarja (2), kevätlinnunherne, maariankämmeikä ja niukkana esiintyvä velholehti. Rotkolaaksosta on näytteen perustuva vanha tieto korpinurmikasta, mutta viime vuosikymmeninä lajia ei ole sieltä löydetty.

Rotkolaakso on rauhoitettu vuonna 1965.

Suositus: Pieni, matkailullisesti tunnettu kohde, jolla on geomorfologisia ja kasvistollisia arvoja. Maakunnallisesti arvokas.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Välivaara ja Saari 1985

Kannanoja 2001

Maastokäynnit:

11.9.2003 RV

19. Mustalammi, Jämsä

5 VK: SL 182624, 8 ha

2144 06

Mustalammi on Musta- ja Haukkavuoren välissä oleva maisemallisesti komea, erittäin tummavetinen, suorantainen lampi. Mustalammin erottaa Yläisestä Vuorijärvestä noin 20-30 m levyinen kannas. Kannaksen halki kulkee pieni puro, joka saattaa olla ihmisen kaivama tai ainakin perkaama. Alueella asustaa majava. Lammen reunametsät ovat hyvin luonnontilaiset. Maisemaekologisesti lampeen liittyy eteläpuoleinen Mustavuoren komea kuusikkorinne, jonka metsien käsittelyssä tulisi ottaa huomioon maisemalliset arvot. Kohde sisältyy valtakunnalliseen Vororotin kallioalueeseen.

Suositus: Mustalammi on maakunnallisesti arvokas pienvesi, jonka luonnontila on hyvä. Ahtaimmalla pienvesirajauksella alueen pinta-ala on noin 2 ha. Lammen ja ympäröivien kalliorinteiden arvoa nostaa niiden sijoittuminen valtakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle.

Kirjallisuus:

Lammi 1993

Husa ja Kontula 1997

Maastokäynnit:
4.6.2004 RV, KSU:n edustajat

20. Myllykolun lehto, Jämsä

5 VK: SL 182619, 2,4 ha
2144 09

Myllykolun lehto sijaitsee Arvajen pohjoispuolella, Säkkijärvestä Päijänteen Tiirinselän Säkkilahteen laskevan Myllykolu-puron varrella. Kohteeseen kuuluu myös Myllykoluun Hattujärvestä laskevan puron alajuoksu. Kohteen poikki kulkee sähkölinja. Lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvasta lehdosta on rauhoitettu vuonna 1991 0,9 hehtaaria.

Puron yläosa on perattu ja lehtokasvillisuutta kasvaa kapealti ruoppauspenkereiden ympärillä. Sähkölinjan alapuolella puro on luonnontilainen ja kasvillisuus muuttuu hyvin reheväksi ja lehtolajistoa kasvaa laajemmalla alalla puron varrella. Kohde on suurimmaksi osaksi kosteaa saniaisvaltaista lehtoa, mutta myös suurruoholehtoa esiintyy laikkuina. Lehtipuuvaltaisessa puustossa kasvaa lehmusta ja lehdon alaosassa on jonkin verran maapuita ja lahoja pystypuita. Vanhoissa tiedoissa lehmusten määräksi ilmoitetaan kymmenkunta, mutta vuosien 1999 ja 2004 maastokäynneillä löydettiin vain yksi runkolehmus ja yksi juurivesa. Pensaskerroksessa kasvavat mm. lehtokuusama, punaherukka, näsiä ja koiranheisi. Kenttäkerros on monilajinen ja vaatelias. Saniaislajistoon kuuluvat hiirenporras, metsäalvejuuri, korpialvejuri, metsäimarre, kivikkoalvejuuri, sananjalka ja hyvin runsaana kasvava kotkansiipi (5). Merkittävimpiä muita lajeja ovat mustakonnanmarja (2), tesma (4), lehto-orvokki (3), velholehti (3), lehtokorte (2), lehtoarho (3) ja lehtovirmajuuri. Alaosassa lehto rajoittuu eteläpuolelta vanhaan avohakkuuseen. Puronvarren yläosassa oli vuonna 1999 majavan kaatamia puita ja pato.

Suositus: Myllykolu on kasvillisuudeltaan merkittävä valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluva lehtokohde. Rauhoitusaluetta tulisi laajentaa.

Kirjallisuus:
Nurmela 1979
Anon. 1982 a
Lehtojensuojelutyöryhmä 1988

Maastokäynnit:
29.6.1999 RV, MS
4.6.2004 RV, KSU:n edustajat

21. Vuorisjärvi – Hietajärven puronotko, Jämsä

5. VK: SL 182618, 8,5 ha
2233 05

Kohteeseen kuuluvat Vuorisjärven eteläpään itärannalla oleva kalliojyrkänne ja Hietajärvestä Vuorisjärveen laskevan Salakkapuron varsi. Salakkapuron alaosa on kapealti luonnontilaista saniaisvaltaista kosteaa ja tuoretta lehtoa. Puusto on lehtipuuvaltaista (harmaa- ja tervaleppä). Kohtalaisen runsaaseen pensaskerrokseen kuuluvat koiranheisi (2), tuomi

(4) ja lehtokuusama (3) sekä juurivesoista työntyvä lehmus (1). Lehmusta on aikaisemmin ollut runsaasti myös runkopuina. Kenttäkerroksen vaateliaita lajeja ovat isoalvejuuri (4), mustakonnanmarja (3), lehtomatara (3) ja pitkäpääsara. Lisäksi puron varrella, lähellä Vuorisjärven rantaa, kasvaa maakunnallisesti uhanalaista korpisorsimoa (3). Puron eteläinen yläosa, tilan 1:93 osalta, on menettänyt luonnontilansa metsänhakuun ja puron perkauksen takia.

Kalliojyrkänteen näyttävällä veteen työntyvällä eteläpään seinämällä kasvaa maakunnallisesti uhanalaista pahtanurmikkaa (3). Muita kalliojyrkänteen lajeja ovat mm. kissankello, karvakiviyrtti ja kallio-imarre. Jyrkänteen pohjoispää on metsäinen ja jyrkänteen alta hyvin louhikkoinen.

Suositus: Salakkaojan pohjoisosa on paikallisesti merkittävä lehtokohde, mutta muodostaa Vuorisjärven eteläpään kalliojyrkänteen kanssa kasvistollisesti ja maisemallisesti seudullisesti merkittävän kohteen. Suojeluarvonsa menettänyt puron eteläosa poistetaan rajauksesta.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Anon. 1982 a

Maastokäynnit:
1.7.2003 RV

22. Vatajanjoki, Jämsänkoski

5. VK: S 183600, 5 ha
2233 06

Seutukaavavaraukseen kuuluvat Uttanasta Pirttijärven laskevassa vesireitissä olevat Myllykoski ja Keskinenkoski, jotka ovat osa Jämsän koskireittiä. Maantien eteläpuolelle jäävä Keskinenkoski on rannoiltaan metsäinen. Kosken itäpuolella olevan pellon ja rantaviivan väliin jää noin 50 m leveä koivuvaltainen kaistale ja rannalla kulkee polku. Myllykoski jää kauniisti peltojen ympäröivään kulttuurimaisemaan. Sen länsirannalla kulkee kalastajien käyttämä polku. Koskireitti on kertaalleen kunnostettu, mutta tavoitteena on tehdä kalataloudellinen lisäkunnostus. Reitillä elää taimen ja harjus. Vatajanjoki ei ole yleinen lupa- kalastuskohde, mutta joella on huomattava merkitys kalojen lisääntymisalueena.

Myllykosken länsirannalla olevan ladon edustalla maantien lähellä kasvaa mm. syyläjuurta. Koskien vesi- ja rantalinnustoon kuuluivat telkkä, rantasipi, pajusirkku ja taivaanvuohi.

Suositus: Myllykoski ja Keskinenkoski ovat pienehkö, mutta maakunnallisesti merkittävä virtavesikohde, jolla on kalataloudellisen arvon lisäksi maisemallista merkitystä.

Kirjallisuus:
Anon. 1982 b
Kovanen 2004

Maastokäynnit:
1.7.2003 RV

23. Ryönit, Jämsänkoski

5 VK: SL 183619, 15 ha

2233 07

Jämsänjoen länsirannalla sijaitsee useita veden uurtamia harjurinteen uomia eli ryönejä. Pohjoisin ryöni (Ryönien lehto) kuuluu lehtojensuojeluohjelmaan ja on rauhoitettu. Rauhoittamaton, seutu- ja yleiskaavaan kuuluva ryöni on etelästä päin laskien kolmas ryöniuoma.

Ryönin alaosa, tiestä länteen, on kuusivaltaista lehtokorpea ja OMT-kangasta ja uoma on 8-10 m leveä. Ylempänä uoma muuttuu märemmäksi ja on suureksi osaksi lähteistä mesiangervoaltaista suurruoholehtoa. Yläosassa uoma on noin 6 m leveä ja reunarinne 4-6 m korkea. Ryönin eteläisin haara muuttuu nopeasti kuivemmaksi ja vaihettuu korven kautta kangasmetsäksi. Haaran kohdalla pääuomassa on hieno, laajahko lähdealue. Vähän ylempänä (lännempänä) olevan pikkuhaaran jälkeen ryönin ympäristön metsä on avohakattu. Ryönin pohjoispuolella on pelto, joka ei häiritse itse ryönin luonnontilaisuutta.

Ryönin rinteet ovat jyrkät ja pääosin kuusivaltaisia. Rinteillä kasvaa mm. kangaskortetta. Ryönin pohjan kasvillisuus on suureksi osaksi lähteistä ja kosteaa lehtoa. Puustossa on harmaaleppää, haapaa ja koivua. Saniaisista valtalajina on hiirenporras (4). Kenttäkerroksen vaateliaita tai harvinaisia lajeja ovat kevätlinnunsilmä (4), suokeltto (4), lehtotähtimö (3), mesiangervo (5), lehtokorte (3), sudenmarja, harajuuri, huopaohdake, herttakaksikko, tähtitalvikki, lehtovirmajuuri, isoalvejuuri (3), hentosara, kaislasara (2) sekä alueellisesti uhanalainen pussikämmekkä (1).

Suositus: Rauhoitetun pohjoisimman ryönin lisäksi kolmanneksi eteläisin ryöni on kasvitollisesti ja geomorfologisesti maakunnallisesti merkittävä kohde, jolla on myös pienvesiarvoja. Kohteen luonnontilaisuus tulee turvata. Suojelualuerajauksessa tulisi turvata reunarinteen ja rinteiden yläpuoleisen metsän säilyminen osana kohdetta.

Kirjallisuus:

Lammi 1993

Maastokäynnit:

23.6.2004 RV, Taisto Keltaniemi

24. Vastinginjärvi, Karstula

5 VK: SL 226622, 87 ha

2333 04, 2244 06

Vastinginjärvi on kahteen osaan jakautunut järvi, jonka itäosa on hyvin matala ja pitkälle umpeenkasvanut. Länsiosa on syvämpi ja pääosin avovetinen. Varsinkin itäosan linnusto on merkittävä. Alueella pesii mm. nauru- ja pikkulokkeja. Kesällä 2004 Haapaniemen SE-tyven saraikkorannalla pesi muutaman kymmenen nauru- ja pikkulokkiparin sekayhdyskunta. Lisäksi alueen lajistoon kuuluvat ainakin tukkasotka, telkkä, taivaanvuohi, tavi, pajusirkku, härkälintu, sinisorsa, ruokokerttunen ja kalatiira. Alueella ei ole tehty tarkkaa linnustokartoitusta.

Suositus: Järven itäosa on linnustonsuojelun kannalta seudullisesti merkittävä. Suojeluarvot tulisi ottaa huomioon rantojen rakentamisessa, varsinaiselle luonnonsuojelualueelle ei ole tarvetta.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
27.5.2004 RV

25. Karametsän dyynialue, Karstula

5. VK: S/ha 226661, 26 ha
2244 03

Karametsä on valtatie 13:n varrella sijaitseva, Saarijärvi-Karstulan todennäköiseen saumamuodostumajaksoon kuuluva pienehkö dyynikenttä, joka käsittää useita hyvin kehittyneitä, 500-600 m pitkiä ja 15 m korkeita parabelidynejä. Alueen itäosassa on saumamuodostumajaksoon kuuluvaa loivapiirteistä selännettä sekä suorantainen harjukuoppalampi. Valtatie on leikattu melko kookkaan dyyniharjanteen poikki. Kasvillisuus on pääosin kanerva- ja jäkälätyypin kangasta. Alueella kasvaa mm. kangaskortetta.

Suositus: Karametsän dyynialue on maakunnallisesti harvinainen, geologisesti ja maisemallisesti arvokas dyynikohde.

Kirjallisuus:
Anon. 1981

Maastokäynnit:
1.7.2004 RV, OR

26. Torisaari, Karstula

5 VK: SL 226619, 3 ha
2331 04

Maakunnan rajalla, Karstulan Mustapuruolla sijaitseva Torisaari on metsäsaareke, jossa on historiallinen rajapyykki. Torisaaren saareke, jossa vanhojen tietojen mukaan on useita merkkikeloja, jää laajojen suoalueiden keskelle. Kesällä 2005 metsäsaarekkeesta löytyi kaksi pystyssä olevaa merkkikeloja (Elina Lehtinen, suullinen tieto). Torisaaren lähiympäristö, pohjoispuolelle jäävä Kelkkasuo, on ojitamatonta nevaa, mutta muuten alue on ojitettujen ja turvetuotannossa olevien soiden ympäröimää. Torisaaren Karstulan puoleinen osa on rauhoitettu luonnonsuojelualueena vuonna 1977. Metsäsaarekkeen Kyyjärven puoleinen osa on rauhoittamatta samoin kuin suurimmaksi osaksi Kyyjärven puolella sijaitseva Kelkkasuo.

Suositus: Torisaaren suojeluarvo on lähinnä kulttuurihistoriallinen. Yhdessä metsäsaarekkeeseen liittyvän Kelkkasuon ojitamattoman osan kanssa kohde muodostaa merkittävemmän luontokohteen, jonka arvoa voidaan pitää paikallista suurempana.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
4.8.2004 RV

27. Kansansuo, Karstula
5 VK: SL 226621, 116 ha
2331 10, 2333 01

Karstulan kirkonkylän pohjoispuolella, valtatie 13:n eteläpuolella tien suuntaisesti sijaitseva Kansansuo on pitkähkö ja kapea. Suo on yhdistymätyypiltään sekakompleksi, joten alueella on sekä aapa- että keidassuo-osia. Suon eteläosa on ojitettu ja myös länsi- ja pohjoisreunalla on ojituksia. Suon pohjoisosasta on nostettu aikoinaan turvetta ja alueella on jäänteitä teerien ruokintapaikasta.

Suotyypit ovat pääosin karuhkoja nevoja ja rämeitä. Rahka- ja lyhytkorsinevojen lisäksi alueella on rimpinevaa. Rämetyypeistä tavataan rahkarämettä, tupasvillarämettä, isovarpurämettä, varsinaista sararämettä ja lyhytkorsirämettä. Vieressä sijaitseva valtatie lisää suon maisemallista merkitystä. Merkittävä osa suosta on juuri rauhoitettu. Osa suon ojitamattoman alueen eteläosasta sisältyy Verhokankaan Natura 2000 –alueeseen, jonka luontoarvot perustuvat suoluonnon lisäksi vanhan metsän arvoihin.

Suositus: Kansansuo on laajalti ojitamattomana säilynyt tienvarsisuo, joka liittyy kiinteästi Verhokankaan Natura 2000 –alueeseen. Seutukaavan varausalue muodostaa yhdessä Natura-alueen kanssa suojelullisesti merkittävän luonnontilaisen suo- ja metsäaluekokonaisuuden.

Kirjallisuus:
Anon. 1975

Maastokäynnit:
4.8.2004 RV

28. Kankamojärvi, Keuruu
5 VK: SL 249630, 22 ha
2232 08

Riihossa oleva Kankamo on säilynyt melko hyvin avovetisenä, mutta on matala ja varsinkin etelä- ja pohjoispäistä sara- ja korterantainen. Ruovikkoa on vain niukasti ja järven rannat ovat peitteistä pensaikkoa. Järvi kuuluu Keuruun lintuvesien parhaimmistoon ja sen merkittävimpiä lajeja ovat mustakurkku-uikku, heinätavi, lapasorsa, tukkasotka, jouhisorsa, kurki, laulujoutsen, haapana ja punasotka sekä naurulokki, joka pesii muutaman kymmenen parin voimin. Järvellä on linnustollisesti myös muutonaikaista merkitystä (mm. joutsenien, hanhien, uiveloiden levähdyspaikana) ja se on saukkojen ympärivuotinen ruokailukohde.

Suositus: Kankamojärvi on linnustollisesti maakunnallisesti arvokas.

Kirjallisuus:

Sulkava ja Lamminmäki 1993

Maastokäynnit:
19.5.2004 RV

29. Alimmainen Elämäinen, Keuruu
5 VK: SL 249632, 10 ha
2232 11

Alimmainen Elämäinen, joka sijaitsee Pohjoisjärvellä Keuruu-Orivesi tien varrella, on suurin ja linnustoltaan monipuolisin joen yhdistämästä Elämäisten lampien kokonaisuudesta. Kohteen keskustassa ja länsilaidalla on avovesialueita, pohjoispää on umpeutunut. Rannoilla on lehtipuupensaikkaa ja iso ruovikko. Merkittävimpiä kasvilajeja ovat jokileinikki ja kurjenmieikka. Alueen linnustoon kuuluvat haapana, sinisorsa, lapasorsa, tukkasotka, telkkä, luhtahuitti, taivaanvuohi, naurulokki, taivaanvuohi, ruokokerttunen, pajusirkku ja laulujoutsen. Muuttoaikoina Elämäisenjärvillä on lintuja runsaasti. Lisäksi järvellä on yhdessä joen kanssa merkitystä koskikarojen talvehtimisalueena ja saukkoreittinä.

Suositus: Alimmainen Elämäinen on luontoarvoiltaan, ennen kaikkea linnustoltaan, seudullisesti merkittävä kohde.

Kirjallisuus:
Välivaara ym. 1991
Sulkava ja Lamminmäki 1993

Maastokäynnit:
19.5.2004 RV

30. Valkeislampi, Keuruu
5 VK: SL 249631, 16 ha
2234 02

Valkeislampi on Asunnalla Kolojärven koillispuolella sijaitseva pieni metsäjärvi, jonka luoteis-, länsi- ja etelärannat ovat laajalti soistuneita. Itäranta on kivennäismaata. Lammella on melko laaja, yhtenäinen avovesialue ja laidoilla on pieniä lampareita. Lammen eteläpäässä on isohko ruovikkoalue ja pohjoispäässä pieni ruovikko. Ympäröivä metsä on rantamaisemallisesti ehyt ja itärannan metsässä on jonkin verran lahoppua. Rantasuolla pesii kurki ja muuhun lajistoon kuuluvat tukkasotka, tavi, telkkä, ruokokerttunen, taivaanvuohi, metsäviklo, pensastasku, pajusirkku ja laulujoutsen. Kesällä 2004 lammella uiskenteli myös uivelo.

Suositus: Valkeislampi ei ole Keuruun parhaimpien lintuvesien arvoinen, mutta kohteella on linnustollisesti seudullista arvoa. Luontoarvojen huomioon ottamiseksi riittää lammen säilyttäminen rakentamattomana.

Kirjallisuus:
Anon. 1972

Maastokäynnit:
24.5.2004 RV

31. Iso-Lavikko, Keuruu
5 VK: SL 249629, 8 ha
2232 12

Iso-Lavikko on Suolahden Mäkikylällä oleva pieni, lähes umpeenkasvanut lintuvesi, jonka linnusto on viime vuosikymmeninä köyhtynyt. Kohteen eteläosa on täysin soistunut ja kasvaa lähinnä suursaranevaa. Pohjoispäässä on pieni avovesialue. Kesällä 2004 paikalla tavattiin tukkasotka, tavi, liro, taivaanvuohi, pajusirkku ja keltävästäräkki. Kohteen lajistoon kuuluu mahdollisesti myös laulujoutsen. 1970-80 luvuilla Iso-Lavikolla on pesinyt huomattava naurulokkiyhdykskunta, mutta viime vuosina lokkeja ei ole ollut.

Suositus: Kohteen linnustollinen arvo on laskenut viime vuosikymmenien aikana, mutta kohteella on yhä paikallista arvoa.

Kirjallisuus:
Sulkava ja Lamminmäki 1993

Maastokäynnit:
24.5.2004 RV

32. Ylä-Jouhtimäen sinivuokkoesiintymä, Keuruu
5 VK: SL 249624, 0,3 ha
2232 12

Seutukaavakohteeseen kuuluu Lavikossa Ylä-Jouhtimäen talon lounaispuolella metsärin-teen yläosassa oleva pieni lehtolaikku. Rinteessä olevan kostean juotin varrella kasvaa sinivuokkoa melko tiheä kasvustona parin aarin alalla. Seuralaislajeina kasvaa mm. näsi-ää, lehtokuusamaa, valkolehdokkia, kieloa, punaherukkaa, sudenmarjaa ja todennäköisesti pihapiiristä villiintynyttä vaahteraa. Kohteen metsä on avohakattu ja alueella kasvaa runsaasti vadelmaa.

Suositus: Kohde on arvokas lehtolaikku, jonka arvoa nostaa esiintymisalueensa pohjoisrajoilla kasvava sinivuokko. Paikallisesti arvokas kohde on ollut metsälaiassa tarkoitettu erityisen tärkeä elinympäristö, mutta avohakkuun takia kohteen puusto ei enää täytä lain kriteerejä. Kohde tulisi kuitenkin ottaa huomioon tulevissa metsänkäsittelyissä.

Kirjallisuus:
Välivaara 1988

Maastokäynnit:
15.6.2004 RV

33. Savonmäen lehto, Keuruu
5 VK: SL 249622, 6 ha

2234 01

Pohjoisjärvellä Ala-Savonmäen lounaispuoleisessa rinteessä on rehevä metsäkohde, jonka puustossa on vanhoja koivuja sekä isoja haapoja ja yksi iso lehmus. Metsä on monikerroksellista ja luonnontilaisenkaltaista. Puustossa on jonkin verran lahopuuta, mutta selvä vanhan metsän piirre puuttuu. Rinteen harmaaleppää kasvavassa kosteassa juotissa ja sen ympäristössä kasvaa monia vaateliaita ja harvinaisia lehtolajeja. Alueella on myös lähteisyyttä. Kohde on valtakunnallisesti vaarantuneen metsänemän ja maakunnallisesti uhanalaisen soikkokaksikon kasvupaikka. Kesällä 2004 soikkokaksikkoa kasvoi noin 10 neliömetrein alalla 17 yksilöä. Muuhun vaateliaaseen lehtokasvistoon kuuluvat lehtokorte (2), punaherukka (2), velholehti (3), kotkansiipi (3), koiranheisi (1), näsiä (2), lehtokuusama (1), syyläjuuri (1), mustakonnanmarja (2), tesma (2) ja lehtovirmajuuri. Savonmäki on kostean ja tuoreen lehdon edustava kohde.

Suositus: Lehtokohteena Savonmäki on seudullisesti poikkeuksellisen edustava. Suojelullisesti arvokkain osa jää rinteessä olevan kostean juotin ympäristöön. Seutukaavarajaukseen kuului laajempi metsänsuojelualue. Maakuntakaavassa rajausta voi supistaa kangasmaan osalta, mutta rajauksen tulisi kattaa arvokkain, kostean juotin ympäristössä oleva lehtoalue.

Kirjallisuus:
Kallio-Mannila 1984
Välivaara 1988

Maastokäynnit:
16.6.2004 RV
9.9.2004 RV, maakuntakaavan Is-ryhmä, Risto Savonmäki

34. Limpsingin rotkoalue, Keuruu

5 VK: SL 249623, 11 ha
2233 03

Kohteeseen kuuluu Keuruun Roosinpohjassa Keuruun ja Jämsänkosken rajalla sijaitseva jyrkkä kalliorinne ja sen alapuolella oleva rehevä metsikkö, jossa on kahdesta lähekkäisestä lehdosta koostuva kuusivaltainen lehtoalue. Rotkoalueen pohjalla virtaa puro. Lehtoalueen pensaskerros on melko vaatimaton, mutta lajistossa tavataan kuitenkin lehtokuusamaa (2), tuomea, punaherukkaa (1) ja näsiä (2). Edustavassa kenttäkerroksessa kasvaa mm. velholehteä (3), lehto-orvokkia (2), nuokkuhelmikkää, mustakonnanmarjaa (2), lehtomataraa (2), isoalvejuurta (3), tesmaa (2), kotkansiipeä (2) ja huopaohdaketta. Lehtoalueelta on löydetty 1990-luvulla maakunnallisesti uhanalainen pussikämmekkä, jota ei kuitenkaan löydetty kesällä 2004. Rotkoalueen eteläpään rinteellä on vielä 1980-luvulla kasvanut maakunnallisesti uhanalaista sarjatalvikkia. Laji voi vielä kasvaa rinteellä, josta osa on hakattu, mutta lajia ei löydetty vuonna 2004. Komeapuustoisien alueen linnustoon kuuluvat mm. palokärki sekä kesällä 2004 lehtoalueen laidalla pesinyt alueellisesti uhanalainen pohjantikka. Myös mäyrä kuuluu alueen eläimistöön.

Alue sisältyy valtakunnalliseen kallioalueeseen Huhkojärvi-Limpsingin jyrkänne ja alue liittyy koillisosastaan Huhkojärven Natura 2000 –alueeseen.

Suositus: Limpsingin rotkoalue alue on geologisesti ja luonnonsuojelullisesti maakunnallisesti arvokas. Alue muodostaa yhdessä Natura-alueen kanssa merkittävän aluekokonaisuuden.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Kallio-Mannila 1984

Välivaara 1989

Koski ja Lamminmäki 1994

Husa ja Kontula 1997

Maastokäynnit:

16.6.2004 RV

35. Lintusyrjänharju, Keuruu

5. VK: S/ha 249661, 41 ha

2234 01

Lintusyrjän harju on kahteen harjujaksoon liittyvä harjudeltan jäljellä oleva osa. Noin 50 m ympäristöstään kohoava delta on soranotolla tuhotun harjumaiseman ympäröimä. Varsinkin pohjoispuolella oleva soranotto on runnellut arvokasta muodostumaa. Soranotto näyttäisi kuitenkin olevan loppumassa ja ottoaluetta on osittain maisemoitu. Jäljellä on vielä maisemallisesti erittäin hieno eteläosa ja länsirinne, joka näkyy vanhalle Keuruu-Mänttä – tielle. Deltan laella on polku ja näköalapaikka, josta avautuu näkymä pitkälle Keuruselälle. Muodostuman rinteillä on useita muinaisrantoja ja kasvillisuus on pääasiassa puolukka- ja kanervatyypin kangasta.

Suositus: Lintusyrjänharju on soranotosta huolimatta geologisesti ja varsinkin maisemallisesti seudullisesti merkittävä harjukohde.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Anon. 1981

Maastokäynnit:

2.7.2004 RV, OR

36. Kassinharju, Keuruu

5. VK: S/ha 249662, 8 ha

2234 02

Kassinharju on Kaletossa Pohjoisjärven länsirannan sijaitseva pieni, maisemallisesti nätti harjuniemi, jonka hiekkarantoja on käytetty uimalana. Harjualue on nykyisin pohjavedenot-tamon suoja-alueita. Niemen itärannalle on rakennettu ja harjulla kulkee tie ja polkuja. Metsä on nuorta männikköä.

Suositus: Kassinharju on geologisesti ja maisemallisesti paikallisesti arvokas harjukohde.

Kirjallisuus:
Anon. 1972

Maastokäynnit:
2.7.2004 RV, OR

37. Myllylän alue, Keuruu
5. VK: SL 249625, 7 ha
2234 02

Myllylän alue sijaitsee Asunnalla Asunnanjärvestä laskevan Myllylänjoen varrella. Arvokain osa alkaa Myllylänkosken pieneltä nivalta ja jatkuu 600-700 m alavirtaan. Yläosassa hiekkapohjainen puro virtaa rauhallisesti kapeassa ja jyrkkärinteisessä uomassa. Puuston valtalajina on kuusi, mutta puron varressa kasvaa myös mm. haapaa ja harmaaleppää. Pensaskeroksessa kasvaa tuomea ja metsäruusua. Puron yläosassa alue rajoittuu männylle istutettuun vanhaan peltoalueeseen.

Myllylän talon kohdalla pudotus purouomassa kasvaa ja vesi virtaa vuolaampana koskena. Jyrkässä puronvarsirinteessä ja penkan päällä on hyvä, ikääntynyt puusto, jossa kasvaa isoja haapoja ja koivuja. Puustossa on lisäksi runsaasti kuolleita pystyrunkoja ja maapuita. Kosken alapuolella joki jakautuu pariaksi uomaksi. Puron länsipuolella on laajemmalti varttunutta kuusi-mäntykangasta, jota on kuitenkin hoidettu talousmetsänä. Kosken alapuolella on puusilta. Lisäksi vanhemmasta sillasta ovat näkyvissä vanhat kiviarkut. Sillan jälkeen itäpuoleisessa rantarinteessä on suojelullisesti merkittävä soistuma. Lähteinen soistuma on noin 60 m pitkä ja 5-10 m leveä. Soistuman valtalajeina ovat mesiangervo ja huopahdake. Muita lajeja ovat mm. nuokkuhalmikkä, maariankämmeikkä, rätvänä, käenkukka, suo-ohdake, leskenlehti, ojakellukka ja suokeltto. Merkittävin laji on alueellisesti uhanalainen soikkokaksikko, jota vuonna 1992 kasvoi noin 200 yksilöä. Vuonna 2004 paikalla oli muutamia kukkivia yksilöitä ja parikymmentä ruusuketta. Vuonna 1987 paikalla kasvanutta pussikämmekkää, joka myös on alueellisesti uhanalainen, ei löydetty vuonna 2004. Vanhoissa tiedoissa paikalta mainitaan myös valtakunnallisesti silmälläpidettävä punakämmeikkä. Kämmevät ovat esiintymisessään kuitenkin oikukkaita ja voivat yhä kuulua kohteen lajistoon.

Alaosassa puron itäpuolella kasvanut, seutukaavarajaukseen kuulunut vanha metsä on hakattu. Itse purouoma rantoineen on kuitenkin luonnontilainen. Alaosan itärannalla on pari pientä tihkupintaa, joiden kasvisto ei ole erityinen. Myllylän alueen eläimistöön kuuluvat liito-orava ja saukko. Lisäksi vanhoissa tiedoissa mainitaan pikkusieppo, joka lienee tavattu vanhan metsän alueella. Myllylänjoella on myös kalataloudellista merkitystä mm. poikastuotantoalueena ja taimenvetenä. Kohteen lähelle jää Myllylän vanha pihapiiri. Talo ja kaksi piharakennusta oli vuonna 2004 hyvässä kunnossa, yksi piharakennus oli kunnostamatta. Pihapiiriä ympäröivät pellot kasvat metsää.

Suositus: Myllylän vanhan metsän alue on hakattu, mutta muuten alueen luontoarvot (kasvisto, eläimistö, virtavesi) ovat säilyneet. Kalastollisesti merkittävä Myllylänjoki iäkkäine rantametsineen ja lähteisine rantatörmineen on maakunnallisesti arvokas.

Kirjallisuus:
Anon. 1972

Anon. 1982 b
Kallio-Mannila 1984
Välivaara 1988
Lammi1993
Koski ja Lamminmäki 1994

Maastokäynnit:
16.6.1992 RV, MS
2.8.2004 RV

38. Kurensuo, Kinnula
5 VK: SL 256621, 2,5 ha
2334 04

Kurensuo on Saarenkylällä Kinnula-Kivijärvi –tien varrella sijaitseva pieni, ojittamaton suokohde. Myös suon eteläpuolella on tie ja itäreunalla kulkee sähkölinja. Suotyyppejä ovat saraneva, sararäme, rahkaneva ja tupasvillaräme. Merkittävin putkilokasvilaji on punakämmekkä, joita kasvaa suon pohjoispään itäreunalla. Kesällä 2004 paikalla oli 20 kukkivaa yksilöä. Muita kenttäkerroksen lajeja ovat mm. villapääluikka, maariankämmekkä, pullosara, mutasara, isokarpalo, raate, jokapaikansara ja harajuuri.

Suositus: Kurensuo on ojittamattomana pikkusuona ja punakämmekän kasvupaikkana paikallisesti merkittävä kohde. Suo jatkuu vähän matkaa seutukaavarajauksen yli pohjoiseen.

Kirjallisuus:
Harvisalo ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:
29.6.2004 RV

39. Mekkojärvi, Kinnula
5. VK: SL 256625, 5,8 ha
2334 04

Mekkojärvi sijaitsee Markokylän länsipuolella Mekkovuoren osin kallioiden pohjoisrinteen alla. Järven pohjoisrannalla on alavaa lehtipuuvallasta metsää. Pientä järveä kiertää luhtainen nebareunus ja järven itäpää on umpeenkasvanutta suota, jonka läpi virtaa Markojärveen laskeva Mekkopuro. Mekkovuoren kalliolta valuvat vedet laskevat etelärannalla ruoho- ja heinäkorven läpi Mekkojärveen. Itäpään suon yli kulkee sähkölinja ja suo on pensoittunutta luhtanevaa ja korpea.

Mekkojärven nebareunuksella kasvavia maakunnallisesti harvinaisia ja uhanalaisia putkilokasveja ovat hoikkavilla ja kaarlenvaltikka. Kohteelta on vanha kirjallisuustieto myös maakunnallisesti uhanalaisesta kämmekästä, suovalkusta. Todennäköisesti laji kasvaa alueella yhä. Rannan luhtasuolla kasvavia harvinaisia ja vaateliaita sammalia ovat pikkutiikusammal ja lettorahkasammal. Vuonna 1919 Mekkojärveltä on löydetty nykyisin maakunnallisesti uhanalaiset lettokilpisammal, äimäkynsisammal ja kairasammal, jotka toden-

näköisesti kasvavat siellä vieläkin. Lisäksi etelärannan ruoho- ja heinäkorvessa kasvaa monia vaateliaita, runsas- ja keskiravinteisuutta vaativia sammalia. Järven mutapohjalla kasvaa suomenlummetta. Kesällä 2004 maastohavainnointia vaikeutti huono sää ja suhteellisen myöhäinen ajankohta. Alueen luonnontila on säilynyt hyvänä.

Suositus: Mekkojärvi on rauhallinen, rakentamattomana säilynyt pikkujärvi, jolla on rantasoineen maakunnallista luonnonsuojeluarvoa. Tärkeintä olisi turvata rantanevan, ruoho- ja heinäkorven sekä itäpään suoalueen luonnontilan säilyminen.

Kirjallisuus:

Roivainen 1920

Harvisalo ja Raatikainen 1989

Raatikainen ja Saari 1994

Maastokäynnit:

15.9.2004 RV

40. Vihtapuron varsi, Kinnula

5. VK: SL 256624, 1 ha

2334 03

Vihtaperällä, maakunnan rajan lähellä, Vihtapuron varrella on pieni luhtainen korpi, jossa kasvaa maakunnallisesti harvinaisia ja uhanalaisia lajeja. Puronvarrella kasvaa pohjanruttojuurta noin 25 neliömetrin alalla sekä jonkin verran kaarlenvaltikkaa ja äimäsaraa.

Itse puro on säilynyt perkaamattomana, mutta puron varteen rajoittuvia metsiä on voimakkaasti käsitelty. Puron itäpuolella on vanha avohakkuualue ja länsipuolella on uusi avohakkuualue. Puronvarsikorpi on säilyttänyt ominaispiirteensä, vaikka kesällä 2004 paikalta ei löydetty pohjanruttojuurta.

Suositus. Pienellä, hakkuiden puristukseen jääneellä korvella on yhä kasvistollista arvoa. Vihtapuron vartta voidaan pitää lähinnä paikallisesti merkittävänä kohteena.

Kirjallisuus:

Harvisalo ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:

15.9.2004 RV

41. Hiidenpuron lehmusesiintymä, Kivijärvi

5 VK: SL 265620, 1,4 ha

2333 09

Kivijärven itärannalla, Aittolahden eteläpuolella, Hiidenjärvestä laskevan katkonaisen puron varrella on pieni lehto. Lehto rajoittuu eteläosastaan metsäautotiehen. Kivikkoisessa puronvarressa kasvaa ainakin toistakymmentä runkolehmusta ja useita pensasmaisia lehmuksia. Puronvarren valtapuina kasvaa riukuuntunutta haapaa ja koivua. Tuomi ja raita muodostavat kivikkoisen puron päälle lähes läpipääsemättömän pensaikon. Kenttäkerrok-

sen valtalajeja ovat lillukka ja hiirenporras. Alueellisesti merkittävimpiä kenttäkerroksen lajeja ovat lehtomatara ja kaiheorvokki, joista viimeksi mainittua kasvaa puron jyrkimässä kohdassa puron välittömässä läheisyydessä. Lehto on rauhoitettu luonnonsuojelualueena 1987.

Suositus: Kohteen suojelullinen merkitys perustuu pieneen lehmusesiintymään, joka on yksi Keski-Suomen pohjoisimpia. Lehtokohteena Hiidenpuron merkitys jää lähinnä paikalliseksi, vaikka lehtolajistossa on pari Suomenselän alueelle harvinaista lajia.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
30.6.2004 RV

42. Lehmuslammen lehmusesiintymä, Kivijärvi

5 VK: SL 265619, 0,5 ha
2333 06

Lehmuslampi sijaitsee Tiironkylän eteläpuolella Karstulaan menevän maantien länsipuolella. Noin 200 m päässä maantiestä oleva lampi on lähes pyöreä ja runsaskivinen. Lampi on lähinnä lumensulamisvesien varassa säilyvä lampare. Lammen koillisrannalla kuusikossa on lehmusesiintymä, jotka on merkitty pienellä taululla. Kesällä 2004 pienten runkopuu-lehmusten lukumääräksi saatiin 25. Lammen ja lehmuskuvion ympärillä on avohakkuu-alue, mutta lammen rannalle on jätetty suojapuuvyöhyke, jossa lehmukset kasvavat. Lammen eteläpuolella suojavyöhyke on mitättömän kapea, mikä vähentää erikoisen lammen maisemallista arvoa. Lehmusalue on pahasti kuusettunut, eikä alueella kasva muuta lehtolajistoa.

Suositus: Lehmuslammen lehmusesiintymä on yksi maakunnan pohjoisemmista. Esiintymä täyttää todennäköisesti luonnonsuojelulain tarkoittaman suojellun luontotyypin määritelmän (jalopuumetsikkö). Kohteen arvo perustuu pieneen lehmusesiintymään ja pienvesiarvoihin. Lehtokohteena sen arvo on paikallinen. Kuusikkoa tulisi harventaa lehmusten valonsaannin turvaamiseksi.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Lammi 1993

Maastokäynnit:
4.8.2004 RV

43. Närepuron lehtokorpi, Konnevesi

5. VK: SL 275622, 0,4 ha
3224 01

Varuskunnan Iso-Närelammesta Etelä-Konneveten laskevan puron varrella sijaitsee lehtokorpi, joka jää kantatie 69:n pohjoispuolelle. Kauempana purosta kasvillisuus vaihtuu lehtomaiseksi kankaaksi. Kohteen pääpuulajina on varttunut, päätehakkuuikässä oleva

kuusi. Pensaskerros on hyvin mitätön, mutta monilajisessa kenttäkerroksessa kasvaa monia harvinaisia ja vaateliaita lajeja. Kenttäkerroksen valtalajeina ovat saniaiset. Hiirenportaan ja metsälvejuuren lisäksi paikalla kasvaa myös isoalvejuurta (2) ja kotkansiipeä (4). Lajistoon kuuluvat lisäksi velholehti (2), lehtokorte (2), kaislasara (3) ja tesma (1) sekä maakunnallisesti uhanalainen korpisorsimo (1), jota kasvaa myös puron ala- ja yläosissa.

Kohteen ympäristö on suurimmaksi osaksi avohakattu ja hakkuussa ei ole jätetty riittävää suojavyöhykettä puronvarren ympärille. Lisäksi pehmeäpohjaista puronvartta on pahasti sotkettu ajourilla. Kohteen luonnontila on merkittävästi muuttunut.

Suositus: Kohteen suojelullinen arvo on laskenut hakkuiden ja ajourien takia. Lajiston takia kohteella on vielä paikallista merkitystä.

Kirjallisuus:
Välivaara 1989

Maastokäynnit:
3.8.2004 RV

44. Haapalampi, Konnevesi
5. VK: SL 275618, 14 ha
3224 01

Haapalampi on Varuskunnassa oleva nevarantainen metsälampi. Lammen rantametsät ovat maisemallisesti hyvin ehyet. Pohjoisrannalla on avohakkuualue, mutta hakkuun ja lammen rannan väliin on jätetty kapea suojavyöhyke, mikä on maisemallisesti riittävä.

Kohteen luonnonsuojelullinen arvo perustuu luhtaisen lammenrantanevan kasvistoon. Rantanevalta on löydetty maakunnallisesti uhanalainen suovalkku. Lisäksi lammen rannalla kasvavat mm. liereäsara, korpikaisla ja pikkumatara. Myös sammallajisto on merkittävä. Rantanevalla kasvaa monia keski- ja runsasravinteisuutta vaativia rahkasammalia (mm. *Sphagnum subsecundum*, *S. platyphylum*, *S. teres* ja *S. obtusum*). Kauempana rannasta lammen länsipäässä kasvaa harvinaista korpialvejuurta. Lammenrantasuon linnustoon kuuluu kurki.

Umpeenkasvamassa oleva Haapalampi on aikaisemmin ollut Jyväskylän yliopiston ekologian kenttäkurssien opetuskohte.

Suositus: Seudullisesti merkittävän Haapalammen ja sen rantanevan säilyminen luonnontilassa olisi turvattava. Rajaukseen ei sisälly metsämaata.

Kirjallisuus:
Välivaara 1989

Maastokäynnit:
3.8.2004 RV

45. Ruuhimäen lehto, Konnevesi

5. VK: SL 275621, 0,3 ha
3223 05

Ruuhimäen lehto on Sirkkamäellä, Ruuhimäen talon itäpuolella, Lipposlammista pohjoiseen laskevan puron varrella sijaitseva saniaislehto. Puron yläosa on perattu ja lehtolajistoa (mm. punaherukka ja hiirenporras) esiintyy hyvin kapealla alalla ojan laidoilla kasvavassa harmaalepikössä. Länsilaidalla kulkee kärrytie ja itäpuolella on avohakkuualue.

Alempana ennen peltoa lehto laajenee rinteiden myötäisesti puron itäpuolelle. Länsipuolella lehto rajoittuu kärrytiehen. Lehdon puusto on lähes kokonaan harmaaleppää, seassa kasvavaa muutamia haapoja. Itäpuolella lehto rajoittuu varttuneeseen kuusikkorinteeseen. Puron jyrkimmässä kohdassa saniaisista valtalajina on kotkansiipi (4), mutta myös isoalvejuuri (2) ja hiirenporras (4) kuuluvat lajistoon. Muita vaateliaita lajeja ovat tesma (2), mustakannamarja (3), suokeltto (3), näsiä (1) ja sinivuokko (2). Sinivuokko, jota kasvaa noin aarin alalla, on alun perin istutettu lehtoon 1950-luvun alussa.

Suositus: Ruuhimäen lehto on paikallisesti arvokas metsälakikohde, jonka ominaispiirteet tulee säilyttää. Lehto ja sen lajiston säilyminen tulee ottaa huomioon kohteen itäpuoleisen kuusikon tulevissa hakkuissa. Arvokkain alue alkaa seutukaavarajauksen pohjoisosasta ja jatkuu pohjoiseen pellon reunalle.

Kirjallisuus:
Pynnönen 1956
Anon. 1972
Anon. 1982 a
Välivaara 1989

Maastokäynnit:
19.8.2004 RV, Pekka Pynnönen

46. Mutalammen lehto, Korpilahti
5. VK: SL 277623, 2,4 ha
3211 05

Mutalammen lehto sijaitsee Oittilan Mutalammesta laskevan puron varrella. Seutukaavarajauksen yläosa (tilan 5:8 alue) on avohakattu vuosia sitten ja istutettu kuuselle. Lisäksi puron länsipuolen lehtipuuvesakkoa on raivattu ja puro on perattu. Hakatulla alueella, puron länsirannalla sijaitsee pieni lähde, jossa kasvaa mm. purolitukkaa ja käenkukkaa. Yläosan luonnontilaisuus on kärsinyt huomattavasti, mutta kasvistossa esiintyy vielä mm. kotkansiipeä, lehtokortetta ja tesmaa. Lisäksi puron rannalla kasvaa muutamia isoja tervaleppiä.

Varauksen alaosa (tilan 5:17 alue) on edustavaa kivikkoista ja luonnontilaisenkaltaista tuoretta lehtoa. Myös purouoma on säilynyt luonnontilaisena. Kulttuurivaikutteisen lehdon puuston valtalajina on harmaaleppä, jonka seassa kasvaa haapaa ja koivua. Lisäksi lehdon rinteellä kasvaa yksi runkopuinen vaahtera ja pieniä vaahteran taimia sekä useita lehmuksia. Lehdossa kasvaa myös yksi pieni runkopuu valtakunnallisesti uhanalaiseksi luokiteltua vuorijalavaa. Todennäköisesti jalava, jonka rungon läpimitta tyveltä on 12-13 cm, on levinnyt lehtoon luontaisesti Vaarunvuorten vuorijalava-alueelta. Lehdon lehtolajisto on monilajinen ja vaatelias. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. lehtokorte (5), velholehti (4),

mustakonnanmarja (2), vuohenputki (5), metsäimarre (5), kivikkoalvejuuri (3), sudenmarja, kaiheorvokki (3), lehtoarho (1), kotkansiipi (2), purolitukka (1), lehtopähkämö (3), tesma (3), lehto-orvokki (2), lehtomatara (1) ja kurjenkello. Vaateliaaseen ja runsaaseen pensas-kerrokseen kuuluvat näsiä (1), lehtokuusama (4), punaherukka, tuomi (5) ja metsäruusu. Puron alaosan itäpuolella lähellä peltoa kasvaa istutuskuusikkoa, jonka varjostus uhkaa lehtolajistoa.

Lehdon linnustoon kuuluvat ainakin punakylkirastas, mustapääkerttu ja punavarpunen.

Suositus: Lehdon yläosa on menettänyt suojeeluarvonsa, mutta alaosa on hyvin edustavaa tuoretta lehtoa, jolla on maakunnallista merkitystä. Alaosassa rajausta tulisi laajentaa länsipuolella ylemmäksi Oitinmäen rinteeseen. Kuusen työntyminen itäpuolelta lehtoon tulisi estää.

Kirjallisuus:
Anon. 1982 a
Välivaara ym. 1991

Maastokäynnit:
25.6.2003 RV
22.8.2003 RV
9.9.2004 RV, maakuntakaavan Is-työryhmä

47. Mäyrämäen lehto, Korpilahti
5 VK: SL 277626, 1,7 ha
321108

Mäyrämäen lehto on Rutalahdesta Ylä-Sydänmaalle menevän tien varrella sijaitseva puronvarsi- ja rinnelehto. Suurin osa lehdosta on kosteaa saniaislehtoa, jossa valtalajeina ovat kotkansiipi (5) ja hiirenporras (5). Rinteen yläosassa on myös tuoretta lehtoa. Luonnontilaisena säilyneessä lehtipuuvaltaisessa puustossa on runsaasti tuomea ja harmaaleppää, mutta myös muutamia lehmuksia. Varsin peittävässä pensaskerroksessa kasvaa tuomen lisäksi näsiä (2), lehtokuusamaa (3) ja koiranheittä (2). Kenttäkerroksen vaateliaaseen lajistoon kuuluvat lehtokorte, tesma (4), isoalvejuuri (3), lehto-orvokki (2), lehtomatara (2), lehtoarho, lehtopalsami, velholehti, kaiheorvokki ja koiranvehnä (2).

Lehtoalue jää tien ja sähkölinjan väliin. Lehdon koillispäässä on tie ja lieteallasalue. Lehto kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan ja Natura 2000 –verkostoon.

Suositus: Tien, lieteallasalueen ja sähkölinjan väliin jäävä valtakunnallinen lehtokohde, joka on lehtotyypiltään edustava ja luonnontilaltaan hyvä. Seutukaavan aluevarauksen koillisin osa, joka ei ole lehtoa, voidaan jättää rajauksen ulkopuolelle.

Kirjallisuus:
Anon. 1982 a
Lehtojensuojelutyöryhmä 1988

Maastokäynnit:
25.6.2003 RV

48. Rouvinmäen lehto, Korpilahti

5 VK: SL 277625, 2,5 ha

321108

Lehto sijaitsee Oittila-Rutalahti –tien eteläpuolella, Rouvinmäen jyrkkien seinämien rajamassa kanjonissa virtaavan puron varrella. Kohde sisältyy valtakunnalliseen kallioalueeseen Rouvinmäki-Lehtimäki. Keskeisin osa lehdosta (suurin osa tilan 4:80 alueesta) on avohakattu. Hakkuualueen valtalajeina ovat vadelma ja maitohorsma, mutta lehtolajisto on kuitenkin säilynyt paikalla. Lehtipuusto on valtaamassa alaa kivikossa piilopurona virtaavan puron varrella, mutta alueelle on nousemassa myös pieniä kuusta. Saniaisista runsaimpina kasvaa hiirenporrasta (5), mutta myös kotkansiipeä on kohtalaisesti (3). Muita vaateliaita kenttäkerroksen lajeja ovat lehtomatara (3), mustakonnanmarja (2), kaiheorvokki (2), lehtokorte (4), tesma (3), sudenmarja, lehto-orvokki (2), kevätlinnunherne, lehto-arho (1) ja velholehti (5; hyvin runsas, mutta yksilöt ovat pieniä ilmeisesti hakkuun aiheuttaman kosteuden vähenemisen takia). Pensaskerroksen lajeja ovat tuomi (3), koiranheisi (2), metsäruusu (1) ja lehtokuusama (1). Aikaisemmin alueella kasvaneita pienen runkopuun koon saavuttaneita lehmäksiä ei löydetty. Maastokäynnillä havaittiin vain yhden lehmuksen juurivesa.

Aluerajauksen pohjoisimman osan eli tien lähialueen puusto on säilynyt luonnontilaisen kaltaisena. Alueen eteläisin osa eli puron yläosa (tila 4:212) on myös luonnontilaisen kaltaista saniaiskuusikkoa (lähinnä OMT-kangasta), jonka lajistossa kasvaa mm. hiirenporrasta, korpi-imarretta, metsäimarretta, lehtomataraa, koiranheittä ja mesiangervoa.

Aluerajauksen itälaidalla kulkee ajoura, jonka yksi haara ulottuu pahasti varsinaiselle lehtoalueelle. Ajoura kulkee rajauksen yläosan länsipuolelle tilan 4:212 alueella olevalle avohakkuualueelle.

Suositus: Lajistoltaan edustava lehtokohde, jonka maakunnallista arvoa on alentanut luontoarvot huomioon ottamaton metsänhakkuu. Alueen luonnontilaa tulisi suunnitelmallisesti ennallistaa. Kohteen arvoa nostaa sen sijoittuminen valtakunnalliselle kallioalueelle.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Husa ja Kontula 1997

Maastokäynnit:

25.6.2003 RV

49. Tiaisenmyllyn lehto, Korpilahti

5 VK: SL 277624, 0,4 ha

3211 05

Lehto sijaitsee Oittila-Rutalahti –tien pohjoispuolella, Tiaisen talon ohi Päijänteen Pajulahteen laskevan puron varrella. Lehdon yleisilme on säilynyt ryteikköisenä, lehtipuuta kasvavana kosteana saniaislehtona. Puron molemmilla puolilla jyrkänteen laidoilla kasvillisuus muuttuu tuoreeksi lehdoksi. Luonnontilaisuus on säilynyt lukuun ottamatta Tiaisen talon

lähiympäristöä, jossa puronvarsi on siistitty puistomaiseksi. Lehdon eteläpäässä sijaitsee hyväkuntoinen myllyrakennus siltoineen ja rappuineen.

Lehdon valtapuuna on harmaaleppä. Lehdossa kasvaa myös muutama runkopuulehmus. Pensaskerrokseen kuuluvat lehtokuusama (3), punaherukka (3), näsiä (3), koiranheisi (2) ja tuomi (4). Kenttäkerroksen vaateliaita lajeja ovat runsaana kasvava lehtopalsami (4), hiirenporras, kivikkoalvejuuri, lehtokorte (4), mustakonnanmarja (3), sudenmarja, lehtoarho ja kevätlinnunherne. Aikaisemmin ilmoitettua kotkansiipeä ei havaittu kesällä 2003.

Lehdossa kesällä 2003 havaittuja lintulajeja olivat peippo, punakylkirastas (pesä), sirittäjä (varoitteleva) ja lennossa nähty varpushaukka.

Suositus. Tiaisenmylly on pieni, mutta luontoarvoiltaan säilynyt ja suojelullisesti maakunnallisesti arvokas lehtokohde. Pohjoisosan piha-alue tulee poistaa rajauksesta. Kohteen lisäarvona on vanha myllyrakennus.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Anon. 1982 a
Välivaara ym. 1991

Maastokäynnit:
25.6.2003 RV

50. Kulperinkangas, Korpilahti
5. VK: SL 277635, 2 ha
3211 03

Kohde sijaitsee Korpilahden kirkonkylän pohjoispuolella Pirtti- ja Myllyjärvistä laskevan Korpijoen varrella Kulperinkankaalla. Puron eteläpuoleinen rehevä rinne kasvaa järeää kuusikkoa ja rinteellä on tihkupintaisia juotteja, joilla kasvaa mm. kaislasaraa, suokelttoa ja isoalvejuurta. Kurun pohjalla kiemurtelee puro, jonka varrella on saniais- ja suuruoholehtoa sekä tulvaista luhtaa. Rajauksen länsipäässä kuru on kapea ja kivisessä purossa on pieni koskipaikka. Itäpäässä kuru levenee ja puro kiemurtelee lehtomaisessa tulvapensaikossa, jonka valtalajeja ovat mesiangervo (5) ja hiirenporras (5). Itäpäästä rinteestä löytyi selviä merkkejä myös lähteisyydestä.

Puron varrella itäosassa kasvaa runsaasti maakunnallisesti uhanalaista siperiansinivalvatia (4) (kuva 2). Puron varrella kasvavia muita harvinaisia tai vaateliaita lajeja ovat pitkäpääsara, kaislasara (3), tesma (3), kotkansiipi (4), lehtotähtimö (2), mustaherukka (1), purolitukka (2), suokeltto (4), lehtokorte (2), kevätlinnunsilmä (1), korpisorsimo (2), lehtoarho (2), lehtomatara (1) ja isoalvejuuri (3). Lajeista korpisorsimo ovat maakunnallisesti uhanalainen.

Kurussa kesällä 2004 tavattuja lintuja olivat punatulkkku, peippo, töyhtötiainen, lehtokerttu ja punakylkirastas.

Kurun pohjoispuoleinen rinne oli suurimmaksi osaksi istutusmännikköä. Etelärinteestä päällä oli puiden välistä siintävä avohakkuualue. Kurun pohjalta itäpäästä oli hakattu vanhaa

puustoa ja kurun laidalle oli kaivettu oja, mutta kokonaisuutena kohde on säilynyt etelärin-
teineen luonnontilaisen kaltaisena ja on maisemallisesti yhtenäinen.

*Suositus: Kulperinkankaan puronvarsi on luontotyypeiltään ja lajistoltaan maakunnallisesti
arvokas, lähteinen lehtokohde. Puronvarren lisäksi eteläpuoleinen rinne tulisi säilyttää
luonnontilaisena.*

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:

1.7.2003 RV

10.8.2005 RV

51. Lahnajärvi, Korpilahti

5 VK: SL 277632, 35 ha

2233 11

Lahnajärvi on Leustun viljelymaisemassa oleva avovetinen, mutta osittain ruohottunut
lampi. Varsinkin länsirannan lahdet ovat kasvillisuuden valtaamia ja osin suorantaisia.
Lammen länsirannalla olevan peltoaukean ja vesirajan välissä on pajukkoa ym. pensaik-
koa kasvava hyvä suojavyöhyke. Länsirannalla on lisäksi kaunista laidunaluetta. Järven
rantaa kiertää vaihtelevan levyinen, epäyhtenäinen saravyöhyke, jossa kasvaa myös järvi-
kortetta ja leveäosmankäämiä. Järven itäranta on melko yhtenäistä metsäaluetta. Raken-
tamista on lähinnä lammen pohjoisrannalla.

Lammen linnusto on hämmästyttävän monipuolinen. Sorsalajistoon (sukeltajat ja puo-
lisukeltajat) kuuluu useampia pareja sinisorsia, taveja, telkkiä, haapanoita sekä ainakin
joinakin vuosina tavatut heinätavi ja tukkasotka. Järven rannoilla ja rantapelloilla pesiviä
kahlaajia ovat kuovi, töyhtöhyppä, rantasipi, taivaanvuohi ja mahdollisesti liro. Lokkilin-
nuista merkittävimpiä ovat muutaman kymmenen parin yhdyskuntana pesivät nauru- ja
pikkulokki. Lisäksi länsirannalla pesii laulujoutsenpari ja rantapelloilla tavattiin maasto-
käynnillä keltavästäräkki.

*Suositus: Lahnajärvi on seudullisesti arvokas linnustonsuojelukohde. Erityisesti lajiston
monipuolisuus ja lokkiyhdyskunnat nostavat lammen arvoa. Lammen länsiosa on kuitenkin
selvästi linnustollisesti arvokkaampi kuin itäosa. Suojeluarvojen turvaamiseksi riittänee
länsiosan jättäminen rakentamisen tai muun linnuston pesinnän kannalta häiritsevän
maankäyttömuodon ulkopuolelle.*

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:

18.5.2000 RV, MS

17.5.2004 RV

52. Aukeasuo, Korpilahti

5 VK: SL 277630, 9 ha

3211 04

Aukeasuo on Oittilan ja Putkilahden välillä mäkien ympäröimässä painanteessa sijaitseva, maisemallisesti kaunis, luonnontilainen suo. Suon keskusta on avonaista lyhytkorsinevaa ja laiteilla on tupasvilla- ja rahkarämettä. Reunoilla on lisäksi avokallioita ja kivikoita. Pääosin suo on melko kuivahko, mutta muutamassa paikassa on pieniä allikoita. Kasvisto on tyypillistä karuhkolle / keskiravinteiselle suolle: mutasara, leväkkö, pyöreälehtikihokki, pitkälehtikihokki, valkopiirtoheinä, rahkasara, raate, jouhisara, tupasvilla, muurain ja suokukka. Suon lounaispäässä on ravinteisempää rämekorpea, jossa kasvaa mm. järvikortetta, maariankämmeekkää, raatetta ja harajuurta. Suolla on merkitystä teerien soidinpaikkana. Maastokäynnillä 2004 suolla lenteli pihlajaperhonen ja sitruunaperhonen. Suo on rauhoitettu vuonna 1982.

Suositus: Aukeasuo on kaunis ojittamattomana säilynyt suo, jolla on luonnontilaisena suo-kohteena seudullista merkitystä.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
21.6.2004 RV

53. Pärnäsaari, Korpilahti
5 VK: SL 277633, 7,5 ha
3211 02

Pärnäsaari on Päijänteen Vanhanselän itärannalla sijaitseva jyrkkärinteisten ja vaikeakulkuisten lohkarikkojen luonnehtima, maisemallisesti kaunis saari. Karujen kallioiden vastapainoksi saarella on myös reheviä metsiä ja rantoja. Seutukaavarajaukseen kuuluu saaren eteläosa.

Kohteen karun jylhät kalliot ovat kuivaa jäkälikkökangasta, joilla kasvaa harva männikkö. Seutukaavarajauksen sisällä on komea näköalakallio. Saaren kapeimmalla kohdalla, itärannalla, on pieni lehto ja sen pohjoispuolella on rehevää, osin luhtaista ranta-alueita. Lehdon puusto koostuu nuorista harmaalepistä, joiden seassa kasvaa pihlajaa ja tervaleppää. Ranta-alueen puustossa on lisäksi lahoavaa koivua ja haapaa. Kenttäkerroksessa esiintyy mm. vuohenputkea, mustakonnanmarjaa, kevätlinnunhernettä, sudenmarjaa ja metsäkurjenpolvea. Ranta-alueella kasvaa mm. keltasaraa ja kurjenmiekkää. Saarelta on löydetty myös alueellisesti uhanalainen pussikämmeikki ja alue on uhanalaisen eläimistönsuojelun kannalta merkittävä.

Suositus: Pärnäsaari on kasvillisuuden, maiseman ja eläimistön suojelun kannalta maastokäynnillä merkittävä kohde. Minimirajauksena on seutukaavarajaus.

Kirjallisuus:
Anon. 1991

Maastokäynnit:
25.8.2004 RV (ei käyty maissa)

54. Livansaaren eteläosa ja Elliniemi, Korpilahti

5 VK: SL 277640, 12 ha

2311 05

Elliniemi on Päijänteen Kärkistensalmen etelärannalla sijaitseva pohjoiseen työntyvä niemi. Livansaaret sijaitsevat Elliniemen edustalla ja itäisen saaren eteläosa kuuluu seutu-kaavarajaukseen.

Itäisen Livansaaren eteläosan yleisilme on metsäinen ja rehevä. Eteläosan lehtipuuvaltaisen lehtoalueen kasvilajisto on monipuolinen ja vaatelias. Lehtolajistoon kuuluvat mm. näsiä, kevätlinnunherne, vuohenputki, punaherukka, lehtokuusama, mustakonnanmarja, valkolehdokki, syyläjuuri ja runkolehmuksset. Lisäksi alueelta on löydetty kämmeköistä alueellisesti uhanalaista pussikämmekkää ja maakunnallisesti uhanalaista soikkokaksikkoa. Rantapuustossa kasvaa tervaleppää. Saaren itäinen niemeke hiekkarantoineen on veneilijöiden suosiossa.

Elliniemen ylärinteet ovat kuusimetsää, joka rantaa lähestyttäessä muuttuu lehtipuuvaltaiseksi. Lähellä rantaa koivua, haapaa, harmaaleppää ja pihlajaa kasvavan metsän pensas- ja kenttakerroksessa kasvaa mm. näsiää, lehtokuusamaa, valkolehdokkia, kevätlinnunhernettä, sudenmarjaa, kieloa ja metsäkurjenpolvea. Niemi on pääosin tuoretta kangasta ja lehtomaista kangasta, mutta kasvillisuudesta voidaan erottaa pienialaisia lehtolaikkuja.

Suositus: Itäinen Livansaari ja Elliniemi ovat kasvillisuudeltaan ja rantamaisemaltaan maakunnallisesti merkittävä kohde. Kohteen raja- ja suojelu on tarkentunut maanomistajien ja ympäristökeskuksen välisissä neuvotteluissa – alueen rajaamisessa tulee noudattaa neuvottelujen tulosta.

Kirjallisuus:

Anon. 1991

Maastokäynnit:

25.8.2004 RV (Livansaassa ei käyty)

55. Kalatonjärven laskupuron lehto, Kuhmoinen

5 VK: SL 291623, 0,4 ha

2144 01

Lehto sijaitsee Pitkäveden länsirannalla Kalatonjärvestä laskevan puron varrella olevassa rinteessä. Lehto on puustoltaan kuusivaltaista, mutta puronvarren pohjoispuoli on avohakattu. Lehdon puustossa on myös useita runkopuulehmuksia ja alueelle onkin tehty luonnonsuojelulain tarkoittamaa suojeltua luontotyyppiä koskeva luontotyyppirajauspäätös (Kalattomanmaan lehmusmetsikkö 27.10.2003).

Lehdon monilajiseen pensaskerrokseen kuuluvat näsiä, lehtokuusama, taikinamarja, mustaherukka ja koiranheisi. Kenttakerroksen vaateliaimpia lajeja ovat mustakonnanmarja, sinivuokko, tesma, lehtomatara, velholehti, kaiheorvokki, isoalvejuuri ja sudenmarja sekä alueellisesti uhanalainen korpisorsimo, jota kasvaa pikkutuppaina puronvarren jyrkimmän kohdan jälkeen. Lehtoalue loppuu alarinteelle tehtyyn mökkitiehen.

*Suositus: Eteläisen Keski-Suomen lehtokohteena Kalatonjärven laskupuron arvo jää paikalliseksi, mutta kohde on lajistollisesti merkittävä. Lehdon pienialaisuuden takia suojelu-
arvojen säilyttämiseksi riittää luonnonsuojelulain mukainen luontotyyppirajaus.*

Kirjallisuus:
Anon. 1982 a
Välivaara ym. 1991

Maastokäynnit:
23.6.2004 RV, Taisto Keltaniemi

56. Hakinharju, Kuhmoinen
5 VK: SL 291621, 4,6 ha
2144 07

Seutukaavarajaukseen kuuluu Karklammella sijaitsevan Hakinharjun itärinteen lehto. Harjurinteen puustossa esiintyy tasaisesti kaikkia tavallisia puulajeja, mutta joukossa kasvaa myös useita runkopuulehmuksia. Alueelle on nousemassa myös nuorta vaahteraa. Lehdon eteläisin osa on kuusivaltaista ja lehtolajisto on jo kärsinyt kuusien aiheuttamasta varjostuksesta ja happamoittavasta vaikutuksesta. Harjulehdoille tyypilliseen tapaan melko peittävään pensaskerrokseen kuuluvat näsiä, lehtokuusama, kataja, koiranheisi, tuomi, puna-herukka ja taikinamarja, joka varsinkin eteläosassa kasvaa runsaana. Kenttäkerroksessa runsaina kasvavia lajeja ovat kielo ja sinivuokko. Muita kenttäkerroksen lajeja ovat mm. vuohenputki, kevätlinnunherne, valkolehdokki, lehto-orvokki, mustakonnanmarja, metsäkurjenpolvi, lillukka, ahomansikka, kivikkoalvejuuri, sormisara, tesma, aholeinikki, suokelto ja kalliokielo. Lehdon lintulajistoon kuuluvat mm. lehtokerttu, punavarpunen ja punarinta. Hakinharju kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan (1,9 ha) ja lehdosta on rauhoitettu 4,1 ha.

Suositus: Hakinharju on Keski-Suomen edustavin harjulehto. Lehtoalueen seutukaavarajaukseen kuuluva eteläisin osa, joka jää rauhoitetun alueen ulkopuolelle, on kuusettunut. Merkittävän harjulehtokokonaisuuden takia myös eteläisin osa tulisi kuulua suojelualueeseen ja alueelta tulisi poistaa kuusta.

Kirjallisuus:
Anon. 1981
Anon. 1982 a
Välivaara ja Saari 1985
Lehtojensuojelutyöryhmä 1988

Maastokäynnit:
23.6.2004 RV, Taisto Keltaniemi

57. Yläpeltolan Myllypuron lehto, Kuhmoinen
5 VK: SL 291623, 0,3 ha
2144 01

Yläpeltolan Myllypuron lehto on pieni, Harjunsalmen Iso Pihlajajärven etelärannalla sijaitseva rinnepuuron saniaislehto. Sekapuustoisessa, paikoin jyrkkärinteisessä ja kivikkoisessa lehdossa kasvaa lehmusta. Kesällä 2004 suuria runkopuulehmuksia löydettiin kaksi. Lisäksi lehdon alaosassa kasvaa parikymmentä suurta tervaleppää. Lehdon vaateliaimpia pensaslajeja ovat näsiä, koiranheisi ja lehtokuusama. Monilajisen kenttäkerroksen runsain laji on hiirenporras. Vaateliaita lehtolajeja ovat velholehti, mustakonnanmarja, sinivuokko, kotkansiipi, tesma, lehtopähkämö, lehto-orvokki, kevätlinnunherne, lehtovirmajuuri, lehtopalsami, suokelto ja isoalvejuuri sekä vanhoissa tiedoissa mainittu purolitukka. Rauhoitetun puronvarsilehdon suurin harvinaisuus on melko runsaana kasvava humala, joka on maakunnallisesti uhanalainen.

*Suositus: Yläpeltolan Myllypuro on rauhoitettu, maakunnallisesti merkittävä lehto. Rauhoitusalueen raja-
us on hyvin kapea. Lehtolajiston suojelun ja lehdon mahdollisen hoidon kannalta rauhoitusalue tulisi olla isompi.*

Kirjallisuus:
Koskinen 1969
Anon. 1982 a
Välivaara ja Saari 1985

Maastokäynnit:
23.6.2004 RV, Taisto Keltaniemi

58. Hiukeenniemi, Kuhmoinen
5 VK: SL 291629, 16 ha
2144 05, 06

Hiukeenniemi on Lummenne-järven Salon- eli Hiukkolansaareissa sijaitseva pitkä ja kapea harjuniemi. Niemen ja sen jatkeena olevan saaren muodostama kapeahko selänne on paikoin kumpuileva ja noin 15 m korkea. Niemen etelärannalla on hyvä polku. Niemen tyvi on nuorta männikköä, mutta itse niemen puusto on järeää ja selännteellä kasvaa isoja, vahvaksaisia mäntyjä. Harjuselänteen keskiosan laella ja pohjoispuoleisella rinteellä on kaksi pienialaista, mutta melko runsaslajista lehtoaluetta. Erityisesti pensaskerros on runsas ja valtalajeina kasvavat taikinamarja (4) ja lehtokuusama (4). Myös katajaa ja näsiää (3) kasvaa lehtoalueella. Kenttäkerroksen merkittävimpiä lajeja ovat kielo, vuohenputki, lehto-orvokki (2), metsäorvokki, häränsilmä (1), ahomansikka sekä hyvin runsaina (5) kasvavat liillukka, sinivuokko ja kevätlinnunherne. Vanhoissa tiedoissa lehdosta mainitaan myös alueellisesti uhanalainen pussikämmekä. Lehtolaikkujen, joiden välisellä alueellakin kasvaa lehtolajistoa, puusto on kuusivaltaista. Kesällä 2004 niemen rannoilla varoitteli rantasiipi.

Suositus: Hiukeenniemi on geologisesti, maisemallisesti ja kasvistollisesti maakunnallisesti merkittävä harjuniemi.

Kirjallisuus:
Anon. 1981
Anon. 1982 a
Välivaara ym. 1991

Maastokäynnit:

28.6.2004 RV

59. Hevoshaankorpi, Kuhmoinen

5 VK: SL 291626, 13 ha

2144 07

Hevoshaankorpi on Kuhmoisten kirkonkylän pohjoispuolella, Ryytjärven pohjoispäässä sijaitseva ojittamaton keidassuo. Suo on pääosin puustoinen, mutta suon keskustassa on pienialaisia sara- ja lyhytkorsinevalaikkuja. Korven ja rannan väliin jää kapea kivennäismaakannan, jonka kautta kulkee ajoura ja jonka puustoa on hoidettu talousmetsänä. Itse suon eteläosa on pääosin isovarpurämettä ja korpirämettä. Suon laiteilla on lisäksi korpea. Länsilaidalla on muurainkorpea, mutta suon pohjoispäässä ja eteläosan itälaidalla on ravinteisempaa ruohokorpea, jossa kasvaa mm. isoalvejuurta, tervaleppää, järviruokoa, hii-renporrasta, tähtitalvikkia, hentosaraa, rätvänää, villapääluikkaa, herttakaksikkoa ja harajuurta. Ruohokorven harvinaisin laji on kaislasara. Eteläpäässä on myös metsäkortekorpea. Suon ympärillä olevat kivennäismaa-alueet on suureksi osaksi avohakattu. Linnustoon kuuluvat ainakin taivaanvuohi, peukaloinen ja palokärki.

Suositus: Hevoshaankorpi on luonnontilaisuutensa ja suotyyppiensä kannalta seudullisesti merkittävä kohde, jolla on myös kasvistollista merkitystä. Rajauksesta voi jättää pois Ryytjärven rannalle jäävän kivennäismaakannaksen, kunhan kannaksella ei suoriteta toimia, jotka voivat vaikuttaa suon vesitasapainoon.

Kirjallisuus:

Anon. 1978

Maastokäynnit:

28.6.2004 RV

60. Sarvaharju ja aarnihauta, Kuhmoinen

5 VK: SL 291630, 13 ha

2144 07

Sarvaharju on katkeilevaan harjajaksoon kuuluva selänne, joka sijaitsee Kylämällä hyvin voimakkaan kallioperätopografian luonnehtimassa ympäristössä. Lounais-koillisuuntainen hyvin jyrkkärinteinen ja kapealakinen selänne on noin 35 m korkea ja suureksi osaksi loh-kareinen. Kohteen kasvillisuus on pääasiassa puolukka- ja kanervatyypin kangasta, mutta selänteiden rinteiden kasvillisuus on paikoin rehevää ja lajistoon kuuluvat mm. häränsilmä, kissankäpälä, valkolehdoikki, metsävirna, kevätlinnunherne, kielo, keltatalvikki, kultapiisku ja sananjalka. Selänteiden pohjoisosan puusto on nuorta, mutta keskeisin osa selänteestä on komeaa, vanhaa männikköä. Ympärillä on avohakkuita.

Suositus: Sarvaharju on geologisesti ja maisemallisesti vähintään seudullisesti merkittävä harjuselänne. Selänteiden merkittävimpien arvojen suojelu onnistuu maa-aineslailla, mutta maisemallisesti ja kokonaisuuden kannalta olisi toivottavaa, että myös selänteiden vanha puusto säilyisi.

Kirjallisuus:

Anon. 1981

Maastokäynnit:
28.6.2004 RV

61. Kelkkasuo, Kyyjärvi
5 VK: SL 312619, 23 ha
2331 04

Kelkkasuo on Keski-Suomen ja Karstulan rajalla sijaitseva ojittamattomana säilynyt Pohjanmaan aapasoihin kuuluva neva-alue. Kelkkasuo on osa laajemmasta ojitetusta ja turvetuotantokäyttöön otetusta suoalueesta. Suo liittyy kiinteästi maakunnan, Kyyjärven ja Karstulan rajalla olevaan torisaaren historialliseen rajapyykkialueeseen.

Kelkkasuo on pääosin karunoloista rahkanevaa ja -rämettä. Ojittamattoman alueen koillisosassa kasvillisuus on jonkin verran suursaraisempaa. Suo on todennäköisesti kuivunut ympäröivien ojitusten ja turvetuotannon takia ja keskiosassa kasvaa harvakseltaan pientä mäntyä. Kasvilajisto on karuhkoille ja keskiravinteisille nevoille ja rämeille tyypillistä, mm. tupasvillaa, jouhisara, rahkasara, pullosara, maariankämmeikka, isokarpalo, suokukka, mutasara, leväkkö ja raate.

Suositus: Yksinään Kelkkasuon ojittamattomalla osalla on vain paikallista merkitystä. Yhdessä suohon liittyvän torisaaren rajapyykkisaarekkeen kanssa kohde muodostaa luontokohteen, jolla on varsinkin kulttuurihistoriallista arvoa.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
4.8.2004 RV

62. Ähtyrinpuro, Kyyjärvi
5 VK: SL 312618, 2 ha
2331 11

Ähtyrinpuro on Kyyjärven kirkonkylän kaakkoispuolella Patamakankaan ja Ähtyrinpuronkankaan välistä Kyyjärven Tervaselälle laskeva puro. Osittain jyrkkärinteisessä uomassa mutkittelevan metsäpuron suojelullisesti merkittävä osa sijaitsee Haavistonmäen tien pohjoispuolella ennen Tuomelan taloa.

Puruoman länsipenikka on jyrkkä ja 5-7 m korkea. Länsirinteen tyvellä on lähteitä, joista isoimmassa on selvä avovesisilmäke. Lähteen luokse tulee polku ja lähteen läheisyydessä on penkki. Itse puro on perkaamaton ja uoman pohjalla kasvava puusto on luonnontilaisenkaltaista lehtipuuvesakkoa, jossa kasvaa mm. tuomea ja raitaa. Puron itäpuoleinen metsä on taimikkoa, mutta puronrannan vesakko on säästetty metsänkäsittelyssä. Pohjoiseen päin mentäessä purouoman penikka loivenee. Kasvillisuuden merkittävin tekijä on lähteisyys, jonka vaikutus on nähtävissä melko laajalla alueella. Mainittavin laji on maakunnallisesti uhanalainen korpipurmikka, jota kasvaa lähdepinnalla noin 10 neliömetrin alalla. Muita lähteisyydestä ja ravinteisuudesta kertovia lajeja ovat suokelto, mesiangervo,

ojakellukka, suo-ohdake, korpikaisla, sudenmarja ja tuppisara, harajuuri ja villapääluikka. Purouoman linnustoon kuuluu pyy.

Suositus: Ähtyrinpurolla on perkaamattomana purona ja lähteikkönä luonnonsuojelullista merkitystä. Kohde soveltuu pieneksi luonnonsuojelualueeksi, mutta kohteen pienvesi- ja kasvistoarvot voidaan ottaa huomioon ja säilyttää myös metsäsuunnittelun avulla.

Kirjallisuus:
Harvisalo ja Raatikainen 1989
Lammi 1993

Maastokäynnit:
4.8.2004 RV

63. Simunankoski Laukaa
5. VK: SL 410624, 19 ha
3212 12

Simunankoski on Leivonveden ja Kuusveden välissä oleva runsasvetinen koskialue, jonka läpi virtaa Rautalammin reitin vedet. Simunanniemen länsityvellä on uimaranta, jonka pohjoispuolella on pieni, vanha, koivua kasvava peltokaistale. Pellon jälkeen on komea kuusikko, joka on varjoisaa lehtomaista kangasta. Kosken ranta-alue on rehevää ja näyttävää isopuustoista koivu- ja mäntykangasta. Kosken laidalla on pitkospuusaareke. Myös Koskensaari ja Haapaniemen ranta-alueet ovat hienoa metsikköä. Simunanniemen keskiosa on puhtaampaa mäntykangasta.

Rantametsä on lehtomaista ja siellä kasvaa monia punaherukkapensaita sekä mm. metsäruusua, mesiangervoa, lillukkaa, hiirenporrasta, katajaa ja suuria rantatervaleppiä.

Kosken yli Haapaniemeen, missä on yhtiön lomarakennus, kulkee riippusilta. Riipusillalle tulee niemen läpi puomilla suljettu autotie. Rannan suuntaisesti on rakennettu aita, jonka takana kulkee kalastuspolku. Simunankosken kalastoon kuuluvat taimen ja harjus ja koski on poikastuotantoaluetta.

Suositus: Siminankoski on maisemallisesti ja rantametsiltään hieno ja kalataloudellisesti arvokas koskialuekokonaisuus, jolla on valtakunnallista merkitystä. Alueen rantametsiköt tulisi säilyttää nykyisellään, harkitut rantametsien hoitotoimenpiteet ovat mahdollisia.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Anon. 1982 b

Maastokäynnit:
26.6.2003 RV, MS

64. Muorinmäki, Laukaa
5. VK: S/ha 410663, 39 ha
3212 09

Muorinmäki on maantien varrella oleva kapeaselänteinen harjualue, joka kuuluu Keski-Suomen reunamuodostumavyöhykkeen itäosan todennäköiseen saumamuodostumajakssoon. Loivahkorinteinen ja pyöreälakinen selänne on noin 15 m korkea. Alueen eteläosassa selänteen poikki menee sulamisvesiuoma. Harjurajauksen koillisosassa kasvaa varttunut, kaunis mäntymetsä ja alue on säilynyt hyvin luonnontilaisena. Koillispäässä selänteen päällä on tekopohjavesialue, jossa on muutamia toiminnassa olevia vesiputkilinjoja. Suurin osa alueesta on puolukka- ja kanervakangasta, mutta kasvillisuus oli selvästi muuttunut veden juoksutukseen käytettyjen vesiputkilinjojen ympärillä. Harjulla on vain pieniä jäkälävaltaisia alueita. Aikaisemmin mainitusta jäkälänkeruusta ei näkynyt kesällä 2003 merkkejä.

Alueen lounaisosa, lähes puolet aluerajauksesta, on avohakattu. Geologiset arvot ovat kuitenkin säilyneet myös lounaisosassa.

Suositus: Muorinmäki on maisemallisesti hieno ja geologisesti arvokas harjualue. Tekopohjavesialue antaa harjualueelle seudullista lisäarvoa pohja- ja talousveden suojelun kannalta.

Kirjallisuus:
Anon. 1981

Maastokäynnit:
26.6.2003 RV, MS

65. Kirves-, Kivi- ja Lökkisaaret, Laukaa
5 VK: SL 410632, 26 ha
3212 11

Saaret ovat maisemallisesti merkittäviä, rakentamattomana säilyneitä Lievestuoreenjärven eteläosassa olevia linnuston muuтонаikaisia levähdyspaikkoja ja pesimäalueita. Lökkisaaret ovat karikko- ja kivirantaisia pikkusaaria ja luotoja pohjoiseen avautuvan selkäveden äärellä. Kivi- ja varsinkin Kirvessaari ovat puustoisia, lähellä Lievestuoreen asutusta olevia kivirantaisia saaria. Saaret ovat ennen kaikkea lökkien pesimäpaikkoja. Useiden kalalokkiparien lisäksi alueella on selkälokkeja. Muuhun linnustoon kuuluvat mm. kalatiira, telkkä ja pajusirkku. Kirvessaaren pohjoispään soistuvalla rannalla on havainto konnanlieosta.

Suositus: Maisema- ja luontoarvojen takia saaret tulisi säilyttää rakentamattomina ja ainakin arvokkaimmat osat perustaa luonnonsuojelualueiksi.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
18.5.2004 RV, MS

66. Lummelammen lähteikkö ja Lummesuo, Laukaa
5 VK: SL 410622, 8,5 ha
3212 11

Lummelampi sijaitsee Saviolla Lummesuon keskiosassa. Pienen lammen rannat ovat kasvillisuudeltaan pullosaravaltaista luhtanevaa ja hyllyvällä nevarannalla on useita lähteitä, joiden lähdesammalkasvillisuus on edustava. Lähdesammalia kasvaa myös lampeen laskevien suo-ojien reunoilla. Rahkasammalistoön kuuluvat mm. hapra-, letto-, viita-, kuovin- ja sararahkasammal. Muita lehtisammalia ovat mm. purosuikerosammal, hetehiirensammal, lettohiirensammal, purolähdesammal, kiiltolehväsammal, lähdelehväsammal, lettolehväsammal ja hetesirppisammal.

Lummesuon eteläosa on ojitettu, mutta lammen lähiympäristö ja pohjoispuoleinen osa on melko luonnontilaista. Lammen ympärillä olevan luhtanevan pohjoispuolella on sararämettä, jolta on aikoinaan nostettu kuiviketurvetta. Rämeeen luonnontila on melko hyvin palautunut. Suon laajempi, keskiravinteista ruopparimpinevaa oleva pohjoisosa on täysin luonnontilainen. Rimpinevalla kasvaa mm. valkopiirtoheinä, pitkälehtikihokki, villapääluikka, ja mutasara. Kesällä 2004 suolla oli kaksi vanhaa teerien ruokinta-automaattia.

Suositus: Lummelampi ja Lummesuon pohjoisosa ovat suo- ja lähdekasvillisuudeltaan maakunnallisesti arvokkaita. Lähteillä on lisäksi pienvesiarvoja.

Kirjallisuus:
Saari 1990
Lammi 1993

Maastokäynnit:
19.8.2004 RV

67. Selkäsaaret, Laukaa
5 VK: SL 410631, 11 ha
3223 01

Selkäsaaret on Kynsiveden selällä oleva useamman pikkusaaren ryhmä, joka on järven eteläosan vesimaisemassa merkittävä kiintopiste. Saarien ympärillä on yksittäisiä kiviä sekä saraikkoa kasvavia kivisiä matalikkoja. Saaret ovat palaneet toisen maailmansodan jälkeen. Saarten nykyiset metsät ovat sekapuustoisia ja hyvin luonnontilaisia, sisältäen mm. paljon lahopuuta ja kääpiä. Kosteimmilla paikoilla puusto on riukuuntunut. Toiseksi eteläisimmällä saarella, jonka puuston valtalajeina ovat mänty ja koivu, on yli 20 pienehkön runkopuun lehmusmetsikkö. Syksyllä 2004 paikalta ei lehmuksen lisäksi löydetty muita lehtolajeja.

Linnustosta ei ole tehty erillistä selvitystä, eikä linnustosta saatu havaintoja kesällä 2004 maastokäynnin myöhäisen ajankohdan takia. Saaret karikkoineen ovat kuitenkin linnuston suosimia pesimä- ja suojapaikkoja. Paikallisten ihmisten mukaan linnustoon kuuluu ainakin lokkeja ja kuikka. Lehmusta kasvava saari on rakentamaton, mutta muissa isommissa saarissa on loma-asuntoja yhdestä kolmeen kappaletta.

Suositus: Selkäsaaret ovat luonnonmetsiin ja linnustoon sekä vesimaisemaan liittyviltä arvoiltaan maakunnallinen kohde. Rakentamattomat alueet soveltuvat rauhoitettaviksi luonnonsuojelulla, mutta luonto- ja maisema-arvojen turvaamiseksi voi riittää niiden

huomioon ottaminen rantakaavoituksessa. Lehmusesiintymä täyttäneen luonnonsuojelulaissa tarkoitetun jalopuumetsikön kriteerit.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:

22.9.2004 RV, Eija Syrjälä ym.

68. Herjaanlammen puronotko, Luhanka

5 VK: SL 435620, 2 ha

3122 02

Herjaanlammesta Päijänteeseen laskevan puron yli on rakennettu mökkitie ja Päijänteeseen rannalle puron suun molemmille puolille on rakennettu loma-asunnot. Tien alapuolella puro rantametsineen on säilynyt luonnontilaisen kaltaisena. Tien yläpuolella puron rantaan työntyy itäpuolelta taimikko ja länsipuolen metsä on avohakattu. Puro kulkee syvässä uomassa, paikoin syvässä ja kapeassa kalliouomassa. Uomaa on ilmeisesti ainakin osittain myös perattu.

Tien alapuolta lukuun ottamatta kohteen luonnontila on suuresti heikentynyt, mutta puronvarren lehtolajisto on yhä merkittävä. Puron reunalla kasvaa vielä lehmusta isoina runkopuina (2) ja kenttäkerroksen lajistoon kuuluu maakunnallisesti uhanalainen lehtoneidonvaippa (1). Muuhun vaateliaaseen lajistoon kuuluvat mm. lehtokuusama (4), mustakonanmarja (2), lehto-orvokki (2), näsiä (1), tesma (1), syyläjuuri (1), lehtokorte (2), purtojuuri ja lehtoarho (1).

Herjaanlammen rannalla, puron suun lehtipuisella luhdalla kasvaa rantayrttiä (runsaasti usean aarin alalla) ja maakunnallisesti uhanalaista neivaimarretta (runsaasti noin 3 aarin alalla).

Suositus: Rakentamisen ja metsänhakkuiden takia puronotkon suojelullinen arvo lehtokohteena on merkittävästi vähentynyt (paikallisesti arvokas), vaikka kohde on yhä lajistollisesti merkittävä. Puronsuun luhta on suojelullisesti arvokas pienkohde.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Lammi 1993

Maastokäynnit:

3.7.2003 RV, OR

69. Lempäänjärven puronvarsi, Luhanka

5 VK: SL 435619, 1,4 ha

3122 05

Rauhoitettu Lempäänjärven puronvarren alaosa on valoisaa, lehtipuuvaltaista tuoretta lehtoa. Lempäänjärvestä Pilkanselälle laskeva kivikkoinen puronvarsilehto on melko kapea-

alainen ja itäpuolella lehto rajautuu jyrkästi kuusikkoon. Lehdossa on jonkin verran lahoja pysty- ja maapuita. Puro on pieni ja kivikkoinen.

Lehmuksen lisäksi lehdon vaateliaita lajeja ovat mm. lehto-orvokki, lehtokuusama, kevätlinnunherne, punaviinimarja, mustakonnanmarja, koiranheisi, lehtopähkämö, lehto-orvokki ja metsäruusu. Kohteesta on rauhoitettu vuonna 1977 0,7 hehtaaria ja se kuuluu Natura 2000 –verkostoon.

Suositus: Kohde ei kuulu lehtolajistoltaan maakunnan edustavimpien lehtojen joukkoon, mutta kohdetta voidaan kuitenkin pitää luontotyyppinsä takia merkittävänä osana maakunnallista suojelualueverkostoa. Lehdon kuusettuminen, varsinkin itälaidalla, tulisi estää hoitotoimenpiteillä. Rauhoitusalueeseen tulisi liittää puronvarren yläosa.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:

3.7.2003 RV, OR

70. Leppäjoen alajuoksun lehto, Luhanka

5 VK: SL 43619, 1,4 ha

3122 05

Kohde on Lempäessä Leppäjoen varrella, Päijänteen rantarinteellä sijaitseva puronvarsi-lehto. Kivikkoinen puro on pieni ja vähävetinen. Rauhoitettu lehto on kapea-alainen, mutta hyvin rehevä. Lehdon laidalla kasvaa kuusia ja kohdetta uhkaa tulevaisuudessa kuusettuminen. Kohteesta on rauhoitettu vuonna 1977 0,7 hehtaaria ja se kuuluu Natura 2000 –verkostoon.

Kohteen puusto on komeaa. Puron varrella kasvaa suuria tervaleppiä ja haapoja. Vanhoissa tiedoissa suurien runkopuulehmuksien määräksi mainitaan kolme. Lehdossa kasvaa huomattavasti myös tuomea. Myös pensaskerros on edustava ja se koostuu näsiästä, punaherukasta, mustaherukasta ja lehtokuusamasta. Kenttäkerroksen vaateliaaseen ja monipuoliseen lajistoon kuuluvat mm. kotkansiipi, lehtopalsami, lehtopähkämö, mustakonnanmarja, lehtovirmajuuri, syyläjuuri ja hiirenporras. Vanhoissa tiedoissa mainitaan lisäksi velholehti.

Suositus: Lehdon kasvillisuuskerrokset ovat edustavia ja lajisto monipuolinen. Pienuudestaan huolimatta kohteella on maakunnallista merkitystä osana luonnonsuojelualueverkostoa. Kohteen kuusettuminen tulisi estää hoitotoimenpiteillä.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:

3.7.2003 RV, OR

71. Syrjäjärven laskupuron lehto, Luhanka

5 VK: SL 435625, 3,5 ha

3122 06

Lehto sijaitsee Lempään Syrjäjärvestä laskevan Røyhynojan varrella. Rentolan talolle menevältä tieltä on rakennettu mökkitie Syrjäjärven rannalla. Tie kulkee kohteen puolivälissä puron yli. Kohteen luonnontilaa on muuttanut myös kohteen keskiosan hakkuut, mökkitien alapuolella osa puron varresta on avohakattu ja puroa on perattu.

Avohakkuun ja mökkitien väliin jää luonnontilaisena säilynyt, hyvin kostea luhtainen korpi, jossa kasvaa mm. kotkansiipeä, korpikaislaa, isoalvejuurta, lehtopalsamia ja tervaleppää. Mökkitien kohdalla puronvarsi on lehtomaista kangasta ja lehtoa, jossa kasvaa mm. lehmusta, vaahteraa, lehtokuusamaa, velholehteä ja lehtomataraa. Yläosan varrella on myös luhtapaikkoja ja pieni tervaleppäkorpi, joiden lajistoon kuuluvat mm. pitkäpääsara, koiranheisi, näsiä, punakoiso ja hiirenporras sekä maakunnallisesti uhanalaisiin lajeihin kuuluva varstasara. Kesällä 2003 varstasaraa kasvoi kymmenkunta isoa kukkivaa mätästä. Lisäksi Syrjäjärven luusuasta on vanhojen tietojen mukaan löydetty maakunnallisesti uhanalaista suovalkkua.

Avohakkuun alapuolelle jää hakkuun reunasta alkava kivinen puronvarsirinne. Rinne on rehevää tuoretta lehtoa, jossa kasvaa valtakunnallisesti silmälläpidettävää hajuheinää. Kesällä 2003 hajuheinää kasvoi kivillä ainakin seitsemän 5-15 kukkivan verson tupasta. Rinteen muita vaateliaita lajeja ovat vaahtera (taimia), lehtomatara, mustakonnanmarja, tesma, lehto-oirvokki ja kaiheorvokki. Lisäksi avohakkuun rajalla kasvoi yksi mätäs varstasaraa.

Suositus: Kohde on tienrakentamisesta ja hakkuista huolimatta kasvistoltaan ja kasvillisuudeltaan monipuolinen ja maakunnallisesti arvokas. Kohteella on myös pienvesiarvoja. Ympäristöä muuttavilta toimilta säilyneet osat tulisi säilyttää luonnontilaisina. Kohde sopii yhä luonnonsuojelualueeksi.

Kirjallisuus:

Peitsenheimo-Arnio ja Raatikainen 1989

Lammi 1993

Maastokäynnit:

3.7.2003 RV, OR

14.8.2003 RV

72. Aukeasuo, Luhanka

5 VK: SL 435628, 28 ha

3122 06

Aukeasuo on Lempäessä maakunnan rajan läheisyydessä sijaitseva vähä- ja keskiravinteinen Sisä-Suomen keidassuo, joka on säilynyt lähes oijittamattomana. Ainoastaan suon länsi- ja pohjoisosassa on muutamia vanhoja oijia. Suon keskusta on avonevaa (suursara ja lyhytkorsinevaa). Laitaosat ovat suurimmaksi osaksi rahkarämettä, vähäisesti myös ravinteisempaa korpea. Kivennäismaan ja turvemaan raja on itäreunalla selvä. Suolla on

pieniä allikoita, jotka ovat pienentyneet parin viimeisen vuosikymmenen aikana. Suolla on muutama romahtanut lato.

Kasvilajistoon kuuluvat mm. muurain, tupasvilla, pullosara, variksenmarja, mutasara, suokukka, mänty, tupasluikka ja rahkasara. Kesällä 2003 suon laidalla lauloi metsäkirvinen ja rantametsikössä varoitteli hiirihaukka. Avosuolla lenteli kesällä 2003 yksinäinen kapustarinta, jonka mahdollista pesintää ei voitu varmistaa. Kesällä 2004 suolla oli kaksi kapustarintaa, joiden innokas varoittelu ja muu käyttäytyminen viittasivat selvästi pesintään (varoitteleva pari).

Suositus: Suokasvillisuudeltaan ja –kasvistoltaan Aukeasuo on lähinnä paikallisesti merkittävä, mutta ojitamattomana säilyneenä suokokonaisuutena kohde on seudullisesti harvinaisen (seudun ainut huomattava ojitamaton suo). Lisäksi kohteella on linnustollisesti seudullista arvoa.

Kirjallisuus:
Anon. 1978
Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:
3.7.2003 RV, OR
17.6.2004 RV

73. Ahvenheinäsen kosteikko, Luhanka
5 VK: SL 435627, 5 ha
3122 02

Judinsalon saarella sijaitsevan Ahven-Heinäsen lammen laskupuron yläjuoksun varrella on ravinteinen korpi. Korven tervaleppää kasvava yläosa on paikoin vaikeakulkuista luhtaa. Paikoin puron rantavyöhykkeessä on havaittavissa lähdevaikutusta. Eteläosasta puronvarren ympäristö muuttuu kuivemmaksi ja kasvillisuus muuttuu lopulta lehdoksi, jossa kasvaa mm. lehmusta, velholehteä, mustakonnanmarja, kotkansiipi, näsiä ja lehtokuusamaa. Korven merkittävimpiä lajeja ovat maakunnallisesti uhanalaiset varstasara ja nevimarre. Nevimarretta kasvaa usean aarin alalla ja varstasaralla on muutamia pikkukasvustoa. Muita korvessa kasvavia lajeja ovat mm. koiranheisi, korpiorvokki, myrkkyykeiso, paatsama, maa-riankämmekä, hiirenporras ja kurjenjalka. Eteläosan lehdossa kasvaa mm. lehtorvokkia, kevätlinnunhernettä, mustakonnanmarjaa, kurjenkelloa ja valkolehdokkia.

Viime vuosien aikana korven länsilaidalle on kaivettu oja, joka kuivattaa kohdetta. Lamesta purkautuva vesi on kuitenkin vielä riittänyt säilyttämään kohteen vesitalouden suhteellisen luonnontilaisena.

Suositus: Lajistollisesti ja ravinteisena korpena Ahvenheinäsen kosteikko on maakunnallisesti merkittävä. Kokonaisuutena puronvarsi on suojellisesti arvokas pienvesi. Aluetta kuivattava oja tulisi tukkia ja alueelle tulisi perustaa ainakin ravinteisen korven luonnontilaisuuden turvaava suojelualue.

Kirjallisuus:
Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Lammi 1993

Maastokäynnit:
17.6.2004 RV

74. Särki-Heinäsen rannat, Luhanka
5 VK: SL 435626, 2,8 ha
3122 02

Judinsalossa sijaitsevan Särki-Heinäsen rantoja kiertää luhtainen ruovikkovyö. Varsinkin lammen itäpäässä ja pohjoisrannalla on tiheä ja voimakaskasvuinen ruovikko. Lammen rantaluhdassa, varsinkin etelärannalla, kasvavat runsaina maakunnallisesti uhanalaiset varstasara ja neivaimarre. Lisäksi lammen rannalla kasvaa mm. keltasaraa, juurtosaraa ja kurjenmiekkää. Varstasaramättäitä kasvaa myös lammesta Jutilanjärveen laskevassa purossa.

Suositus: Särki-Heinäsen on kasvistoltaan maakunnallisesti merkittävä kohde. Rantojen säilyminen luonnontilaisena tulisi turvata.

Kirjallisuus:
Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:
17.6.2004 RV

75. Pajulampi, Luhanka
5 VK: SL 435632, 4,5 ha
3122 06

Pajulampi on Luhangan kirkonkylän pohjoispuolella, Tammijärvi-Sysmä-tien varrella oleva pieni, umpeen kasvamassa oleva lampi. Avovettä on enää niukasti kahdessa erillisessä lampareessa. Linnusto on viime vuosikymmeninä selvästi köyhtynyt. Paikalla ei enää pesi naurulokkiyhdyksuntaa ja sorsalinnusto on vähentynyt. Kesällä 2004 lammella tavattiin telkkä, metsäviklo, ruokokerttunen ja pajusirkku.

Lampeen pohjoisesta laskevan kivikkoisen puron varrella on paikallisesti merkittävä sarniaislehto, jonka kenttäkerroksessa kasvaa monia vaateliaita lajeja ja jonka puusto on koi- vu- ja haapavaltaista. Lisäksi puustossa on laho- ja maapuita. Kohde täyttää metsälakivaa- timukset. Puronvarren arvoa lisäävät lähteet.

Suositus: Pajulammen linnustollinen arvo on vähentynyt ja kohde on luokiteltavissa paikall- lisesti merkittäväksi. Pohjoispuolen puronvarsilehto tulee ottaa huomioon lakikohteena metsänkäsittelyssä.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
21.6.2004 RV

76. Tammijärven tienvarsilehto, Luhanka

5 VK: SL 435630, 0,5 ha

3211 04

Putkilahti-Tammijärvi –tien varrella sijaitseva pieni rinnelehto, joka on avohakattu. Hakkuissa alueelta on kaadettu useita runkolehmuksia. Hakkuualueella on vielä pystyssä kaksi runkolehmusta. Paikalle on nousemassa istutuskuusikko. Aluetta on raivattu ilmeisesti vuonna 1999, jolloin myös lehmujen juurivesat on kaadettu. Lehdon ulkopuolella, 2000-luvulla avohakatulla alueella, kasvaa kaksi runkolehmusta.

Lehdon runsas pensaskerros on kärsinyt hakkuista, mutta paikalla kasvaa yhä näsiä (2), lehtokuusamaa (3), koiranheittä (1) sekä puna- ja mustaherukkaa (1). Myös tuomi ja metsäruusu kuuluvat pensaskerrosen lajistoon. Tuoreen ja kuivan lehdon piirteitä omaavan lehtolaikun kenttäkerros on monilajinen ja vaateliias: lehtopähkämö (3), lehtokorte (1), kivikkoalvejuuri (2), syyläjuuri (1), lehto-orvokki (2), lehtoarho (1), kurjenkello (1), lillukka ja mustakonnanmarja (2). Rinteen alla oleva lehdon alaosa on kosteaa ja ilmeisesti lähdevaihteista. Vanhoissa tiedoissa lehdosta mainitaan velholehti, jota ei löydetty 2000-luvun maastokäynneillä.

Suositus: Avohakkuun takia lehdon puustokerros, lehmuksia myöten, on tuhottu ja pensaskerros on kärsinyt huomattavasti. Kuusikoitumisen kautta lehtolaikku on tuhoutumassa. Tulevissa metsänhoitotoimissa lehtolaikku tulisi kuitenkin ottaa huomioon ja lehmusvesoja ei tulisi raivata. Kohde on lajistollisesti paikallisesti merkittävä.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:

30.6.2000 RV, MS

21.6.2004 RV

77. Kumussuo, Luhanka

5 VK: SL 435629, 8 ha

3122 06

Kumussuo on Tammijärvellä kangasmaiden välissä oleva kapea korpijuotti, jonka läpi virtaa pienehkö puro. Korpijuotti oli aikaisemmin hyvin luonnontilainen ja alue muodosti yhteinäisen ja edustavan korpikokonaisuuden. Nykyisin puronvarsikorpi on kärsinyt osittain puron perkauksesta ja avohakkuista, minkä takia alue on pirstoutunut, mutta alueella on yhä merkittäviä luontoarvoja.

Puronvarren eteläisin osa on hakattu, mutta purouoma on luonnontilaisenkaltainen ja sen luhtaisessa rantapensaikossa kasvaa mm. mesiangervoa, hiirenporrasta, tuomea, punaherukkaa, vehkaa, korpikaislaa ja tesmaa. Paras, luonnontilaisena säilynyt luhtainen korpi-alue jää Kumussuon keskiosaan. Alueen puusto on koivuvaltaista ja laho- ja maapuita on jonkin verran. Kenttäkerroksessa kasvaa valtalajeina mesiangervo ja korpikaisla, joiden

seuralaislajeihin kuuluvat mm. harajuuri, jokapaikansara, nurmilauha, korpikastikka, rentukka, terttualpi, peltokorte, metsäkorte, vehka ja rönsyleinikki. Pohjakerroksessa kasvaa rahkasammalien lisäksi palmusammalta ja lehväsammalia. Luonnontilaisena säilyneen osan pohjoisosa on avonaisempaa korpea, jossa kasvaa mm. rätvänää ja maakunnallisesti harvinaista hetekaalia.

Noin 350 m päässä Kumuslammesta puron yli on rakennettu metsäautotie. Tien eteläpuolella olevan avohakkuun kohdalla puroa on perattu, mutta lajistossa on mm. pitkäpääsara. Tien pohjoispuolella puro on perkaamaton ja korpi on säilynyt luonnontilaisenkaltaisena. Tien ja lammen välisen korven lajistoon kuuluvat mm. hentosara, maariankämmekkä, pitkäpääsara sekä harvinaisen runsaana ja näyttävän kokoisena kasvava korpialvejuuri.

Kumuslammen rannat ovat puustoisia ja rantamaisemallisesti ehyitä. Kumuslampi on kaunis pienvesi, jonka pohjoispään rantasuolla kasvaa mm. harvinaista äimäsaraa.

Suositus: Kumussuon kokonaisuus on kärsinyt hakkuista ja puron perkaamisesta, mutta alueen luonnontilaiset tai luonnontilaisenkaltaiset osat ovat varsinkin korpiluonnon takia suojelun arvoisia. Arvokkaimpia osia ovat puronvarsisuon keskiosa ja puronvarren yläosa Kumuslampineen.

Kirjallisuus:
Anon. 1978

Maastokäynnit:
30.6.2000 RV, MS
17.6.2004 RV

78. Kankaisvuoren vaahterat, Luhanka

5 VK: SL 435633, 1,3 ha
3122 03

Luhangan kirkonkylän eteläpuolella, ns. maisematien (tie 612) varrella sijaitsevan Kankaisvuoren kaakkoisjuurella on vaahteraa kasvava lehto, joka on voimakkaasti kuusettu. Lähellä tilarajaa tiukassa nuoressa kuusikossa kasvaa ainakin yhdeksän runkopuuvaahteraa, joista muutamat ovat varsin paksurunkoisia ja vanhoja. Isoimpia puuyksilöitä on pidetty Keski-Suomen suurimpina luonnonvaraisina vaahteroina. Lisäksi alueella kasvaa runsaasti hentoja vaahteran taimia. Lähiympäristö on kuusta kasvavaa talousmetsää ja vaahteroiden lähellä on ajoura.

Alue on lehtoa, vaikka kuusettumisen takia lehtolajisto on vähentynyt ja pensas- ja kenttäkerros ovat vaatimattomia. Kesällä 2004 pensaskerroksessa kasvoi vielä mm. lehtokuusamaa, herukkaa ja näsiää, kenttäkerroksen vaateliimpia lajeja olivat kurjenkello, purtojuuri, lehto-orvokki ja kaiheorvokki. Ainakin 1980-luvulla alueella on kasvanut lisäksi mm. mustakonnanmarjaa, lehtopähkämöä, tesmaa ja lehtokortetta.

Vaahteroiden länsipuolella Kankaisvuoren rinteiden juurella kasvaa myös lehmusta. Kahdessa, ilmeisesti juurivesoista syntyneessä ryppäessä kasvaa yli kymmenen runkopuuta. Kohde sijoittuu valtakunnallisen Kankaisvuoren-Sikovuoren kallioalueen rajalle.

Suositus: Lehtona kohde on kärsinyt voimakkaasta kuusettumisesta ja on vain paikallisesti arvokas. Jalopuumetsikkönä kohde on yhä arvokas ja voi lukeutua luonnonsuojelulaissa tarkoitettuihin jalopuumetsiköihin. Alue on talousmetsää, mutta kohdetta pystyisi kehittämään maakunnallisesti harvinaisena vaahterametsikkönä. Metsänhoidossa tulisi vanhojen runkopuiden lisäksi ottaa huomioon poikkeuksellisen runsas vaahterataimikko.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Peitsenheimo-Aarnio ja Raatikainen 1989

Husa ja Kontula 1997

Maastokäynnit:

25.8.2004 RV

79. Raatelampi, Multia

5. VK: SL 495622, 10 ha

2234 06

Kohteeseen kuuluvat Kollinperällä sijaitseva Raatelampi ja sen ympärillä oleva lähes ojitamaton suoalue. Luhtarantaisen lammen ympärillä on neva-alue, joka on osaksi ravinteista sara – ja rimpinevaa. Suon laiteet ovat isovarpurämettä ja tupasvillarämettä. Itälaidalla on riukumaista koivua kasvavaa turvekangasta. Lammen eteläpuolella mutkittellee epä-määräinen piilopuro, jonka länsireunalla on koivuvaltainen metsikkö. Suon kaakkoisnurkkausessa on pieni, vanha ojitettu alue.

Lammen koillislaidan suursaranevalla kasvaa valtakunnallisesti silmälläpidettävää punakämmekkää, jonka lukumääräksi laskettiin kesällä 2003 vähintään 31 kukkivaa yksilöä. Myös edellisvuotisia kukkavanoja näkyi suolla. Paikalla kasvaa myös harvinaista äimäsaraa, jota oli kesällä 2003 melko niukasti. Muita suon lajeja ovat mm. raate, tähtisara, juurtosara, tupassara, tupasluikka, maariankämmekkä, pitkälehtikihokki ja villapääluikka, jota kasvaa lammen eteläpuolella melko runsaasti.

Linnustoon kuuluvat kurki, kulorastas, sirittäjä, lehtokerttu, taivaanvuohi ja niittykirvinen.

Suositus: Raatelampi on turvetuotantoalueiden ja ojitettujen suoalueiden keskellä oleva maisemallisesti viehättävä suo, joka on kasvistollisesti arvokas. Kohteella on myös pienvesi- ja linnustoarvoa. Kohteen luonnontilassa ei ole tapahtunut muutoksia ja kohde on seutukunnallisesti arvokas.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:

2.7.2003 RV, MS

80. Hallinmäen puronotko, Multia

5. VK: SL 495627, 2 ha

2243 01

Multian kirkonkylän eteläpuolella Hallinmäen rinteessä sijaitsee vähävetinen purojuotti, jonka ympärillä kasvaa rehevää MT- / OMT-kangasta. Rinteen puusto on tasaikäistä ja järeäpuustoista kuusikkoa, jonka seassa kasvaa vain muutamia koivuja. Purojuotti lähiympäristöineen näkyy maastossa lähinnä saniaisten, pääasiassa isoalvejuuren (4) runsautena. Isoalvejuurta lukuun ottamatta vaateliäs lehtolajisto on hyvin vähäistä.

Rinteen alaosassa kohteen yli on rakennettu metsätie. Tien alapuolella puro jatkuu ojana ja maasto on lähinnä saniaiskorpea. Tien penkalla ja alapuolella kasvaa jonkin verran kotkansiipeä (2), jonka pääkasvusto on ilmeisesti jäänyt tien alle.

Vuoden 2004 syksyllä tarkistettiin Jouko Pihlaisen opastuksella Mustalahteen lännestä laskevan puron varsi, joka sijaitsee etelämpänä Hallinmäen rinteellä kuin seutukaavan aluevaraus. Järeässä kuusikkorinteessä on puronvarsilehto, jossa kasvaa mm. kotkansiipeä (4), lehtomataraa (3), lehtokuusamaa (2), näsiä (2), mustakonnanmarjaa (3) ja lehtokortetta (3). Tämä puronvarsi on selvästi lehtokasvillisuudeltaan seutukaavaan merkittyä kohdetta parempi.

Suositus: Seutukaavassa olevan purojuotin suojellista arvoa voidaan pitää vain paikallisena. Laajemmin Hallinmäen rinne on sinänsä näyttävää, järeäpuustoista metsikköä, mutta selvästi talousmetsää. Seutukaavakohde ja varsinkin kesällä 2004 tarkastettu puronvarsilehto tulisi ottaa huomioon metsähoitotoimissa paikallisesti arvokkaina kohteina.

Kirjallisuus:
Anon. 1972

Maastokäynnit:
2.7.2003 RV, MS
4.10.2004 RV, Jouko Pihlainen

81. Tamppikoski, Multia, Keuruu
5. VK: S 495600, 5 ha
2232 12

Tamppikoski on Multian ja Keuruun rajalla sijaitseva Keuruun reitin edustava koskijakso, joka on kalataloudellisesti kunnostettu ja jolle on laadittu kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Koskireitillä elää taimen. Vuolas koski on rannoiltaan hieno, pääosin kallio- ja kivirantainen. Kosken itäpuoleiset rannat ovat luonnontilaista metsikköä. Länsirannalla kulkee kalastuspolku ja keskivaiheilla on kalamaja, mutta koski ei ole yleisen luvanmyynnin piirissä. Kosken länsirannan eteläpäässä sijaitsee talo sekä muuta rakentamista ja tie kulkee lähellä kosken rantaa. Kosken yläosan rannoilla näkyy kiviä, jotka ilmeisesti ovat väylän vanhasta perkauksesta.

Kosken rannoilla kasvaa mm. kurjenmiekkää ja pesii rantasipi.

Suositus: Tamppikosken luonnontilassa tai maisemassa ei ole tapahtunut haitallisia muutoksia. Kohde on kalataloudellisesti maakunnallisesti merkittävä virtavesi. Lounaisosan rakennettu alue voidaan poistaa rajauksesta.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 b
Kovanen 2004

Maastokäynnit:
2.7.2003 RV, MS

82. Kurenkoski, Multia
5. VK: S 495601, 3,5 ha
2241 10

Kurenkoski on Vähä Multiajärven länsipäästä lähtevässä Multianjoessa vapaana virtaava pieni koski, josta saadaan saaliiksi taimenta ja harjusta. Maisemallisesti vaikuttavan kosken yli kulkee hiekkatie ja kosken rannoilla on mm. matkailuun liittyvää rakentamista. Multianjoki koskineen on kunnostettu ja se on yleisenä virkistyskalastuskohteena.

Tien yläpuoleinen osa rannalla kulkevina polkuineen on viehättävää, virkistyskäyttöön sopivaa aluetta. Tien alapuolella koski virtaa aluksi louhikossa, mutta jatkuu hitaasti virtaavana suvantona, jonka rannat ovat pajukkoisia. Kosken rannalla kasvaa mm. ruusuruohoa ja lehtosinilatvaa.

Suositus: Kurenkoski on pikkunätti virtavesi, jolla on kalataloudellisesti ja virkistyskäytöllisesti seudullista merkitystä. Kaavakohteena Kurenkoski tukee kunnan tavoite 2 –ohjelman mukaista erikoistumisvalintaa.

Kirjallisuus:
Anon. 1982 b
Kovanen 2004

Maastokäynnit:
2.7.2003 RV, MS

83. Koppelojärvi, Multia
5 VK: SL 495618, 16 ha
2241 08

Koppelojärvi on Multian luoteisosan erämaisella alueella oleva umpeenkasvanut järvi, joka nykyisin on vetistä rimpinevaa ja suursaranevaa. Eteläpään keskellä on pieni, sarakasvustojen kirjoma avovesilampare. Pohjois- ja itälaidalla kasvaa järviruokoa. Eteläosasta neva rajoittuu kauniiseen harjuselänteeseen, jolla kasvaa nuorta männikköä. Nevan koillislaita on keskiravinteista rimpinevaa ja korpea, jolla kasvaa mm. harvinaista äimäsaraa ja runsaasti hanhenpajua.

Koppelojärvi on linnuston rauhallinen pesimäalue. Kesällä 2004 suon lajistoon kuuluivat kaksi liroparia, valkoviklo, taivaanvuohi, joutsenpari, telkkäpoikue, tavi, niittykirvinen ja kurkipari. Parhaimpana vuonna järvellä on ollut viisi liroparia. Saraikossa viihtyvät myös sammakko ja viitasammakko.

Suositus: Koppelojärvi on suokasvistoltaan ja –linnustoltaan vähintään seudullisesti arvokas kohde. Suon luonnonsuojelullista arvoa lisää sijoittuminen Naturaan ja soidensuojeluohjelmaan kuuluvien Maaherran- ja Vesilahdensoiden välimaastoon.

Kirjallisuus:
Sulkava ja Sulkava 1992

Maastokäynnit:
15.6.2004 RV

84. Vesilahdensuo, Multia, Keuruu
5 VK: SL 495617 / 249617, 80 / 84 ha
2241 08, 11

Hirvikylällä Multian ja Keuruun rajalla sijaitseva Vesilahdensuo on kolmatta kilometriä pitkä, kapeahko Pohjanmaan aapasuo. Suurin osa suosta on avonevaa, jonka suotyyppejä ovat lyhytkorsi-, rimpi- ja saraneva. Reunarämeistä osa on ojitettu. Kasvillisuus on niukkaa ja keskiravinteista, ja alueella on ainakin yksi punakämmekkäesiintymä.

Vesilahdensuo on linnustoltaan seudun arvokkain suo. Suon tyyppilajistoa ovat kurki, kuovi, taivaanvuohi, liro, töyhtöhyppä, valkoviklo, keltavästäräkki ja niittykirvinen. Lisäksi linnustoon kuuluvat mm. pohjoiset lajit pikkukuovi ja kapustarinta sekä ainakin muuttoaikoina metsähanhi, mustaviklo, suokukko ja jänkäkurppa. Parhaimpina vuosina pikkukuoveja on ollut kuusi paria.

Suon maisemallinen arvo on merkittävä alueen läpi kulkevalta tieltä avautuvan näkymän vuoksi. Myös marjasuona ja virkistyskohteena suo on melko hyvä. Vesilahdensuo kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan ja Natura 2000 –verkostoon. Seutukaavarajaukseen kuuluva luoteisosa, joka on voimakkaasti ojitettua rämettä ja talousmetsänä hoidettua männikkökangasta, ei sisälly suojeluohjelmaan eikä Naturaan.

Suositus: Vesilahdensuo on valtakunnallisesti arvokas suokohde, mutta varsinkin suon länsi- ja luoteislaidan ojituksella on haitallinen vaikutus suon vesitasapainoon, mikä ajan kuluessa heikentää suon luonnontilaa. Seutukaavarajaukseen kuulunut luoteisosa, joka on menettänyt luontoarvonsa ojituksen takia, voidaan jättää suojelualuerajauksesta pois. Laitausten ennallistaminen turvaisi kuitenkin pitkällä tähtäyksellä suon luontoarvojen säilymistä.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Anon. 1975
Sulkava ja Sulkava 1992

Maastokäynnit:
15.6.2004 RV

85. Könkköjoki, Petäjävesi
5. VK: S 592600, 9 ha

2234 08

Jämsän reitin yläosassa sijaitseva Könkköjoki on Huhtiasta Karikkoselän pohjoisosaan laskeva pienimuotoinen virtavesi. Joen varrelle jää pieniä peltokaistaleita, mutta pääosin joen rannat ovat metsäisiä. Varsinkin alajuoksun rannat ovat reheviä ja lehtipuuvaltaisia, jopa lehtomaisia, kasvaen harmaaleppää, punaherukkaa, sudenmarjaa ja saniaisia. Yläosan puusto on kuusivaltaisempaa. Maisemallisesti viehättävä jokiuoma, jonka leveys on 4-5 m, on luonnontilassa. Joessa vuorottelevat vuolasvirtaiset pikkukosket ja suvantopaikat. Talvella joella asustaa koskikaroja.

Joen taimenpoikastuotanto on ollut poikkeuksellisen hyvää tasoa ja joki on ollut pitkään yliopiston kalataloudellisena tutkimuskohteena. Joki on yleinen virkistyskalastuskohde, jonka saalislajeina on järvitaimen. Viime vuosina jokeen on istutettu myös harjusta. Joen merkittävään vesiperhoslajistoon kuuluu yksi valtakunnallisesti uhanalainen laji ja neljä silmälläpidettävää lajia.

Suositus: Könkköjoki on kalataloudellisesti maakunnallisesti merkittävä virtavesi ja sillä on merkitystä virkistyskalastuskohteena.

Kirjallisuus:
Anon. 1982 b
Kovanen 2004
Keski-Suomen ympäristökeskus 2005

Maastokäynnit:
2.8.2004 RV

86. Karhunahdas, Petäjävesi
5. VK: SL 592617, 11 ha
2243 04

Multian puolelta ojitetuilta soilta vetensä saava Sahinpuro ahtautuu Petäjäveden puolelle ahtaaseen, jylhien kallioseinämien rajaamaan rotkolaaksoon, Karhunahtaaseen. Mannerjään sulamisvedet ovat virranneet pohjoissuuntaista rotkoa pitkin puhdistuen sen irtonaisesta materiaalista. Perimätiedon mukaan paikka on saanut nimensä muinaisten erämiesten karhunpyynnistä. Paikalla on ollut myös mylly. Nykyisin pienehkön rotkolaakson purossa on rauhallisia suvantoja sekä niiden välisiä koskipaikkoja. Kalliometsät ovat osaksi kuusivaltaisia. Suurimman, itäpuoleisen, kallioseinämän päälle on rakennettu retkeilijöitä varten laavukatos ja puusee. Alueella on opastettu noin 600 m pitkä polkureitti. Rotkolaaksosta puro jatkaa matkaansa luonnontilaisena.

Suositus: Karhunahdas on geologisesti maakunnallisesti arvokas rotkolaakso, jolla on lisäksi pienvesiarvoja. Seudullisesti merkittävällä luonnonkauniilla retkikohteella on myös kulttuurihistoriallista arvoa.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Lammi 1993
Kananoja 2001

Maastokäynnit:
27.8.2004 RV

87. Ala-Peninginjärvi, Pihtipudas

5 VK: SL 601633, 45 ha
3321 04, 07

Peninkissä Elämäjärven koillispuolella sijaitseva Ala-Peninginjärvi on pitkälle umpeenkasvanut erämainen linnustonsuojelukohde, jonka kautta virtaa Peninginjoki. Kesällä alue on itäosaltaan märkää luhtanevaa ja avovettä on lähinnä vain länsiosan keskustassa. Keväällä alueella on kuitenkin runsaasti rantametsiin työntyviä tulvavesiä, jotka tekevät alueesta erikoisen. Järvellä on laajat sara- ja kortevyöhykkeet. Alue on vaikeasti havainnoitavissa, eikä alueella ole tehty tarkkoja linnustolaskentoja. Alueen lajistoon kuuluvat mm. laulujoutsen, valkoviklo, liro, metsäviklo, sinisorsa, telkkä, tavi, pajusirkku, ruokokerttunen, kalatiira, tukkasotka, jouhisorsa ja kurki. Keväällä 2004 järvellä lenteli lisäksi pesimättömiä nauru- ja pikkulokkeja sekä suohaukkamainen iso petolintu.

Suositus: Ala-Peninginjärvi on vähintään seudullisesti arvokas linnustonsuojelukohde.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
27.5.2004 RV

88. Hinkuanvuori, Pihtipudas

5 VK: SL 601632, 7 ha
3312 11

Alueeseen kuuluvat maakunnan itärajalla sijaitsevat Hinkuanvuoren lounainen kalliorinne sekä Hinkuanvuoren ja Ilajanmäen välinen suopainanne. Korkeimman rannan yläpuolelle ulottuneissa kallioissa on amfiboliittia ja kvartsimaasälpää. Kallioilla kasvaa monia harvinaisia ja alueellisesti uhanalaisia, keski-runsasravinteista kasvupaikkaa vaativia sammalia, mm. loukkuhohtosammal (Herzogiella striatella), kalkkikiertosammal (Tortella tortuosa) ja käyrälehtisammal (Sphagnum contortum). Kalliorinteen alapuolella on ravinteinen korpi, joka muuttuu avonevaksi ennen maakunnan rajaa. Suo on jonkin verran kuivunut Keski-Suomen maakunnan ulkopuolella tehdyn ojituksen takia, mutta muuten suo on pysynyt luonnontilaisena. Suon lajistossa on vaateliaita kasvilajeja, mm. punakämmekkä, äimäsara, villapääluiikka, juurtosara ja hentosara. Suolla pesii kurki ja kalliorinteillä pesivät huuhkaja ja korppi.

Suositus: Ravinteiset kallioalueet ja suo muodostavat yhdessä maakunnallisesti merkittävän kokonaisuuden.

Kirjallisuus:
Raatikainen ja Saari 1994

Maastokäynnit:

29.6.2004 RV

89. Kaakkoneva, Pihtipudas

5 VK: SL 291624, 25 ha

3312 11

Kaakkoneva on Kukaskylällä Kinturijärven länsirannalla sijaitseva, suureksi osaksi ojittamaton, maisemallisesti hieno aapasuo. Maantie 6570:n koillispuolella vain suon pohjoisin osa on ojitettu. Suo on suurimmaksi osaksi avonaista nevaa (sara- ja tupasvillanevaa) ja laiteilla on kapealti rämettä (rahkarämettä ja tupasvillarämettä) ja hyvin kapealti korpea. Suolla kasvaa mm. jonkin verran maariankämmeekkää ja valtakunnallisesti silmälläpidettävää punakämmeekkää sekä kämmekkäristeytymää. Suon linnustoon kuuluvat kuovi, liro, niittykirvinen ja keltävästäräkki. Suolla on teerien ruokinta-automaatteja.

Suositus: Kaakkoneva on maakunnallinen soidensuojelukohde.

Kirjallisuus:

Välivaara ym. 1991

Maastokäynnit:

29.6.2004 RV

90. Kaurasaari eli Kairo, Pihtipudas

5 VK: SL 291638, 0,9 ha

2334 11, 3312 02

Kaurasaari on Koliman luoteisosassa oleva matala aarnimetsän peittämä asumaton saari. Saareissa on pidetty aikoinaan lampaita ja 1940-luvulla kaniineja, mutta niiden vaikutusta ei enää huomaa kasvillisuudessa. Puustossa on suuria kilpikaarnamäntyjä ja pötkelöitymässä olevia hieskoivuja. Osa puista on kaatunut ja tarjoaa elinympäristön kääville ja hyönteisille.

Suositus: Kaurasaari on kokonsa ja todetun lajistonsa puolesta vain paikallisesti arvokas vanhan metsän kohde, mutta saari liittyy läheisesti Koliman Natura-alueeseen ja omaa osana Koliman suojelukokonaisuutta ylikunnallisen merkityksen.

Kirjallisuus:

Raatikainen ja Raatikainen 1988

Maastokäynnit:

29.6.2004 RV

91. Syväjärven lehto, Pihtipudas

5 VK: SL 291637, 1,2 ha

3312 05

Syväjärven lehto on Ilosjoen Syväjärveen laskevan puron varrella sijaitseva kuusivaltainen puronvarsilehto. Lehdon alaosan puustossa kasvaa myös harmaaleppää. Saniaislehdon valtalajeina ovat hiirenporras ja kotkansiipi (3) sekä metsäimarre (5). Muita merkittäviä kenttäkerroksen lajeja ovat mustakannonmarja (1), suokeltto (2), lehtomatara (2) ja lehtokorte (4). Vanhoissa tiedoissa alueelta mainitaan myös harajuuri, pikkuvita ja purolitukka. Vaatimaton pensaskerros koostuu lähinnä tuomesta ja pihlajasta. Lehdon länsilaidalla on kosteikko, joka ilmeisesti on lähdeperäinen. Lehto on rauhoitettu luonnonsuojelualueena vuonna 1992 (Huuhaivuoren lehto).

Suositus: Syväjärven lehto on paikallisesti merkittävä lehtokohde. Nykyisen suojelualueen rajaus kattaa lehdon arvokkaimman osan.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Raatikainen ja Raatikainen 1988

Maastokäynnit:

29.6.2004 RV

92. Likolampi, Pihtipudas

5 VK: SL601639, 2 ha

2343 07

Likolampi on Muurasjärven keskustassa sijaitseva pieni, laajasti suorantainen lampiallas, joka lienee syntynyt noin 9500 vuotta sitten harjukompleksissa olleen jäälohkareen sulassa. Suppa-allas alkoi noin 600 vuotta sitten itsenäistyä erilliseksi lammeksi Muinais-Päijänteiden lasku-uoman puhjettua Heinolassa olleeseen harjuun ja vedenpinnan alkaessa laskea. Lampea on aikoinaan käytetty mm. kuitukasvien liotukseen. Nykyisin lampi on nopeasti umpeenkasvava ja nevaksi muuttuva alue.

Lammen luhtainen nevaleunus on merkittävä putkilokasvien ja sammalien kasvupaikka. Luhtareunuksella kasvaa mm. liereäsaraa ja melko runsaasti maakunnallisesti uhanalaista nevalamarretta. Rantasuon reunaosassa on kasvanut myös kaarlenvaltikkaa, mutta viime vuosilta lajista ei ole havaintoja. Rantasoistuman sammallajeja ovat mm. keski- ja runsasravinteista kasvuympäristöä vaativat purosuikerosammal, hetekuirisammal, kampasammal, lettoväkäsammal, kirjorahkasammal, keräpäärahkasammal ja lettorahkasammal. Vuosikymmeniä sitten Likolammelta on löydetty myös maakunnallisesti uhanalaiset lettokilpisammal ja kiiltosirppisammal, jotka luultavasti kasvavat siellä vieläkin. Lisäksi rantasoistuman laidalla olevissa vanhoissa lehtipuissa kasvaa harvinaisia sammalia.

Suositus: Likolampi rantasoineen on kasvistollisesti maakunnallisesti arvokas suojelukohde, jonka luonnontila on säilynyt hyvin.

Kirjallisuus:

Raatikainen ja Raatikainen 1988

Raatikainen ja Saari 1994

Maastokäynnit:

15.9.2004 RV

93. Latvasen saaret, Pylkönmäki

5 VK: SL 633601, 3 ha

2241 12

Latvasen saariin kuuluvat järven eteläpäässä olevat kaksi tiheäpuustoista pikkusaarta. Kissasaari on havupuuvaltainen ja varsinkin saaren keskustassa olevalla kumpareella kasvaa kuusta. Koivua Kissasaarella kasvaa lähinnä vain rannalla. Kangassaari on mäntyvaltainen, mutta puustossa on huomattavasti enemmän koivua kuin Kissasaarella. Saarten puustossa on jonkin verran myös lahopuita ja keloja. Saaret ovat olleet Metsähallituksen luonnonhoitometsiä. Saarten tuntumassa uiskenteli kesällä 2004 kuikka.

Suositus: Maisemallisesti kauniita pikkusaaria, joilla on myös luonnonmetsäarvoja, mutta arvot ovat lähinnä paikallisia.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Maastokäynnit:

15.6.2004 RV

94. Kallenpalokangas, Pylkönmäki

5 VK: SL 633618, 2,7 ha

2241 12

Kallenpalokangas on Kukossa sijaitseva pieni Metsähallituksen aarnialueena ollut vanhan metsän kohde. Alue rajautuu etelästä ja lännestä metsäautotiehen ja alueen kautta kulkee polku. Itäreunalla on vanha, sammaloitunut laskuoja. Alueella kasvaa valtavia vanhoja mäntyjä ja seassa on vanhoja kääpäisiä haapoja. Koivu puuttuu puustosta lähes kokonaan. Puustossa on runsaasti lahopuita sekä katkenneita runkoja ja maapuita. Kesällä 2004 metsikössä pesi käpytikka.

Suositus: Pieni, mutta puustoltaan hyvin ainutlaatuinen luonnonmetsäkohde, jolla on ainakin vanhan metsän askelkivenä seudullista merkitystä.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Maastokäynnit:

15.6.2004 RV

95. Pyhänkangas, Saarijärvi

5. VK: S/ha 729662, 47 ha

3222 05

Hirvaanmäellä lähellä Äänekosken rajaa sijaitseva Pyhänkangas on harjualue, joka käsittää osan laajaa delta-aluetta sekä tähän liittyvät kapealakiset ja jyrkkärinteiset harjuselän-

teet. Lisäksi alueella on syviä harjuhautoja ja -kuoppia. Alueen eteläosassa on matkailunähtävyytenäkin tunnettu karsikkopetäjikkö, jossa vanhojen tietojen mukaan on 33 vainajien kuolinajoilla ja nimikirjaimilla merkittyä mäntyä. Kasvillisuus on pääosin kanerva- ja puolukkatyyppin kangasta. Kasvistoon kuuluvat mm. sianpuolukka, kangaskorte ja mäntykukka. Alue rajoittuu itäosastaan laajoihin soranottoalueisiin, mutta seutukaavaan kuuluva aluevaraus, itä-länsisuuntaisen selänteen eteläpuoleinen osa, on säilyttänyt hyvin luonnontilaisuutensa.

Suositus: Pyhänkangas on geologisesti maakunnallisesti merkittävä harjualue, jolla on myös maisemallista arvoa.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Anon. 1981

Maastokäynnit:

1.7.2004 RV, OR

96. Syrjäharju, Saarijärvi

5. VK: S/ha 729665, 72 ha

3222 02

Syrjäharju on pääosin luode-kaakko –suuntainen harjujakso, jonka pohjoisosa käsittää paikoin 20 m korkeita, lukuisten harjukuoppien erottamia rinnakkaiselänteitä sekä harjukumpuja. Aluevarauksen eteläosa on lampien ja kapeiden soiden reunustamaa jyrkkärinteistä ja pääasiassa kapealakista selännettä. Myös eteläselänne, joka on 20-25 m korkea, on paikoin harjukuoppien rinnakkaiselänteiksi jakama. Kaakkoisosastaan selänne laajenee tasalakiseksi. Muodostuma on lähes kauttaaltaan hyvin lohkareinen.

Pohjoisosan kasvillisuus on pääosin kanervatyyppejä, eteläosan pääosin puolukkatyyppin kangasta. Lisäksi pohjoisosassa on paikoin jäkälätyypin kangasta. Alueen puusto on pääasiassa nuorta mäntytaimikkoa, mutta eteläpäähän harjanne on valoisaa varttunutta mäntymetsää.

Suositus: Syrjäharju on keskisuomalaisittain sangen laaja soranotolta säästynyt, yhtenäinen harjujakso, joka on geologisesti merkittävä ja maisemallisesti jokseenkin merkittävä maakunnallinen kohde.

Kirjallisuus:

Anon. 1981

Maastokäynnit:

1.7.2004 RV, OR

97. Pirunvuori-Pyhämäen länsirinne, Saarijärvi

5. VK: S/ha 729664, 74 ha

2244 10

Seutukaavakohde on osaksi suo- ja viljelysmaisemaan liittyvä harjualue, johon kuuluu Pirunvuoren kumpareinen, laelta lohkareinen harjuselänne sekä Pyhämäen kookkaan drumliinin kylkeen deltamaiseksi terassiksi levittäytynyt selänne. Alueen eteläosan korkeimmat kohdat kohoavat noin 40 m ympäristöstä. Muodostuman rinteillä on useita lohkareikkoja, joista osa liittyyneen muinaisrantoihin. Kasvillisuus on pääosin kanerva- ja puolukkatyyppin kangasta. Alueella kasvaa kangaskortetta.

Alueen keskeisimmälle osalle on syntynyt laajahko soranottoalue. Myös pohjoispäässä alueen läpi kulkevan tien varrella on pieni soraomonttu. Alueen eteläosa on avohakattu ja pohjoisosa kasvaa taimikkoa.

Suositus: Pirunvuori-Pyhämäen länsirinne on ollut geologisesti ja maisemallisesti merkittävä maakunnallinen harjukohde. Aluekokonaisuuden arvoa on alentanut keskeisellä alueella sallittu soranotto. Pirunvuoren osa-alueella sekä Pyhämäen rinteellä on yhä maisemallista ja geologista merkitystä.

Kirjallisuus:
Anon. 1981

Maastokäynnit:
1.7.2004 RV, OR

98. Lanneveden Kirkkoharju, Saarijärvi

5. VK: S/ha 729663, 30 ha
2243 12

Lanneveden Kirkkoharju on kulttuuri- ja vesimaisemaan kiinteästi liittyvä, kapeahkolakinen, 10-15 m korkea harjuselänne, joka laajenee alueen kaakkoisosassa noin 30 m korkeaksi harjudeltaksi. Deltan paikoin jyrkillä rinteillä on useita heikohkosti kehittyneitä muinaisrantoja. Harjuselänneen laella on maantie. Kasvillisuus on alueen kaakkoisosassa pääosin kanervatyyppin kangasta. Luoteisosassa on näkyvissä kulttuurivaikutteista niitty- ja kangaskasvillisuutta. Alueella on pyyntikuoppia ja alueen poikki virtaa Summanen-järveen laskeva Lannejoki. Kaakkoisosan eteläreunalla on pienehkö soranottoalue.

Suositus: Lanneveden Kirkkoharju on maisemallisesti ja geologisesti maakunnallisesti merkittävä harjukohde. Eteläosassa oleva soranotto ei ole merkittävästi vaikuttanut alueen arvoihin. Soranotto tulisi lopettaa ja ottojaljet tulisi maisemoida.

Kirjallisuus:
Anon. 1981

Maastokäynnit:
2.7.2004 RV, OR

99. Summakoski, Saarijärvi

5 VK: S 729601, 6,6 ha
2243 12, 2244 10

Summakoski on Summasjärvestä laskeva Saarijärven reitin alaosan kaksiosainen koski-alue. Itähaara on lähes täysin luonnontilainen väylä, joka on säästynyt perkauksilta, koska uittoa varten sen viereen on kaivettu erillinen länsihaara. Viljelyssä kulttuuriympäristössä sijaitseva koskialue on maisemallisesti edustava. Kivikkoisilla rannoilla kasvaa mm. rantakukkaa, ranta-alpia, rentukkaa, helpeä ja paatsamaa. Koskialueen yli on vedetty kaapeliliinja.

Molemmat koskihaarat on kalataloudellisesti kunnostettu. Itähaara on maakunnassa poikkeuksellinen kokoluokkansa edustaja. Kosken kalataloudellinen merkitys perustuu ennen kaikkea poikastuotantoon. Kalastuslupia koskelle myydään vain omistajille.

Suositus: Summakoski on kalataloudellisesti ja maisemallisesti maakunnallisesti merkittävä virtavesikohde.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Anon. 1982 b
Kovanen 2004

Maastokäynnit:
6.8.2004 RV

100. Jokelansuo, Saarijärvi
5. VK: SL 729619, 2 ha
2244 05

Jokelansuo on Kolkanlahdella metsäkoulun länsipuolella oleva pieni tienvarsisuo. Suon lounaislaidalla on avovesilampare, josta on kaivettu oja. Oja on kuitenkin jo umpeutunut. Suo on melko kuivaa rimpinevaa, jolla kasvaa runsaasti valkopiirtoheinää ja muutamien aarien alalla alueellisesti uhanalaista ruskopiirtoheinää. Lisäksi vaateliaaseen lajistoon kuuluvat villapääluikka ja maakunnallisesti uhanalainen rimpivihvilä, joka kasvaa suolla niukkana. Metsäkoulun luota suolta on kerätty puna- ja kaitakämmekkänäytteet Helsingin luonnontieteelliseen museoon 1940- ja 1950-luvuilla. Tarkka kasvupaikka on tuntematon, mutta lajit ovat saattaneet kasvaa Jokelansuolla.

Suositus: Jokelansuo on pienialainen keskiravinteinen rimpineva, jolla on suokasvistollisesti seudullista merkitystä. Suo soveltuisi hyvin metsäopiston luontokoulutukseen.

Kirjallisuus:
Välivaara 1987

Maastokäynnit:
9.8.2001 RV, VS
6.8.2004 RV

101. Haikanniemi, Saarijärvi
5. VK: SL 729625, 5,5 ha
2244 07

Haikanniemi on Summassaaren kaakkoisosan pitkä ja kapea Summanen-järveen työntyvä harjuniemi, joka kuuluu saumamuodostumavyöhykkeen rinnakkaisjaksoon. Pääasiassa jyrkkärinteinen ja kapealakinen selänne on paikoin noin 30 m korkea. Rinteillä on muinaisrantojen terasseja. Alue jatkuu luoteeseen, missä selänteeseen liittyy sivulaajentumia. Niemen tyvellä on hotelli- ja lomakyläalue ja selänteen luoteisosassa on laajahko soranottoalue, joka on osaksi maisemoitu.

Niemen tyvi on tiheää tukkipuumännikköä. Särkkämäiseksi niemenkärjeksi kapenevalla selänteellä kasvaa komeita mäntyjä. Selännettä pitkin niemenkärkeen kulkee polku. Polun varrella niemen kapeimmalla kohdalla kasvaa erikoisia pönkkäjuurisia mäntyjä. Niemen ranta on pikkukivistä ja niemen kärjessä kasvaa mm. lehtovirmajuurta.

Niemi on rauhoitettu luonnonsuojelualueena.

Suositus: Haikanniemi on geologisesti ja maisemallisesti maakunnallisesti merkittävä harjukohde, jolla on lisäksi virkistyskäyttöarvoja.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Anon. 1981

Maastokäynnit:

6.8.2004 RV

102. Lannejoki, Saarijärvi

5. VK: SL 729629, 14 ha

2243 12

Lannejoki on Lannevedellä sijaitseva, Lannevedestä Summanen-järveen laskeva kapea joki, joka on kertaalleen kunnostettu uiton jäljiltä. Kunnostusta on tarkoitus parantaa uudella kalataloudellisella kunnostuksella. Joki on yleinen virkistyskalastuskohde, jonka saalislajeina ovat taimen ja harjus.

Joki sijaitsee keskellä maatalousaluetta, mutta on melko erämainen ja kokonaan luonnontilainen. Rantavedessä kasvaa mm. kurjenmiekkää, rantaminttua, lummetta ja viiltosaraa. Varsinkin joen länsirannan metsä on paikoin rehevää ja lajistoon kuuluvat mm. punaherukka, hiirenporras, tuomi, mesiangervo, harmaaleppä ja ahomansikka. Yläosassa joki kulkee Lanneveden Kirkkoharjun läpi.

Alajuoksulla, tien eteläpuolella on myllyrakennus, joka on kunnostettu matkailukäyttöön. Myllykosken rannalla on Kain Tapperin veistämä Tarmo Mannin muistomerkki.

Suositus: Lannejoki on kalataloudellisesti maakunnallisesti arvokas virtavesi, jolla on myös luonnonsuojellullisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Anon. 1982 b

Maastokäynnit:
6.8.2004 RV

103. Palsanpuron lehto, Saarijärvi

5. VK: SL 729618, 0,5 ha
2243 12

Palsanpuron lehto sijaitsee Rantakylällä Palsanlammesta Lanneveteen laskevan puron varrella lähellä 6304-tietä. Puron alajuoksun länsirannalla olevan lehdon luonnontila on muuttunut avohakkuun ja lehtoon kaivetun ojan takia. Kohteen yli kulkee myös sähkölinja.

Lehto on ollut hyvin edustava suuruholehto, jonka kenttäkerroksen valtalajina on yhä edelleen mesiangervo. Kosteapohjaisen lehdon puustossa kasvoi harmaaleppää ja koivua. Lehdon harvinaiseen lajistoon kuului ainakin 1980-luvulla soikkokaksikko. Puron varrella kasvaa yhä edelleenkin mm. kotkansiipeä ja alueellisesti uhanlaista korpisorsimoa.

Suositus: Lehdon luonnontila on muuttunut hakkuiden ja ojituksen takia, mikä todennäköisesti merkittävästi heikentää kohteen ominaispiirteitä. Kohteella on paikallista merkitystä harvinaisen lajiston takia.

Kirjallisuus:
Välivaara 1987

Maastokäynnit:
6.9.2004 RV

104. Kalliosaaret, Saarijärvi

5. VK: SL 729624, 0,3 ha
2243 12

Kalliosaariin kuuluu kaksi Lanneveden pohjoispuoliskolla, Hirvisaaren lähellä olevaa pikusaarta. Saaret ovat kallioisia ja maisemallisesti kauniita ja ne näkyvät Lanneveden itä- ja länsirannoilla kulkeville teille.

Suositus: Kalliosaarilla on paikallista merkitystä vesi- ja tienvarsimaisemassa.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
6.9.2004 RV (ei käyty maissa)

105. Hankakorpi, Saarijärvi

5. VK: SL 729621, 2,5 ha
2243 11, 12

Lanneveden länsipuolella sijaitseva Hankakorpi on ennen ojittamista ollut tyypillinen ja edustava sisäsuomalainen keidassuo, jonka suotyypit olivat erilaisia korpi- ja rämetyyppisiä. Keskustassa on ollut pieniä nevalaikkuja. Nykyisin keskeiset osat suosta ovat räme- muuttumaa. Suosta on säilynyt ojittamiselta vain pieni osa eteläpäästä, missä on jäljellä näyte suon komeasta ja rehevästä korpiluonnosta. Näyttävää ruoho- ja heinäkorpea on aikaisemmin ollut myös suon pohjoispäässä. Ojittamatta säilyneen eteläpään puusto on pääosin koivua ja kenttäkerroksen valtalajeja ovat korpikastikka, pullosara ja juurtosara.

Suositus: Seutukaavan varausalue on pieni osa laajempaa Hankakorven keidassuokoko- naisuutta, joka on suurimmaksi osaksi ojitettu ja jonka luonnontila on muuttunut. Ojittamat- tomalla, osin rauhoitetulla, seutukaavakohteella on vielä paikallista arvoa ravinteisenä kor- pena.

Kirjallisuus:
Anon. 1978

Maastokäynnit:
1.7.2004 RV

106. Pengerlehdon sinivuokkoesiintymä, Saarijärvi
5. VK: SL 729617, 0,8 ha
224312

Lanneveden länsirannalla sijaitsee lehtomainen laikku, jolla kasvaa sinivuokkoa (4) luon- taisen levinneisyytensä pohjoisrajoilla. Kohde on valoisaa mänty- ja haapavaltaista ranta- metsää, jonka ympärillä on tehty 2000-luvulla kasvatushakkuu. Kohteen puustossa on li- säksi harmaaleppää, mutta ei kuusta juuri ollenkaan. Näyttävän sinivuokkoesiintymän li- säksi varsinaisia lehtolajeja on vähän. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. metsäkurjenpolvi, metsäalvejuuri, metsäorvokki, ahomansikka, oravanmarja, ojakellukka, käenkaali, karhun- putki, nuokkuhelmikkä, aivotirna, metsävirna, rohtotädyke ja kevätlinnunherne (3). Pohja- kerroksessa kasvaa mm. metsänliekosammalta. Kohde on rauhoitettu vuonna 1981.

Pensaskerroksessa on vähän punaherukkaa, mutta aikaisemmin runsaaksi mainittua nä- siää ei löydetty syksyllä 2004. Vanhoissa tiedoissa sinivuokkoesiintymän yhteydessä pu- hutaan myös puronvarsilehdossa kasvavasta kotkansiivestä. Paikalla ei kasvanut kotkan- siipeä kesällä 2004, eikä kohteella ole puroa. Vanhoissa tiedoissa on voitu sekoittaa kah- den eri kohteen tiedot.

Suositus: Kohteen arvo perustuu sinivuokon pohjoiseen esiintymään. Lehtokohteena laik- ku on melko vaatimaton.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Välivaara 1987

Maastokäynnit:
6.9.2004 RV

107. Jylhänvuori, Sumiainen

5 VK: SL 770622, 13 ha

3222 10

Jylhänvuori on maisemallisesti näyttävä kallioniemi Keiteleen Kertonselän etelärannalla. Vuori kohoaa 56 m Keiteleen pinnasta ja näkyy pohjoiseen länsilaidaltaan hyvin jyrkkänä, osittain kalliopintaisena selänteellä. Länsirinteen jyrkänne on parhaimmillaan 30 m korkea ja osittain porrasmainen. Jyrkänteen tyvellä rannassa on runsaasti louhikkoa. Kallion harvammännikköiseltä laelta ja ylärinteeltä avautuu erinomaisen kaunis ja edustava järvimaisema. Laella on polku ja nuotiopaikka.

Alue on kasvillisuudeltaan pääosin karua, mutta biologisesti edustavaa. Länsijyrkänteellä on vanhaa kalliomännikköä ja jäkälä-sammalpeitteistä kalliorinnettä. Paljaimmat pystypinnat ovat jäkäläpeitteisiä. Länsirinteellä on myös kallioniittyä ja -ketoa, jolla kasvaa runsaana esiintyvien karvakiviyrtilin ja kalliokohokin lisäksi mm. ahomansikkaa, sarjakeltanoa, metsälauhaa, aho-orvokkia, lampaannataa ja rohtotädykettä. Laen lyhytkasvuinen kalliomännikkö vaihtuu itärinteen kuivahkon kankaan kautta tuoreeksi mäntyvaltaiseksi metsäksi. Puustossa on muutamia kolopuita ja kenttäkerroksen lajeihin kuuluvat mm. yövilikka ja keltatalvikki. Alueen harvinaisin laji on kallioseinämillä ja -pengermillä kasvava pahanurmikka.

Lisäksi alueella on pakanuuden aikaisena muistomerkinä luola (karttaan merkitty Pirunpesä) sekä ainakin viisi vainajien muistoksi kaiverrettua karsikkopetäjää 1800-luvulta.

Suositus: Jylhänvuori on maisemallisesti ja geologisesti valtakunnallisesti arvokas kallioalue. Lisäksi alueella on kasvillisuus- ja kasvistoarvoja sekä kulttuurihistorialista merkitystä. Keskeiset osat tulisi rauhoittaa suojelealueena.

Kirjallisuus:

Anon. 1972

Vilkuna 1978

Husa ja Kontula 1997

Kananoja 2001

Maastokäynnit:

18.5.2004 RV

108. Humalalammen lehto, Sumiainen

5 VK: SL 770619, 0,5 ha

3221 12

Humalalammen lehto sijaitsee Sumiaisten kirkonkylän eteläpuolella, Humalalammesta Ala-Keiteleen Kannaslahteen laskevan kivikkoisen puron varrella. Suolahti-Sumiainen –tie jakaa lehdon kahteen osaan. Kuusivaltaiseen mustikkatypin metsään rajautuva lehtoalue sijaitsee varsin kapealla alalla puron reunamilla. Lehto on kuusivaltaista kosteaa saniaislehtoa. Saniaisista runsaimpia ovat hiirenporras ja isoalvejuuri.

Puustoltaan ja pensaskerrokseltaan vaatimaton lehto on yksi harvoista luonnonvaraisen humalan kasvupaikoista Keski-Suomessa. Humalaa kasvaa sekä tien ylä- että alapuolella,

yhteensä 20-25 m matkalla puron varrella. Lehdon kenttäkerroksessa humalan seurassa kasvaa useita vaateliaita lehtokasveja. Merkittävimpiä ovat heinäkasveihin kuuluvat valtakunnallisesti silmälläpidettävä hajuheinä ja maakunnallisesti uhanalainen korpisorsimo. Hajuheinä on lehdossa runsas. Kesällä 2004 puronvarrella kasvoi tuhatkunta hajuheinän kukintovartta. Korpisorsimo kasvaa runsaana tien pohjoispuolella. Muita vaateliaita lajeja ovat mustakonnanmarja, lehtopalsami, lehtomatara, kaiheorvokki, velholehti, kotkansiipi ja tesma.

Keskeisin osa lehdosta on rauhoitettu.

Suositus: Humalalammen lehto on maakunnallisesti arvokas lehtokohde, jolla on myös pienvesi-arvoja. Suojelualueen rajaus puron varrella on hyvin kapea, mutta todennäköisesti riittävä lehtoarvojen säilymiseksi. Suojelualue-rajaukseen saisi kuitenkin varsinkin tien eteläpuolella kuulua pidempi osa puronvarresta. Puron yläosassa hajuheinää kasvaa runsaasti rajauksen ulkopuolella. Myös alaosassa hajuheinää ja varsinkin korpisorsimoa jää rajauksen ulkopuolelle.

Kirjallisuus:
Anon. 1982 a
Suominen 1982
Välivaara 1986
Lammi 1993

Maastokäynnit:
3.8.2004 RV

109. Vuorilammen laskupuron lehto, Sumiainen
5 VK: SL 770620, 0,6 ha
3221 09

Vuorilammen laskupuron lehto sijaitsee lammesta Ala-Keitelelen Vintilänlahteen, jyrkässä itärinteessä laskevan puron varressa. Puro haarautuu lehdossa useaksi maanalaiseksi pikkupuroksi. Lehdon läpi on rakennettu 1980-luvulla tie, joka on tuhonnut lehdon yläosan. Arvokas lehtoalue jää nykyisin tien itäpuolelle ja tien länsipuolella kasvaa vain yksittäisiä lehtolajeja (mm. lehtokuusamaa). Tien varrella lehdon laidalla on pieni kalliojyrkäne. Lehdon pohjoispuolella on avohakkuualue, joka osittain ulottuu lehtoalueelle saakka. Puron alaosassa, pellon reunalla, avohakkuu ulottuu puron yli.

Lehto on tuoretta ja kostea lehtipuuvaltaista puronvarsilehtoa. Lehtipuuvaltaisuuden lisäksi pensaskerroksen ja vaateliaan lajiston runsaus tekee kohteesta hyvin poikkeuksellisen pohjoiseksi keskisuomalaiseksi lehtokohteeksi. Puustossa on isoja koivuja ja harmaaleppiä sekä haapaa, raitaa ja vähän lehmusta. Myös muutamia isoja kuusia kasvaa seassa. Pensaskerroksessa, joka paikoin on läpipääsemätön, kasvaa hyvin runsaasti lehtokuusamaa (5) ja koiranheittä (4). Muita pensaita ovat näsiä (3), mustaherukka (1), punaherukka (1) ja paatsama. Myös kenttäkerros on vaateliias ja monilajinen. Suojelullisesti arvokkaimpia lajeja ovat hajuheinä (valtakunnallisesti uhanalainen) ja korpisorsimo (maakunnallisesti uhanalainen). Molempia kasvaa lehdossa melko niukasti. Hajuheinää kasvaa tiestä noin 10 m päässä, puron päällä olevilla pikkukivillä parin neliömetrin alalla. Vuonna 2004 paikalla kasvoi 20 kukintovartta. Muita vaateliaita lajeja ovat mustakonnanmarja (3),

kaiheorvokki (3), kotkansiipi (3), lehtokorte (2), tesma (3), isoalvejuuri (1), kevätlinnuherne, koiranvehnä (3), lehto-orvokki (3), velholehti (2) ja lehtomatara (2). Lehdossa tavuttaja lintulajeja ovat mm. pyy ja lehtokurppa.

Lehto sisältyy valtakunnalliseen kallioalueeseen Mustikkamäki-Ruohosuonmäki.

Suositus: Vuorilammen laskupuron lehto on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi ennen tien rakentamista. Vaikka jo alun perin pienialainen lehto on kärsinyt tien rakentamisesta, lehto on runsaan vaateliaan lajistonsa ja lehtotyypinsä takia maakunnallisesti arvokas kohde. Tulevaisuudessa lehdon kuusettuminen tulisi estää. Lehdon arvoa nostaa sen sijoittuminen valtakunnalliselle kallioalueelle.

Kirjallisuus:
Anon. 1982 a
Husa ja Kontula 1997

Maastokäynnit:
19.5.1999 RV, MS
3.8.2004 RV

110. Liikalanlampi, Toivakka
5 VK: SL 850627, 11 ha
3212 10

Kauniin harjun Kierikkajärvestä eristämä Liikalanlampi on pahoin umpeenkasvanut linnustonsuojelukohde. Harjulla kulkee polku, joka jatkuu lähialueella kiertävänä riistapolkuna. Järven umpeutuneen pohjoispään yli on rakennettu pitkospuut länsirannalla olevalle lintutornille. Järvellä on yhtenäinen, melko pieni, ruopatulta näyttävä avovesialue. Järvellä kasvaa paljon osmankäämiä ja vähän kurjenmiekkää. Järvellä pesii usean kymmenen parin naurulokkiyhdyksunta. Pesivään lajistoon kuuluvat lisäksi ainakin kurki, laulujoutsen, sinisorsa, tukkasotka, telkkä, ruokokerttunen ja ilmeisesti haapana. Kesän 2004 maastokäynnillä länsirannan osmankäämikasvustossa istuskeli kymmenien varisten ahdistelema huuhkaja.

Suositus: Liikalanlampi on seudullisesti merkittävä linnustonsuojelukohde, joka vaatisi kunnostustoimia avovesipinta-alan lisäämiseksi ja linnustoarvojen säilymiseksi.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
18.5.2004 RV, MS

111. Maunosensuo, Toivakka
5 VK: SL 850625, 10 ha
3212 10

Maunosensuo on Toivakan kirkonkylän pohjoispuolella, Maunosen lounaisrannalla sijaitseva pieni suo, joka on lähes kokonaan pientä mäntyä kasvavaa rahka- ja tupasvillarämet-

tä. Eteläpäässä kasvaa myös hieskoivua ja kasvillisuus on osin korpimaisempaa. Suon eteläpäässä on muutamia vanhoja umpeutuvia oja ja pikkulampare, josta laskee oja järveen. Suon ja rannan välissä on hieno rantaharju, jolla kulkee polku ja kasvaa isoja mäntyjä. Harjun pohjoisosassa on kaksi lomarakennusta, jotka katkaisevat polkuyhteyden pohjoisesta harjulle. Harjun eteläpäässä on yksi loma-asunto ja pieni maanottopaikka, jonka läpi virtaa suolta laskeva oja. Suon kasvisto on rämeille tyypillistä: mm. tupasvilla, pyöreälehtikihokki, juolukka, muurain ja vaivero.

Suositus: Suo on lähinnä paikallisesti merkittävä, mutta yhdessä hienon rantaharjun kanssa kohteella on seudullista merkitystä, vaikka viimeaikainen rantarakentaminen on vähentänyt kohteen maisemallista arvoa ja virkistyskäyttöarvoa.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
25.6.2002 RV, MS
22.6.2004 RV

112. Nallinneva, Toivakka
5 VK: SL 850630, 31 ha
3212 10

Nallinneva on osa Huikossa Leppänen-järven lounaispuolella sijaitsevasta suokokonaisuudesta, jota on voimakkaasti ojitettu. Suojelurajaukseen kuuluvan Nallinnevan osan pohjois- ja eteläpuolella tehty ojitus sekä suon reunalle kaivetut yksittäiset ojat ovat vaikuttaneet suon vesitasapainoon. Suon luonnontilaisuus on säilyttänyt kuitenkin vielä suhteellisen hyvänä. Suon keskiosat ovat pääosin avonaista saranevaa ja lyhytkorsinevaa. Jonkin verran on myös isovarpurämettä. Suon yli kulkee vanha pitkospuupolku. Kasvisto on tyypillistä karuhkoille ja keskiravinteisille soille: pullosara, pyöreälehtikihokki, valkopiirtoheinä, raate, pitkälehtikihokki, siniheinä, luhtavilla, tupasvilla, rahkasara, leväkkö, isokarpalo, mutasara, maariankämmekkä, tähtisara, tupasluikka, villapääluikka ja järviruoko. Suon linnustoon kuuluvat mm. kurki, liro sekä metsä- ja niittykirvinen.

Suositus: Nallinnevan ojitamaton, luonnontilaisenkaltaisena säilynyt osa on seudullisesti merkittävä suoluontokohde. Suojeluarvon parantaminen vaatisi vesitasapainon ennallistamista. Tämä merkitsisi vähintään reunaojien tukkimista.

Kirjallisuus:
Anon. 1978
Eisto ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:
22.6.2004 RV

113. Nisulan puronvarsilehto, Toivakka
5 VK: SL 850618, 2,9 ha
3211 09

Nisulan eli Korhonmetsän puronvarsilehto on lehtipuuvaltainen, mutta aluskasvustona on nousemassa runsaasti kuusta, joka jo osaksi varjostaa arvokasta lehtolajistoa. Kivikkoinen lehto on suurimmaksi osaksi saniaislehtoa. Kauempana purosta suurten saniaisten määrä vähenee ja kasvillisuus on tuoretta lehtoa. Lehdon alaosassa, Päijänteen rannan ja lehdon välissä kulkevan mökkitien laidalla kasvaa viitisentoista runkopuulehmusta. Lehdon yläosassa kasvaa isoja haapoja ja koivuja. Puronvarsialueen ympärillä olevaa metsää on käsitelty voimakkaasti.

Lehdon kenttäkerros on monilajinen ja vaateliias. Saniaisista valtalajeina ovat kotkansiipi (5) ja hiirenporras. Muita ruohovartisista ovat mm. mustakonnanmarja (3), lehtomatara (3), kaiheorvokki (4), lehtopalsami (3), lehtoarho (3), tesma (3), suokeltto (4), lehtokorte (3), koiranvehnä (3), kevätlinnunherne (2) ja maakunnallisesti uhanalainen korpisorsimo (2). Lehdon laitaosan kivillä kasvaa vähän haisukurjenpolvea. Vanhoissa tiedoissa lehdosta mainitaan lisäksi lehtopähkämö, jota ei löydetty kesällä 2004. Melko vaatimattomassa pensaskerroksessa kasvaa lähinnä tuomea.

Kesällä 2004 lehdossa lauloivat peukaloinen sekä lehto- ja mustapääkerttu. Lisäksi löytyi punakylkirastaan munapesä. Mökkitien alapuolella on tonttialue ja puroa on perattu. Lehto on rauhoitettu vuonna 1975 (2,1 ha).

Suositus: Nisulan puronvarsilehto on varsinkin kenttäkerrokseltaan maakunnallisesti merkittävä lehtokohde. Lehtokasvistoa uhkaa runsaana aluspuuna nouseva kuusi, jota tulisi poistaa. Seutukaavarajauksesta voidaan poistaa mökkitien alapuoleinen osa. Tien yläpuolella arvokkain alue jää rauhoitusalueelle, mutta suojelualuerajauksen laajentaminen leveämmäksi olisi suotavaa.

Kirjallisuus:

Anon. 1982 a

Eisto ja Raatikainen 1989

Maastokäynnit:

22.6.2004 RV

114. Syrjänkangas, Uurainen

5 VK: SL 892660, 59 ha

2243 07, 08

Laajempaan harjuksoon kuuluva Syrjänkangas käsittää vesimaisemaan liittyvän harjualueen. Alueeseen kuuluu harjukumpuja, osin tasaantunut harjulaajentuma, harjukuoppalampia, hiekkarantoja ja pienehköjä dyynejä. Kasvillisuus on pääosin kanervatyypin kangasta. Hietasaaren upea hiekkarantainen kannas on uimarantana ja alueella on karavaanareiden leirintäalue. Alue on säästynyt soranotolta, mutta Huutoniemen kärjessä ja Iso-Valkoisen alueella on loma-asuntoja.

Suositus: Syrjänkangas on geologisesti ja maisemallisesti merkittävä maakunnallinen kohde, jolla on lisäksi merkitystä virkistyskäytön kannalta.

Kirjallisuus:

Anon. 1981

Maastokäynnit:
25.5.2004 RV

115. Kuolionsaari, Uurainen
5 VK: SL 892620, 1 ha
2243 08

Kuolionsaari on Kyynämöisen luoteisosassa oleva kaksiosainen saari. Eteläinen, isompi saari on kumpumainen ja tiheäpuustoinen. Saarten välissä on matala, saraikkoinen kanas. Pohjoinen saari on kapea ja kasvaa harvakseltaan mäntyä. Pohjoisessa saarella on latomainen rakennus. Saaria on ennen käytetty hautausmaana ja saaret on rauhoitettu vuonna 1971 vanhoina hautapaikkoina.

Suositus: Saarilla on kulttuurihistoriallista arvoa, mutta ei erityisiä luontoarvoja. Saaret ovat maisemallisesti paikallisesti merkittäviä.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
27.8.2004 RV

116. Vilmalankalliot, Uurainen
5 VK: SL 3221 05, 3 ha
3221 05

Rauhoitettu Vilmalankalliot sijaitsee Hirvaskankaalta Uuraisille menevän maantien eteläpuolella olevalla Purunmäen harjualueella. Alue on suurimmaksi osaksi nuorta metsää kasvavaa kalliorinnettä, jolla on avokalliolaikkuja. Lisäksi alueella on louhikkoa, poronjäkä-läkangasta ja vähäisiä rинnesoistumia. Alueen korkeimmalla kohdalla kaakkoiskulmassa kasvaa pienellä alalla iäkstä männikköä.

Suositus: Vilmalankallioiden luonnonsuojelullinen arvo on lähinnä alueen pienialaisessa vanhan metsän osassa. Paikallisesti kohteella on myös tienvarsimaisemallista merkitystä.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
6.9.2004 RV

117. Kiminkiniemin lehmuslehdot, Viitasaari
5. VK: SL 931627, 2,5 ha
3311 08

Pitkälahden rannalla oleva luonnonsuojelualue on rehevääköä, lehtipuuvaltaista rantametsikköä. Puustossa on koivun, harmaalepän, raidan ja tervalepän lisäksi noin 10 pienehköä runkokuulehmusta. Lehmuskuviota ahdistaa luoteesta työntyvä kuusitaimikko. Kenttäker-

roksessa vallitsevat ruohot ja varpuja on vähän. Runsaimpia lajeja ovat metsäkastikka, lillukka, nuokkuhelmikkä ja huopaohdake. Lisäksi kenttäkerroksessa kasvavat mm. kielo, metsäimarre, metsäorvokki, hiirenporras, metsäkurjenpolvi, metsämansikka, sudenmarja ja käenkaali.

Kiminkiniemen länsirannalla oleva kaksiosainen luonnonsuojelualue jää mäntykankaan ja rannan väliin. Suojelulaikut ovat puustoltaan lähes puhdasta lehmusmetsikköä. Yhteensä runkopuulehmuksia, joista osa on pienen tukkipuun kokoisia, on satakunta. Koivuja puustossa on vain muutamia. Pensaskerros puuttuu, joskin alueella kasvaa jonkin verran pientä pihlajaa. Kasvillisuus on luokiteltavissa ainakin osaksi kuivaksi lehdoksi, mutta kenttäkerroksessa on paikoin runsaasti mustikkaa. Muita runsaita kenttäkerroksen lajeja ovat kevätlinnunherne, kielo, oravanmarja, metsäkastikka ja sananjalka. Kevätlinnunhernettä kasvaa myös lehmuskuvion ulkopuolella. Alue oli vielä kesällä 2003 hyvin valoisa, mutta aluskasvillisuudessa on nousemassa pieniä kuusia.

Lehtokohteet on rauhoitettu vuonna 1989 ja ne kuuluvat valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Vanhoissa tiedoissa alueelta mainitaan velholehti ja maakunnallisesti uhanalainen rantanätkelmä, joita ei löydetty kesällä 2003.

Suositus: Lehtokasvillisuudeltaan Kiminkiniemenlehdot eivät ole erityisen edustavia. Lehmusta kohteilla kasvaa kuitenkin huomattavan runsaasti ja pohjoisina lehmusmetsiköinä ne ovat merkittävä osa maakunnallista luonnonsuojeluverkostoa. Uhkaamassa oleva kuusettuminen tulisi estää hoitotoimilla.

Kirjallisuus:
Lehtojensuojelutyöryhmä 1988
Raatikainen ym. 1989
Välivaara ym. 1991

Maastokäynnit:
26.8.2003 RV

118. Saunamäen lehto, Viitasaari
5. VK: SL 931629, 0,5 ha
3311 07

Kohde sijaitsee Hämeenlinnan Saunamäen itärinteellä, jyrkän töyrään alla olevan lähteen ympäristössä. Noin parinkymmenen aarin kokoisen kohteen muodostavat lähdesilmä ja siitä alkunsa saava, osin tihkupintainen norjuotti lähiympäristöineen. Kohteen ympärillä on kasvatushakuilla käsitelty kuusivaltainen talousmetsä. Kohteen valtalaji on hiirenporras (5) ja puustossa kasvaa muutamia harmaaleppiä ja pihlajia. Hiirenportaan lisäksi kenttäkerroksen merkittävimpiä lajeja ovat tesma (3), sudenmarja, lehtokorte, metsäimarre ja metsäorvokki. Pensaskerroksessa kasvaa vähän lehtokuusamaa (2).

Kohde on säilynyt hyvin luonnontilaisena. Lähteessä näkyi vanha laudankappale, mutta lähdesilmääkin voi pitää luonnontilaisena tai luonnontilaisenkaltaisena. Lähde on todennäköisesti eläinten juomapaikka. Kohde on otettu hyvin huomioon metsän kasvatushakuissa.

Suositus: Saunamäen lehto on pieni, paikallisesti merkittävä luontokohde, joka täyttää myös metsälain kriteerit. Kohteen suojelussa riittää metsälaki ja kohteen huomioon ottaminen tulevissa metsänhoitotoimenpiteissä.

Kirjallisuus:
Raatikainen ym. 1989

Maastokäynnit:
26.8.2003 RV

119. Jurvanjoen saniaislehto, Viitasaari
5. VK: SL 931630, 0,4 ha
3311 08

Kohde sijaitsee Keiteleen Paalilahteen laskevan Jurvanjoen alaosassa. Kohteen luonnontilainen osa jää puron suulla olevien rakennusten välittömään läheisyyteen. Ylempänä puron länsipuoli on avohakattu puroon saakka. Itäpuoli on metsäistä, mutta lajistoltaan huonompaa kuin länsipuoli.

Lehtolajistoltaan ja kasvillisuudeltaan paras osa on jäänyt hakkuiden alle. Luonnontilaisilla osilla lehtolajistoa kasvaa melko kapealla kaistaleella puron varrella. Paras osa on kosteaa saniais- ja suurruoholehtoa, mutta kasvillisuus on metsähoitotoimenpiteiden takia huomattavasti muuttunut. Valtalajeina ovat kotkansiipi (5) ja mesiangervo (4), joiden seassa kasvaa mm. vadelmaa. Pensaskerroksen merkittäviä lajeja ovat näsiä (2) ja koiranheisi (2). Lehmusta kasvoi yhdessä kohtaa kolmen runkopuun ryppäänä. Muista lajeista mainittavimpia olivat sudenmarja, hiirenporras, metsäorvokki, tuomi, nuokkuhelmikkä, kielo ja syy-läjuuri.

Suositus: Lehdon suojeluarvo on kärsinyt puroon saakka ulottuvasta avohakkuusta. Jäljellä olevan lajiston ja pienen luonnontilaisen osan kannalta kohde on vain paikallisesti merkittävä.

Kirjallisuus:
Raatikainen ym. 1989

Maastokäynnit:
26.8.2003 RV

120. Mäntykangas, Viitasaari
5. VK: S/ha 931660, 40 ha
3311 11

Mäntykangas on Mäntylän kylämaisemaan keskeisesti liittyvä harjualue, joka käsittää tasalakisen ja varsin jyrkkärinteisen keskiselänteen, joka on lähes 40 metriä korkea. Keskiselänteen rinteisiin liittyy muinaisrantaterasseja. Ylin ranta on maastossa näkyvissä, mutta ei erotu selvästi. Kasvillisuus on pääosin kanervatyypin, paikoin puolukka- ja jäkälätyyppien kangasta. Alue rajoittuu osaksi paikallistiehen ja kaakkoisosasta soranottoalueeseen.

Pohjoispää on harvennettu siemenpuuasentoon ja itäreunalla on taimikkoalue. Eteläpäätä lukuun ottamatta harjukokonaisuus on säilynyt hyvin luonnontilaisena.

Suositus: Mäntykangas on maisemallisesti ja geologisesti seudullisesti merkittävä harjuselänne.

Kirjallisuus:
Anon. 1981

Maastokäynnit:
1.7.2004 RV, OR

121. Säynäisvuori, Viitasaari

5. VK: SL 931621, 21 ha
3311 08

Permoskylällä Iso-Säynäisen itärannalla sijaitsevan Säynäisvuoren 60-metrinen, heikosti porrasmainen pystyjyrkäne erottuu massiivisena kilometrien päähän. Jyrkänteen päältä avautuu monipuolinen ja tasapainoinen pelto-, metsä- ja järvimaisema Viitasaaren keskustaan saakka. Säynäisvuori on osa hyvin laajaa ja valtakunnallisesti arvokasta Saunamäen-Säynäisvuoren kallioaluekokonaisuutta, jonka biologiset ja geomorfologiset arvot ovat hyvin merkittäviä.

Jyrkänteen päällä on kalliomännikköä ja laikuittaisia poronjäkäläkasvustoja. Kalliokasvillisuus jatkuu jyrkänteen pohjoispuolella rinteiden yläosassa. Kalliokasvillisuuden merkittävin laji on Keski-Suomessa lähinnä korkeiden graniittikallioiden lakiosissa kasvava pikkuter-
vakko, josta ensimmäiset tiedot vuorelta ovat jo 1800-luvulta. Lajin runsaus vaihtelee vuosittain huomattavasti. Vuonna 1988 laji oli Säynäisvuorella runsas, mutta kesällä 2004 kukkineita ruusukkeita löytyi lakikalliolta vain noin 20 kappaletta.

Suositus: Säynäisvuori on geomorfologisesti, biologisesti ja maisemallisesti maakunnallisesti merkittävä kohde, jolla on osana laajempaa kalliokokonaisuutta myös valtakunnallista merkitystä.

Kirjallisuus:
Brotherus 1872
Anon. 1972
Husa ja Kontula 1997
Kananoja 2001

Maastokäynnit:
3.9.2004 RV

122. Jalamasaaren lehmus- ja tervaleppämetsiköt, Viitasaari

5. VK: SL 931628, 1,8 ha
3311 07

Keiteleellä Ilmolahden Jalamasaaren pohjoisosassa on 1,3 ha:n suuruinen, luonnontilaltaan hyvä lehmusmetsikkö. Lehmusta kasvaa kuusten, pihlajien ja raitojen joukossa. Saaren eteläpäässä, Närhikaarten perällä, on myös hyvin luonnontilaisena säilynyt tervaleppäkorpi. Luhtainen korpi on alaltaan 0,5 ha. Sekä lehmusmetsikkö että tervaleppäkorpi on rauhoitettu luonnonsuojelulain nojalla vuonna 1991.

Suositus: Tervaleppäkorpi on Keski-Suomessa harvinainen luontotyyppi ja lehmusmetsiköllä on arvoa pohjoisena lehmusesiintymä. Tervaleppäkorvet ja jalopuumetsiköt ovat luonnonsuojelulaissa tarkoitettuja suojeltuja luontotyyppisiä. Lajistoltaan ja kooltaan Jalamasaaren metsikköjen merkitys jää kuitenkin lähinnä paikalliseksi, eikä jo rauhoitettujen pienkohteiden merkitseminen yleispiirteiseen kaavaan tuo lisäarvoa.

Kirjallisuus:
Raatikainen ym. 1989

Maastokäynti:
3.9.2004

123. Mäkikaipion lehto, Äänekoski
5. VK: SL 992625, 0,5 ha
3221 05

Hoikkapohjassa Mäkikaipion lammesta laskevan puron varrella sijaitseva lehto on Ääne-seudun korkeudella harvinaisen edustava saniais- ja suurruoholehto. Suojelullista arvoa lisää lähteisyys.

Lehdon alaosa, Hoikkapohja-Valkola -tien yläpuolella, on mesiangervoaltaista suurruoholehtoa ja hiirenporrasvaltaista saniaislehtoa. Alaosan lähteisellä puronvarrella kasvaa maakunnallisesti uhanalaista korpinurmikkaa reilun 10 neliömetrin alalla. Muuhun vaateliaaseen kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat suokeltto (3), lehtokorte (4), isoalvejuuri (4) ja purolitukka (1). Pensas- ja puukeroksessa kasvat kuusen ja koivun lisäksi mm. tuomea, harmaaleppää, raitaa, näsiää (2) ja punaherukkaa (2).

Alaosassa ennen Telkkäpuron haaraa olevan vuolaammin virtaavan pienen pudotuksen kivillä kasvaa valtakunnallisesti silmälläpidettävää hajuheinää noin 10 neliömetrin alalla. Kesällä 2003 kasvustossa oli noin 130 hyväkuntoista kukintovartta. Purojen yhtymäkohdan välissä on lähdeperäinen kosteikko, jolla kasvaa mm. maakunnallisesti harvinaista kaislasaraa 20 neliömetrin alalla. Sarakasvustossa oli vain vähän kukkivia versoja. Kaislasaraa kasvaa myös purojen välissä ylempänä olevan lähteen ympärille kaivetun kaivannon reunalla. Kaivannossa näkyi lähdesilmä. Lisäksi raikattun lähteen ympäristössä kasvoi mm. tesmaa (1) ja lehtotähtimöä (1).

Kaivannon yläpuolella purouoma jatkuu luonnontilaisena ja kulkee jyrkähkörinteisen uoman pohjalla. Puron varrella ja uoman rinteillä kasvaa jyrkevää tukkipuukuusikkoa. Kaivannon yläpuolella hajuheinää kasvaa harvakseltaan laajalla alalla (kesällä 2003 laskettiin yli 100 kukintovartta). Puron yläosassa, kärrytien alapuolella, on noin 1,5 aarin hajuheinäkasvusto, jossa kesällä 2003 kasvoi noin 200 kukintovartta. Yläosan muita merkittäviä lajeja ovat isoalvejuuri, kotkansiipi (2), mustakonnamarja (2), sormisara, lehtomatara (1) ja näsiää.

Suositus: Mäkikaipion lehto on kasvistoltaan ja kasvillisuudeltaan maakunnallisesti arvokas lehtokohde. Kohteella on myös pienvesiarvoja. Suojellisesti arvokkain osa jää Hoikkapohja-Valkola -tien ja ennen Mäkikaipion lampea kulkevan kärkytien väliin. Kohteen arvoa on laskenut purojen haarakohdassa olevan lähteen kaivaminen. Muuten kohde on säilynyt luonnontilaisena tai sen kaltaisena. Koska kohteen luontoarvojen suojeleminen metsälailalla tulee olemaan metsän päätehakkuuvaiheessa vaikeaa, kohteesta tulisi perustaa luonnonsuojelualue.

Kirjallisuus:
Välivaara 1986
Lammi 1993

Maastokäynnit:
4.9.2003 RV

124. Isoneva, Äänekoski
5. VK: SL 992624, 39 ha
3221 03

Hietamalla Haukilammen pohjoisrannalla sijaitsevan Isonevan keskeisin osa on luonnontilaista sisäsuomalaista keidassuota. Suon pohjois-, koillis- ja länsiosat on ojitettu ja länsiosa on turvetuotantoalueena.

Suurimmilta osin suo on rämettä, lähinnä rahka-, isovarpu- ja tupasvillarämettä. Laitaosi- en ojitukset ja turvetuotanto ovat kuivattaneet suon nevaosia, jotka ovat osin rämettymässä. Varsinkin lammenläheinen eteläosa on vielä melko hienoa saranevaa, jossa kasvaa mm. järviruokoa, valkopiirtoheinää, rätvänää, villapääluikkaa ja tähtisaraa.

Seutukaavarajaukseen kuuluvalla lammenrannan kivennäismaasaarekkeelle on rakennettu loma-asunto. Isoneva on rauhoitettu 1996.

Suositus: Isosuo on ojituksilla ja turvetuotannolla osaksi pilattu suoalue. Rauhoitusalueen rajaus on nykytilanne huomioon ottaen hyvä. Seutukaavarajaukseen kuuluneet pohjoisosa ja lammenrannan kivennäismaasaareke voidaan jättää rajauksesta pois ojitusten ja rakentamisen takia. Isoneva on seudullisesti arvokas suo, joka täydentää maakunnallista soiden suojeeluverkostoa.

Kirjallisuus:
Anon. 1978

Maastokäynnit:
4.9.2003 RV

125. Niiniveden Pohjoislahti, Äänekoski
5 VK: SL 992623, 19 ha
3221 06

Lähellä Äänekosken keskustaa, nelostien luoteispuolella oleva Niiniveden Pohjoislahti on kasvanut eteläosastaan umpeen, mutta pohjoisosassa on vielä yhtenäinen matala avovesialue. Eteläosassa kasvaa jonkin verran ruovikkoa ja kivisalmen eteläpuolelle on avattu pieni veneväylä. Lahden keskiosan yli kulkee voimalinja. Rannat ovat pajukkoisia. Linnustossa on tavattu heinätavi, punasotka, nokikana, laulujoutsen, härkälintu, silkkiuikku, ruskosuohaukka, harmaahaikara, naurulokki, telkkä, tavi, taivaanvuohi, tukkasotka, sinisorsa, kalalokki, haapana, kalatiira, jouhisorsa, ruokokerttunen ja pajusirkku. Paikalla on ollut satojen yksilöiden naurulokkiyhdyksen, mutta kesällä 2004 naurulokit pesivät läheisellä Hujakolla. Sorsalinnusto oli kesällä 2004 monilajinen ja runsas.

Suositus: Kohde on maakunnallisesti merkittävä linnustonsuojelukohde.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
25.5.2004 RV

126. Lekosaaren eteläosa, Äänekoski
5. VK: S 992602, 4 ha
3222 05

Lekosaari sijaitsee Keitelelen Lintulahden länsirannalla ja on osa nelostien varren ranta- maisemaa. Saari kuuluu pitkittäisharjujaksoon, joka osittain jää vedenpinnan alaiseksi. Saaren metsä on säilynyt hyvin luonnontilaisena ja on iältään vanhaa. Saaren pohjoispään itärannalla on loma-asutusta, myös eteläpään kapealla kannaksella on rakennus.

Suositus: Lekosaaren arvo perustuu maantiemaisemaan ja vanhaan metsään. Saaren pienen ja rakentaminen alentavat suojeluarvoa, joka luonnonmetsän osalta jää lähinnä paikalliseksi. Arvoa nostaa merkittävä maisematekijä.

Kirjallisuus:

Maastokäynnit:
30.6.2004 RV

127. Pyhäkankaan lähteikkö, Äänekoski
5. VK: SL 992621, 1,7 ha
3222 05

Pyhäkankaan lähteikkö sijaitsee Liimattalassa Isojoen varrella lähellä Saarijärven rajaa. Isojoki lähdealueineen jää Pyhäkankaan kautta kulkevan kaakko-luodesuuntaisen harju- jakson laidalle. Lähdealue, joka alkaa joen länsirannalla olevan jyrkkärinteisen ja usean metrin korkuisen harjupenkan alta, levittäytyy pikkunoroina ja tihkupintana laajalle alalle puronvarsinotkoon muodostaen näyttävän lähdekorven (kuva 3). Joen itäpuolella ei ole havaittavissa lähteisyyttä, mutta varsinkin alueen pohjoisosassa oleva itärannan rehevä korpi on osa suojelullisesti arvokasta lähde- ja lehtokorpikonaisuutta.

Joen varrella ja siellä täällä notkon pohjalla kasvaa kuusta, haapaa, raitaa, harmaaleppää ja tuomea. Lähdepinnat ovat puuttomia. Puusto on ränsistynyttä ja osa puista on kaatunut maapuiksi. Kenttäkerroksen kasvillisuus on hyvin rehevää. Merkittävimpiä lajeja ovat, kaislasara ja äimäsara sekä alueellisesti uhanalainen korpinurmikka. Korpinurmikka on harvinaisen runsas ja sitä kasvaa usean aarin alalla. Äimäsaraa kasvaa ainakin yhdessä kohta noin aarin alalla (2) ja kaislasaraa (2) löytyy yhteensä 15-20 neliömetrin alalta. Lähdepinnoilla kasvaa hyvin runsaasti lehtotähtimöä (5) ja suokelttoa (4). Muita vaateliaita tai runsaina kasvavia lajeja ovat hiirenporras, mesiangervo, hentosara, rätvänä ja tesma (3). Harjupenkan rinteellä kasvaa runsaasti lehto- (3) ja kangaskortetta. Pensaskerrokseen kuuluvat kataja ja mustaherukka (1). Pohjakerroksen vaateliaaseen lajistoon kuuluu ainakin heterahkasammal.

Kesällä 2004 puronvarsinotkossa tavattuja lintulajeja olivat korppi, rautiainen ja lehtokurppa. Kaakkoisosassa lähteikkö- ja korpialue loppuu joen yli kulkevaan sähkölinjaan.

Suositus: Puronotko on näyttävä, kasvillisuudeltaan maakunnallisesti arvokas lähteikkö-alue.

Kirjallisuus:
Välivaara 1986

Maastokäynnit:
30.6.2004 RV

128. Naarakoski, Äänekoski
5 VK: S 992600, 10 ha
3221 06

Koskiensuojelulailla suojeltu Naarakoski on Naarajärvestä Kuhnmoon laskeva Saarijärven reitin alin koskialue. Maisemallisesti edustavan kosken yli kulkee rautatie. Länsirannalla on yksi talo ja rautatiesillan ali kulkee pikkutie. Itäpuolella on luonnontilainen metsärinta, joskin koskialueen niskalla on yksi mökki. Rantojen kasvillisuus on paikoin lehtomaisen rehevää ja puustossa kasvaa isoja haapoja, koivuja ja mäntyjä. Kivisessä rantavedessä kasvaa mm. rantakukkaa.

Kahdesta erillisestä koskialueesta koostuvassa koskessa tehtiin kalataloudellinen kunnostus vuonna 2003. Naarakoski on virkistyskalastuskohde, jonka tärkeimpänä saalilajina on järvitaimen. Kosken kalataloutta rasittaa yläpuolinen Hietamakosken voimalaitos, jonka juoksutus vaikuttaa kosken vesimääriin.

Suositus: Naarakoski on kalataloudellisesti ja maisemallisesti maakunnallisesti merkittävä virtavesikohde.

Kirjallisuus:
Anon. 1972
Anon. 1982 b
Kovanen 2004

Maastokäynnit:

6.8.2004 RV

Lisäksi seutukaavan 5. vaihekaavassa on seuraavat 21 suojelukohdetta, jotka eivät kuulu Natura 2000 –verkostoon. Näitä kohteita ei tarkastettu maastossa, koska kohteiden nykytila ja suojelulliset arvot tunnetaan riittävän hyvin. Kohteista 15 on jo rauhoitettu luonnonsuojelulailla.

Kärkkäiskylän eläimistön suojelualue, Hankasalmi / Konnevesi

5. VK: SL 077623 / SL 275624, 74 ha / 254 ha

Luonnonsuojelulailla lievin rauhoitussäännöksin rauhoitettu selkärankaiseläimistön suojelualue. *Suositus: Nykyisillä rauhoitusmääräyksillä eläimistön suojelualue on luonnonsuojelullisesti vain paikallisesti merkittävä. Alueen sisällä on kasviston- ja kasvillisuudensuojelun kannalta merkittäviä alueita. Alueen rauhoitusmääräyksiä ja rajausta tulisi muuttaa.*

Sallaajärven aarnialue, Jyväskylä

5. VK: SL 179615, 25 ha

Alueella on iäkkäitä MT- ja OMT-kuusikoita ja sekametsiä sekä aarnimaisia kitukuusikoita. Lisäksi alueella on rehevää kasvuista purolaaksoja ja korpinotkelmia sekä uhanalaisia kasvilajeja ja luontopolku. Alue on rauhoitettu. *Suositus: Maakunnallisesti arvokas metsäkohde, jolla on myös retkeily- ja virkistyskäyttöarvoja.*

Tourujoen laakso, Jyväskylä

5. VK: SL 179616, 4,1 ha

Kaupungin keskellä oleva lähes luonnontilainen kasvistoltaan ja linnustoltaan arvokas joen uurtama lehtoalue. Alueella on luontopolku ja alue on rauhoitettu. *Suositus: Maakunnallisesti merkittävä lehtokohde, joka on myös merkittävä virkistyskohde.*

Aarnisulka, Jyväskylän maalaiskunta

5. VK: SL 180627, 7,4 ha

Rauhoitettu, edustava vanhan metsän kohde, jossa on lehtomaista kuusivaltaista metsää. *Suositus: Maakunnallisesti merkittävä vanhan metsän kohde.*

Leppälahden luonnonhoitometsä, Jyväskylän maalaiskunta

5. VK: SL 180628, 25 ha

Osaksi karuhkoa mäntyvaltaista, osaksi lehtomaista rantametsää sekä louhikkoinen Pieni Ketvenensaari. *Suositus: Ranta- ja luonnonmetsänä vähintään seudullista merkitystä.*

Vuoritsalon lehmusesiintymä, Jyväskylän maalaiskunta

5. VK: SL180629, 2,6 ha

Päijänteen saarella oleva lehto, jossa on komea lehmusesiintymä. Rauhoitettu 4 ha. *Suositus: Seudullisesti merkittävä lehtokohde ja jalopuumetsikkö.*

Vororotti, Jämsä

5. VK: SL 182622, 3,8 ha

Komea kuivalla maalla oleva rotkovajoama ja seinämä luolineen. Rauhoitettu. *Suositus: Geologisesti ja geomorfologisesti maakunnallisesti arvokas kohde.*

Virmanpyhän kallioid, Jämsä

5. VK: SL 182623, 5,6 ha

Esihistorialliselta rautakaudelta peräisin oleva uhri- tai hautapaikka, jonka metsät ovat iäkkäitä ja puustossa on kilpikaarnaisia mäntyjä. *Suositus: Seudullisesti merkittävä luonnonmetsän kohde, jolla on myös kulttuurihistoriallisia arvoja.*

Kaalisuo, Keuruu

5. VK: SL 249618, 0,5 ha

Ojitetun Kaalisuon reunalla oleva pieni ojittamaton lettorämeikaistale, jolla kasvaa maakunnallisesti uhanalaisia lajeja. Rauhoitettu. *Suositus: Maakunnallisesti arvokas lettokohde.*

Kiviniemi, Jänissaari, Kivisaari, Keuruu

5. VK: SL 249626, 18 ha

Keuruun keskustan läheisyydessä sijaitseva, maisemansuojelullisesti arvokas metsäinen ranta-alue, joka on rauhoitettu. *Suositus: Maiseman- ja rantojensuojelullisesti seudullisesti arvokas metsäkohde.*

Ketveleen harjukangas, Keuruu

5. VK: SL 249634, 4,5 ha

Maisemallisesti komea harjukangas, jolla kasvaa vanhaa männikköä ja jolla sijaitsee Herpmannin poikain muistomerkki. Alueen laidalla on lintutorni. Rauhoitettu. *Suositus: Maisemallisesti ja geologisesti seudullisesti arvokas kohde, jolla on lisäksi kulttuurihistoriallista arvoa.*

Humalalammen lehto, Leivonmäki

5. VK: SL 415620, 0,8 ha

Jyrkässä rinteessä koskena virtaavan puron varrella oleva lehto, jonka puu- ja kenttäkerroksessa on monia vaateliaita lajeja, mm. runsaasti humalaa. Rauhoitettu. *Suositus: Maakunnallisesti arvokas lehtokohde.*

Hauhanlammen laskupuron lehto, Luhanka

5. VK: SL 435623, 1,9 ha

Lehtipuuvaltainen, kostea puronvarsilehto, jossa kasvaa valtakunnallisesti uhanalaista vuorijalavaa ja jonka kenttäkerros on monilajinen ja vaatelias. *Suositus: Maakunnallisesti arvokas lehtokohde.*

Muuramenjoki, Muurame

5. VK: S 500600, 11 ha

Muuratjärvestä Päijänteeseen taajaman läpi laskeva mm. kalastollisesti arvokas virtavesi. *Suositus: Maakunnallisesti arvokas virtavesi.*

Solikkosaari ja Tähtiniemi, Petäjävesi

5. VK: SL 592618, 5,2 ha

Kirkonkylällä vanhan kirkon läheisyydessä sijaitseva kohde, johon sisältyy kapeassa vesitöissä oleva komeamäntyinen saari sekä iäkästä mäntyä ja rehevää haavikkoja kasvavia rantametsiä. Rauhoitettu. *Suositus: Maiseman ja rantojensuojelullisesti seudullisesti arvokas kohde, joka liittyy arvokkaaseen vanhan kirkon alueeseen.*

Louhuranta, Pihtipudas

5. VK: SL 601631, 8 ha

Maisemallisesti edustava ja kasvistollisesti arvokas ranta-alue, joka on rauhoitettu. *Suositus: Kasviston- ja rantojensuojelullisesti seudullisesti arvokas kohde.*

Pieni Silmäsuo, Pihtipudas

5. VK: SL 601642, 30 ha

Laidoiltaan ojitettu, lettoinen suo, jolla kasvaa monia maakunnallisesti uhanalaisia kasveja. *Suositus: Maakunnallisesti arvokas suokohde, jolla on lettosuona myös valtakunnallista merkitystä. Laitaosien vanha ojitus haittaa suon vesitasapainon luonnontilaisuutta. Ennallistamistarve.*

Riuttasaari, Sumiainen

5. VK: SL 770623, 3,4 ha

Karuhko, maisemallisesti merkittävä saari, joka on edustava näyte Keiteleen tyypillisestä rantaluonnosta. Rauhoitettu. *Suositus: Seudullisesti arvokas Keiteleen rantaluontokohde.*

Peiponlahden lehto, Sumiainen

5. VK: SL 770624, 1 ha

Keiteleen rannalla sijaitseva rinnelehto, jonka kasvillisuus on tuoretta OMat-lehtoa. Kenttä- ja pensaskerroksessa on monia vaateliaita lajeja. Rauhoitettu. *Suositus: Maakunnallisesti arvokas lehtokohde.*

Huopanankoski, Viitasaari

5. VK: SL 931615, 4 ha

Vuosjärven ja Muuruejärven välillä oleva merkittävä ja kuuluisa taimenkoski, jonka rannalta on löydetty maakunnallisesti uhanalaista rantanätkelmää. Rauhoitettu koskiensuojelulla. *Suositus: Valtakunnallisesti arvokas koskialue, jolla on myös kulttuurihistoriallisia arvoja.*

Sirkkakangas, Äänekoski

5. VK: SL 992618, 15 ha

Luontotyypeiltään monimuotoinen alue, jossa kasvaa useita harvinaisia ja uhanalaisia kasveja. Rauhoitettu. *Suositus: Maakunnallisesti arvokas luontotyyppikokonaisuus.*

4. TULOSTEN TARKASTELU

Pääasiassa seutukaavan suojelualuevaraukset olivat säilyneet luonnontilaisina tai luonnontilaisenkaltaisina ja suojeluarvot eivät olleet laskeneet. Muutamat kohteet olivat menettäneet suojeluarvonsa tai arvot olivat laskeneet mm. hakkuiden, ojitusten tai soranoton takia.

Arvoluokan määrittäminen ei aina ollut ongelmattonta, mutta inventoinnin perusteella seuraavia 35 kohdetta voidaan pitää luonnon- ja maisemansuojelullisesti vain paikallisesti arvokkaina kohteina:

Suolikosken lehto, Hankasalmi (kohde nro 1)

Kärkkäiskylän eläimistönsuojelualue, Hankasalmi / Konnevesi

Kärppäkiven lehto, Jyväskylä (8)

Kuolemankuopat, Jyväskylä (10)

Syväoja, Jyväskylä (11)

Palvahinojan louhikko, Jyväskylän mlk (14)
Pienjoki (Kaukkaanlammen laskupuro), Jyväskylän mlk (15)
Iso-Lavikko, Keuruu (31)
Ylä-Jouhtimäen sinivuokkoesiintymä, Keuruu (32)
Kassinharju, Keuruu (36)
Kurensuo, Kinnula (38)
Vihtapuron varsi, Kinnula (40)
Hiidepunron lehmusesiintymä, Kivijärvi (41)
Lehmuslammen lehmusesiintymä, Kivijärvi (42)
Närepuron lehtokorpi, Konnevesi (43)
Ruuhimäen lehto, Konnevesi (45)
Kalatonjärven laskupuron lehto, Kuhmoinen (55)
Ähtyrinpuro, Kyyjärvi (62)
Herjaanlammen puronotko, Luhanka (68)
Pajulampi, Luhanka (75)
Tammijärven tienvarsilehto, Luhanka (76)
Kankaisvuoren vaahterat, Luhanka (78)
Hallinmäen puronotko, Multia (80)
Syväjärven lehto, Pihtipudas (91)
Latvasen saaret, Pylkönmäki (93)
Pirunvuori-Pyhämäen länsirinne, Saarijärvi (97)
Palsanpuron lehto, Saarijärvi (103)
Kalliosaaret, Saarijärvi (104)
Hankakorpi, Saarijärvi (105)
Pengerlehdon sinivuokkoesiintymä, Saarijärvi (106)
Kuolionsaari, Uurainen (115)
Vilmalankalliot, Uurainen (116)
Saunamäen lehto, Viitasaari (118)
Jurvansalon saniaislehto, Viitasaari (119)
Jalamasaaren lehmus- ja tervaleppämetsiköt, Viitasaari (122)

Lehtokohteista Luhangan Herjaalammen puronvarsi ja Tammijärven tienvarsilehto sekä Jyväskylän Kärppäkiven lehdot ovat lajistoltaan maakunnallisten kohteiden luokkaa. Herjaalammen ja varsinkin Tammijärven kohteet saivat liitteen 3 pisteytyksessä myös edustavuudesta melko hyvät pisteet, mutta kohteiden luonnontilassa tapahtuneet huomattavat muutokset laskevat kohteet paikalliselle tasolle. Pienimpien lehmusesiintymien arvo katsottiin vain paikalliseksi merkittäväksi, jos kohteen kokonaisarvo esim. lehtona oli vähäinen. Kivijärven Lehmuslammen lehmusesiintymä saattaa täyttää jopa luonnonsuojelullaisessa jalopuumetsikölle asetetut kriteerit, mutta esiintymän pinta-ala ja runkoluku jäävät kuitenkin vähäiseksi ja muut lehtoarvot ovat olemattomia.

Suurin osa edellä mainituista kohteista on jo alun perin ollut luontoarvoiltaan paikallisesti merkittäviä. Yhdeksällä kohteella arvoa on alentanut ihmistoiminta, mutta myös luontainen elinympäristön muutos on alentanut suojeluarvoja. Esimerkiksi Luhangan Pajulammen ja Keuruun Iso-Lavikon linnustoarvo on vähentynyt liiallisen umpeenkasvun takia. Ainoastaan Saarijärven Palsanpurolla luontoarvot voivat olla menetetty kokonaan. Ainakin suurruoho-lehtona alueen ominaispiirteet ovat jo muuttuneet merkittävästi. Palsanpurollakin kasvaa yhä suojelullisesti merkittäviä kasvilajeja.

Maakuntakaavassa luonnon monimuotoisuuden ja luonnonarvojen vaaliminen edellyttää, että vähintään seudullisesti merkittävät luonnonarvot tunnistetaan ja alueiden käyttö suunnitellaan siten, että arvojen säilyminen voidaan turvata. Maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten perusteella edellä mainitut 35 kohdetta eivät kuulu maakuntakaavassa esitettävään suojelualueverkostoon. Maakuntakaavassa esitettävien aluevarausten kohdalla joudutaan luontoarvojen lisäksi pohtimaan alueen koon ja toteutustilanteen merkitystä. Sinänsä pinta-alaltaan pienikin kohde voi merkittävien luontoarvojensa takia kuulua maakuntakaavaan. Toisaalta jo rauhoitetun kohteen, jonka luontoarvot eivät ole valtakunnallisia tai selvästi maakunnallista suojeluverkostoa täydentäviä, merkitseminen maakuntakaavaan ei välttämättä tuo luonnonsuojelun suunnittelun tai toteuttamisen kannalta lisäarvoa. Kaavaan merkitsemisellä on kuitenkin usein informatiivista arvoa. Mainituilla 35 kohdella on yhä paikallista arvoa ja ne tulisi ottaa huomioon alemmipitaisessa kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa.

Muilla tässä työssä tarkastelluilla kohteilla on vähintään seudullista merkitystä. Keski-suomalaisittain arvokkaiden luontotyyppien lisäksi monet kohteet ovat merkittäviä harvinaisen ja uhanalaisen lajiston kannalta. Merkittävimpiä kasvilajeja ovat valtakunnallisesti uhanalaiset vuorijalava, kangasvuokko ja metsänemä sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävät hajuheinä, ruskopiirtoheinä ja punakämmekä (kuva 4). Eläinlajistoon kuuluvat mm. liitorava, saukko, pikkutikka, pohjantikka ja lokkiyhdyksennat. Suurin osa kohteista on maakunnallisesti arvokkaita. Joillakin kohteilla, esimerkiksi Laukaan Simunankoskella ja Viitasaaren Huopanankoskella, on selvä valtakunnallinen arvo, kun taas joidenkin kohteiden arvo voidaan pitää seudullisena. Seudullinen kohde on luontotyypeiltään ja/tai lajistoltaan ko. seudulla harvinainen, mikä nostaa kohteen arvoa osana maakunnallista suojeluverkostokokonaisuutta. Esimerkiksi Luhangan Aukeasuo olisi Suomenselän alueella vain paikallisesti merkittävä suokohde, mutta kaakkoisen Keski-Suomen vähäsoisella alueella se on luonnontilaisuutensa ja harvinaisen pesimälajiston kannalta seudullisesti merkittävä luontokohde.

Koska kohteiden luontoarvot ovat pääsääntöisesti erityisen huomattavia tai herkästi vaarantuvia, useimmista kohteista tulisi muodostaa luonnonsuojelualueita. Joidenkin kohteiden, esimerkiksi virtavesien ja harjujen kohdalla riittänee kuitenkin maankäyttö- ja rakennuslain tai maa-aineslain mukainen luontoarvojen turvaaminen. Vaikka monet lehtokohteet ovat pieniä, suojeluarvojen säilymisen kannalta riittävä pinta-ala jää kuitenkin hyvin harvoin niin pieneksi, että kohde soveltuisi suoraan metsälaille suojeltavaksi. Myös metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevat puustovaatimukset eivät aina täyty. Elinympäristöjen on metsälain mukaan oltava luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia. Luonnontilaisuutta arvioitaessa puuston luonnontilaisuus näyttää saavan liian suuren painoarvon, mikä usein estää arvokohteen suojelun metsälaille.

5. YHTEENVETO

Maakuntakaavassa käsitellään valtakunnallisia, maakunnallisia ja seudullisia alueidenkäytökysymyksiä. Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavalle asettamat tehtävät edellyttävät seutukaavojen kattavaa uudelleen arviointia ja uudistamista mm. niin, että ne vastaavat maakuntakaavoituksen sisällölle asetettuja vaatimuksia. Keski-Suomen maakuntakaavatyötä varten selvitettiin seutukaavan suojelualuevarausten nykytila ja toteutuneisuus

Kohteet, joiden nykytila tunnettiin ja joiden tietojen katsottiin olevan ajan tasalla, jätettiin tarkastamatta maastossa. Maastotyöt tehtiin kesinä 2003 ja 2004. Kohteet käveltiin läpi tai ympäri sillä tarkkuudella, että kohteesta saatiin hyvä yleiskuva ja mahdolliset kohteen tilassa tapahtuneet muutokset voitiin havaita. Kohteiden arvoa tarkistettaessa käytettiin kriteereinä mm. lajiston ja luontotyyppien monipuolisuutta, uhanalaisten tai harvinaisten lajien ja luontotyyppien esiintymistä, alueen luonnontilaisuutta tai ennallistamiskelpoisuutta, eliömaantieteellistä edustavuutta sekä alueen sijaintia ja merkitystä osana maakunnallista ekologista verkostoa.

Maastossa tarkastettiin 128 seutukaavakohdetta. Lisäksi tässä raportissa esitellään 21 kohdetta, joiden nykytila ja suojelulliset arvot tunnettiin riittävän hyvin ilman maastotarkastusta. Kohteista vähintään 44 on rauhoitettu luonnonsuojelulailla osittain tai kokonaan.

Pääosa suojelualuevarauksista on säilynyt luonnontilaisina tai luonnontilaisenkaltaisina. Suurin osa kohteista on maakunnallisesti arvokkaita. Muutamilla kohteilla on valtakunnallista tai seudullista arvoa. Näitä 114 kohdetta voidaan pitää elinympäristöiltään tai lajistoltaan maakunnallisen suojelualueverkoston kannalta merkittävinä.

Selvityksen perusteella 35 kohdetta voidaan pitää vain paikallisesti arvokkaina. Suurin osa näistä kohteista on jo alun perin ollut luonto- ja maisema-arvoiltaan vain paikallisesti merkittäviä. Yhdeksällä kohteella arvoa oli alentanut ihmistoiminta, kuten hakkuut, ojitukset ja soranotto. Myös luontainen elinympäristöjen muutos, esim. lintuvesien umpeenkasvu, oli alentanut joidenkin kohteiden suojeluarvoa.

6. KIRJALLISUUS

Anon. 1972: Keski-Suomen luonnonsuojelusuunnitelma. Alueinventointi. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 19, sarja B:1-104.

Anon. 1975: Keski-Suomen soidensuojelusuunnitelma. Osa 1. Pohjoisen Keski-Suomen suot. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 37, sarja B:1-94 + liitteet.

Anon. 1978: Keski-Suomen soidensuojelusuunnitelma. Osa 2. Eteläisen Keski-Suomen suot ja pohjoisen Keski-Suomen täydennyskohteet. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 51, sarja B1-66 + 7 liitettä ja numeroimattomia sivuja.

Anon. 1981: Keski-Suomen harjuluonto. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 63, sarja B:1-73 + liitteet.

Anon. 1982 a: Keski-Suomen lehtoalueselvitys. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 66, sarja B:1-102.

Anon. 1982 b: Keski-Suomen virtaavien vesien perusselvitys ja kunnostusohjelma. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 64, sarja B:1-128 + 12 liitettä.

Anon. 1991: Päijänteen luonto-, maisema- ja luonnon virkistyskäyttöselvitys. Osa-alueet I ja II. – Luontotutkimus Enviro Oy.

Brotherus, V. 1872: Anteckningar till norra Tavastlands flora. – Nor. Sällsk. Fauna Flora Fennica Förhandl. 13:185-207.

Eisto, A.-K. ja Raatikainen, T. 1989: Hankasalmen ja Toivakan uhanalaiset putkilokasvit. – Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja 58:1-56.

Harvisalo, S. ja Raatikainen, T. 1989: Kinnulan, Kivijärven ja Kyyjärven uhanalaiset putkilokasvit. – Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja 54:1-52.

Husa, J. ja Kontula, T. 1997: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Keski-Suomen läänissä. – Suomen ympäristökeskuksen moniste 71:1-187.

Kallio-Mannila, K. 1984: Keuruun kunnan ympäristöhoitosuunnitelma. – Pro gradu – tutkielma, Jyväskylän yliopiston biologian laitos, 138 s. + 3 liitettä.

Kananoja, T. 2001: Kallioperän suojele- ja opetuskohteita Keski-Suomessa. - Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 511:1-124.

Keski-Suomen ympäristökeskus 2005: Uhanalaisten eliölajien esiintymistiedot.

Koski, P. ja Lamminmäki, J. 1994: Keuruun luonto- ja kasviselvitys. – Keuruun kaupunki ympäristönsuojelutoimi. Moniste, 30 s. + liitekartat.

Koskinen, A. 1969: Kuhmoisten pitäjän putkilokasvistosta. – Acta Soc. Fauna Flora Fennica 79:1-44.

Kovanen, J. 2004: Kirjallinen tiedonanto eräistä Keski-Suomen virtavesistä. – Keski-Suomen liiton arkisto.

Laitinen, P. 2006: Kangasvuokkojen esiintyminen Harjumäen-Kaakkomäen kankaalla Joutsassa. – Raportti pro gradu –työhön liittyvästä kangasvuokkotutkimuksesta. Keski-Suomen liiton arkisto.

Lammi, A. 1993: Keski-Suomen pienvesien suojeleuohjelma. – Keski-Suomen vesi- ja ympäristöpiiri, 226 s. + 36 liitettä.

Lehtojensuojelutyöryhmä 1988: Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö. – Komiteamietintö 1988:16, 279 s. Ympäristöministeriö.

Nurmela, P.-L. 1979: Jämsän ympäristöhoitotutkimus. – Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja 16:1-81 + liite.

Peitsenheimo-Aarnio, S. ja Raatikainen, T. 1989: Joutsan, Leivonmäen ja Luhangan uhanalaiset putkilokasvit ja niiden suojeleminen. – Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja 57:1-140.

Pynnönen, A. 1956: Sinivuokkoa (*Hepatica triloba* Gil) istutettu Konnevedelle (PH). – Luonnon Tutkija 60:94.

- Raatikainen, M., Ihanainen, E. ja Raatikainen, T. 1989: Viitasaaren uhanalaiset putkilokasvit ja niiden suojeleminen. – Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja 55:1-129.
- Raatikainen, T. ja Raatikainen, M. 1988: Pihtiputaan uhanalaiset kasvit ja niiden suojeleminen. – Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja 50:1-98.
- Raatikainen, M. ja Saari, V. 1994: Viitasaaren seutukunnan lehtisammalet. – Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja 67:1-49.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Saari, V. 1990: Kirjallinen tiedonanto Laukaan Lummesuon kasvistosta. – Keski-Suomen liiton arkisto.
- Sulkava, P. ja Sulkava, R. 1992: Multian arvokkaat luontokohteet. – Multian kunta.
- Sulkava, R. ja Lamminmäki, J. 1993: Keuruun lintujärvet. – Keuruun kaupunki ympäristön-suojelutoimi ja Keurusseudun Luonnonystävät ry. Moniste.
- Suominen, J. 1982: Suomen luonnonvarainen humala (*Humulus lupulus* L.). – Alkon keskuslaboratorio. Seloste 8174, 46 s. + 2 liitettä.
- Sundell, P. ja Saari, V. 1986: Jyväskylän maalaiskunnan ja Laukaan uhanalaiset kasvit. – Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja 47:1-74.
- Talvitie, T. 2001: Touruvuorten luontoselvitys. – Jyväskylän maalaiskunta ympäristönsuojelutoimisto.
- Ustinov, A. 1990: Kangasvuokon *Pulsatilla vernalis* (L) Miller) populaatiodynamiikka ja suojeleminen. – Pro gradu –tutkielma, Jyväskylän yliopisto, biologian laitos. 54 s.
- Vilkuna, J. 1978: Vainajan karsikko. – teoksessa Jokipii, H. (toim.): Sumiaisten kirja, s. 245-248. Jyväskylä.
- Välivaara, R. 1986: Konginkankaan, Sumiaisten, Suolahden ja Äänekosken uhanalaiset kasvit. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 82, sarja B:1-45.
- Välivaara, R. 1987: Kannonkosken, Karstulan, Pylkönmäen ja Saarijärven uhanalaiset kasvit. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 88, sarja B:1-88.
- Välivaara, R. 1988: Keuruun, Petäjäveden ja Uuraisten uhanalaiset kasvit. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 90, sarja B:1-71.
- Välivaara, R. 1989: Konneveden, Multian ja Säynätsalon uhanalaiset kasvit. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 99, sarja B:1-61.
- Välivaara, R. ja Saari, V. 1985: Jämsän, Jämsänkosken ja Kuhmoisten uhanalaiset kasvit. – Keski-Suomen seutukaavaliitto. Julkaisu 74, sarja B:1-55.

Välivaara, R., Raatikainen, T., Saari, V., Halinen, P., Salminen, M. ja Raatikainen, M.
1991: Uhanalaiset kasvit Keski-Suomessa. – Keski-Suomen liitto. Julkaisu A2: 1-324.

Liite 1.

Keski-Suomen maakuntakaava LUONNONSUOJELURYHMÄ

kokoonpano:

Tomi Hakkari	Keski-Suomen Lintutieteellinen Yhdistys ry
Auvo Hamarus, varapj	Keski-Suomen ympäristökeskus (<i>varajäsen Johanna Viljanen</i>)
Raimo Itkonen / Panu Kuokkanen 2006-	Metsähallitus, Länsi-Suomen luontopalvelut
Maria Nikkarinen	Geologian tutkimuskeskus (<i>varajäsen Jari Hyvärinen</i>)
Juhani Paavola	Suomen luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry
Hilikka Weijo	MTK Keski-Suomi (<i>varajäsen Jouko Palmroth</i>)
Sirpa Peitsenheimo-Aarnio	Hankasalmen kunta, ympäristönsuojelu
Jouko Pekkanen	Metsäalan Asiantuntijat ry (<i>varajäsen Juhani Malinen; toimi varsinaisena jäsenenä 2005-</i>)
Pauli Rintala	Keski-Suomen Metsänomistajien Liitto ry (<i>varajäsen Jouko Salonen</i>)
Veli Saari, pj	Jyväskylän yliopisto, bio- ja ympäristötieteiden laitos
Heikki Sihvonen	Jyväskylän kaupungin ympäristövirasto
Risto Sulkava	Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys ry (<i>varajäsen Pertti Sulkava</i>)
Seija Tiitinen-Salmela	Metsäkeskus, Keski-Suomi
Reima Väливаara	Keski-Suomen liitto
Hanna Ylkänen, siht.	Keski-Suomen liitto
Olli Ristaniemi	Keski-Suomen liitto

Liite 2.

SEUTUKAAVAN LUONNONSUOJELUALUEVERKOSTON NYKYTILAN INVENTOINTI TYÖSUUNNITELMA

Työn tarkoitus

Työn tarkoituksena on selvittää seutukaavan suojelualuevarauksien (ei koske muinais-
muistoalueita) nykytila ja toteutuneisuus. Samalla tarkistetaan kohteiden lajistotietoja ja
rajauksia sekä saadaan tietoa verkoston edustavuudesta. Työn tuloksia käytetään hyväksi
maakuntakaavan suojelualueverkostoesityksen laatimisessa.

Esivalmistelut (10.2002-04.2004)

Seutukaavaa varten tehtyjen selvitysten ja muiden olemassa olevien tietojen pohjalta koh-
teista valmistellaan kuntakohtaiset tiedostot. Kohteiden toteutuneisuus (Isl:n mukainen
rauhoidus / hankittu valtiolle suojelutarkoitukseen / yleiskaavaratkaisu) selvitetään. Verkos-
ton edustavuutta tarkastellaan alustavasti mm. jakamalla kohteet pääelinympäristöittäin.
Maastotyöt suunnitellaan ja valmistellaan maastossa tarvittavat kartat ja asiapaperit.

Maastotyöt (05.2003-09.2004)

Natura-verkostoon kuuluvat kohteet tarkastetaan maastossa vain poikkeustapauksessa
(esim. Natura-rajaus ja seutukaavarajaus poikkeavat selvästi toisistaan). Myös lähivuosina
maastossa tarkastetut kohteet jätetään tarkastamatta, jos tietojen katsotaan olevan ajan
tasalla ja riittäviä maakuntakaavan kannalta. Muut kohteet tarkastetaan maastossa.

Kohde kävellään läpi sillä tarkkuudella, että kohteesta saadaan hyvä yleiskuva ja mahdol-
liset kohteen tilassa tapahtuneet muutokset voidaan havaita. Merkittävät elinympäristöt ja
lajisto sekä muut luonto- ja maisema-arvot merkitään muistiinpanoihin. Tarkkaa lajisto- ja
kasvillisuusinventointia ei tehdä. Mahdollisia hoitotarpeita kirjataan ylös.

Seutukaavan P-arvoluokkaan (paikallisesti arvokas) kuuluvat kohteet tarkastetaan ja in-
ventoidaan tarkemmin. Jos kohde tiputetaan pois maakuntakaavasta tai kohteen arvoa
nostetaan, tulee ratkaisu pystyä perustelevaan.

Kohteista otetaan valokuvia.

Raportointi (10.2003-12.2004)

Maastotiedot tallennetaan Keski-Suomen liiton maastotiedostoon. Työstä kootaan maa-
kuntakaavaa varten lyhyt raportti, johon liitetään kohdekohtaiset maastotiedot.

Resurssit

Työ tehdään liiton sisäisillä voimavaroilla. Esivalmistelut, maastotyöt ja raportoinnin hoitaa
pääosin Reima Väliavaara. Toteutuksen selvittämiseen osallistuu Marja-Leena Kinnunen.
Tarvittaessa toteutuksen selvittämiseen käytetään ulkopuolista apua.

Liite 3:n selite:

Lajistopisteet

Jokainen uhanalainen, harvinainen tai vaatelias laji antaa kohteelle 0,25 pistettä (+).

Uhanalaisuuspisteet

Jokainen kohteella esiintyvä valtakunnallisesti (V) uhanalainen laji antaa 1 pistettä, valtakunnallisesti silmälläpidettävä laji 0,5 pistettä ja maakunnallisesti (M) uhanalainen laji 0,25 pistettä.

Luonnontilaisuuspisteet

Kohteen luonnontilaisuutta arvioidaan puuston, muun kasvillisuuden ja muiden rakennepiirteiden kautta. Jokainen kolmesta osatekijästä voi saada pisteitä 0 - 3. Puuston luonnontilaisuutta nostavat ikä, monilajisuus, monikerroksellisuus ja lahoppuun esiintyminen. Luonnontilaisuuden arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös alkuperäis- ja tulokaslajien esiintymiseen. Rakennepiirteissä huomiota kiinnitetään mm. ojituksen, purojen perkaamiseen ja rakentamiseen.

Edustavuuspisteet

Kohteen edustavuuspisteisiin vaikuttavat lajiston monipuolisuus ja runsaus (lajien runsausindeksi) sekä luontotyyppien monipuolisuus ja harvinaisuus (elinympäristöt). Lajien runsausindeksi määräytyy kohteen uhanalaisten, harvinaisten ja vaatelioiden lajien runsaudesta, jota arvioidaan runsausasteikolla 1 (niukka) – 5 (hyvin runsas). Elinympäristöpisteet voivat vaihdella 0 – 5.

Lajisto-, uhanalaisuus-, luonnontilaisuus- ja edustavuuspisteitä ei ole tarkoitettu laskettavaksi yhteen. Pisteitä on käytetty kohteiden keskinäisessä vertailussa sekä apuna arvioitaessa kohteiden arvoluokkia.